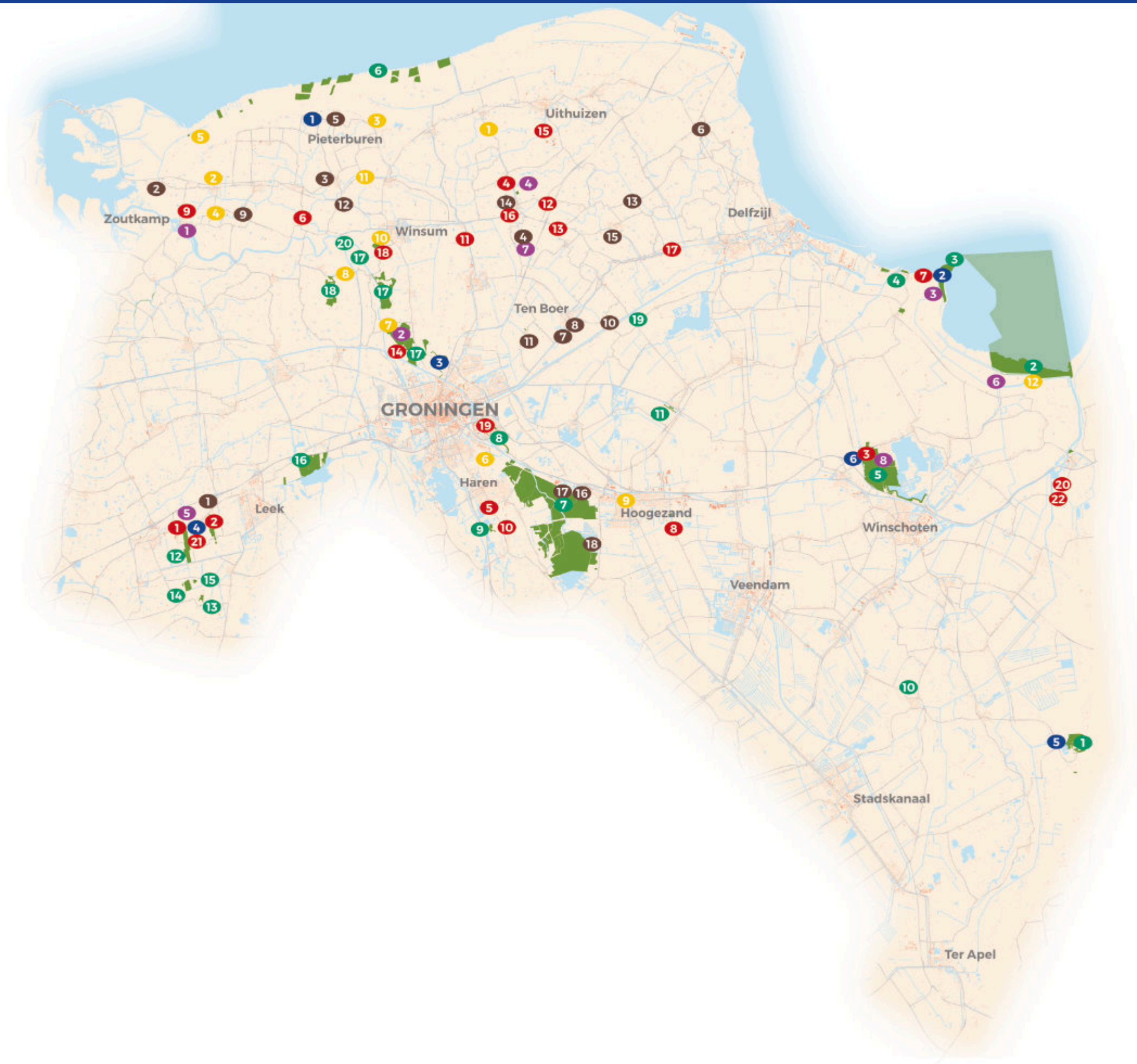




Meters maken



Het Groninger Landschap in kaart



LEGENDA



Natuurterreinen

- 1 Bourtangerveld, Bourtange
- 2 Dollard, Finsterwolde (o.a. Dollardkwelders en wadplaten)
- 3 Polder Breebaart en Punt van Reide, Termunten
- 4 Groote en Kleine Polder, Termunten
- 5 Landgoed Ennemaborg, Midwolda
- 6 Groninger kwelders en binnendijkse parels (o.a. Klutenplas en Feddema's plas)
- 7 Hunzedal (o.a. Zuidlaardermeer, Westerbroekstermade-polder, Kropswolderbuitenpolder, Leinwijk, Wolfsbarge, Oostpolder, Onnerpolder, Oosterpolder en Harener Wildernis)
- 8 Hunzezone en Hunzeboord, Groningen
- 9 't Hemrik, Haren
- 10 Dokter Hommesbos, Onstwedde
- 11 Overbos bij Fraeylemaborg, Slochteren
- 12 Landgoed Coendersborg, Nuis
- 13 Harense Bos, Zevenhuizen
- 14 Nanninga's Bos, Zevenhuizen
- 15 Bolmeer, Zevenhuizen
- 16 De Onlanden, Lettelbert (Lettelberterpetten en oeverlanden Leekstermeer)
- 17 Reitdiep (o.a. Koningslaagte en Paddepoel)
- 18 Medenertilsterpolder, Ezinge
- 19 Katerhalsterbos, Overschild
- 20 Notarisbosje, Winsum



Erfgoed

- 1 Coendersborg, Nuis
- 2 Iwema Steenhuis, Niebert
- 3 Ennemaborg, Midwolda
- 4 Borg Ewsum, Middelstum
- 5 Luchtwachttorenen 701, Warfhuizen
- 6 Bunkers Fiemel, Termunten
- 7 Veenborg Welgelegen, Sappemeer
- 8 Kalkoven en Kaap Garmt, Zoutkamp
- 9 Villa Weltevreden, Glimmen
- 10 Boerderij De Haver, Onderdendam
- 11 Boerderij Plaats Melkema, Huizinge
- 12 Boerderij Occo Reintiesheerd, Stedum
- 13 Boerderij Paddepoel, Adorp
- 14 Villa Barmerhoek, Doodstil
- 15 Molenhuis, Westerwijtwerd
- 16 Steenfabriek Rusthoven, Wirdum
- 17 Boerderij Klein Garnwerd, Garnwerd
- 18 Boerderij Euvelgunnerheem, Groningen
- 19 Boerderij Mellemaheerd, Bad Nieuweschans
- 20 Boerderij Börgbloemke, Nuis
- 21 Tammesheerd, Klein-Ulsda



Vakantiewoningen

- 1 Enkhuizen, Zoutkamp
- 2 Harssensbosch, Adorp
- 3 Olle Tjoard, Termunten
- 4 Ewsum, Middelstum
- 5 Börgbloemke en Coendersborg, Nuis
- 6 Trekkershutten, Finsterwolde
- 7 Molenaarswoning, Westerwijtwerd
- 8 De Kerkuil, Midwolda



Bijzondere plekken

- 1 Helwerder Wierden, Usquert
- 2 Boerenerven Ulrum, Ulrum
- 3 Oude Dijk, Den Aniel
- 4 Wierdekerkhof Olle Weem, Houwerzijl
- 5 Eendenkooi Nieuw Onrust, Hornhuizen
- 6 Klooster Yesse, Haren
- 7 Wierdebegraafplaats, Wierum
- 8 Wierde, Feerwerd
- 9 Klokkentoren, Hoogezand
- 10 Fruitgaard Oldenzijl, Winsum
- 11 Locatie Saaksumborg, Lutke Saaxum
- 12 Ambonezenbosje, Finsterwolde



Molens

- 1 Nieberter molen, Niebert
- 2 De Onderneming, Vierhuizen
- 3 De Lelie, Eenrum
- 4 Zeldenrust, Westerwijtwerd
- 5 De Vier Winden, Pieterburen
- 6 Ceres, Spijk
- 7 Bovenrijge, Ten Boer
- 8 De Widde Meuln, Ten Boer
- 9 De Zwaluw, Zuurdijk
- 10 Fram, Woltersum
- 11 Germania, Thesinge
- 12 Hollands Welvaart, Mensingeweer
- 13 De Leeuw, Zeerijp
- 14 De Hoop, Middelstum
- 15 Stormvogel, Loppersum
- 16 Amerikaanse windmotor De Putter,
- 17 Amerikaanse windmotor Koetse Tibbe
- 18 Amerikaanse windmotor Kikkoman



Bezoekers- en informatiecentra

- 1 Bezoekerscentrum Waddenkust, Pieterburen
- 2 Bezoekerscentrum Dollard, Termunten
- 3 Bezoekerscentrum Reitdiep, Noorderhoogebrug
- 4 Informatiecentrum Coendersborg, Nuis
- 5 Informatiecentrum Terra Mora, Bourtange
- 6 Bezoekerscentrum Ennemaborg, Midwolda

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2025	
Directieverslag	5
Verslag Raad van Toezicht	7
Jaaroverzicht	10
Impact Het Groninger Landschap	12
Thema 1: Beschermen en ontwikkelen	14
Opvallende natuurwaarnemingen	18
Thema 2: Betrokkenheid en draagvlak	20
Thema 3: Samenwerking en belangenbehartiging	24
Organisatie	31
Financiële positie	41
Toekomst- en risicoparagraaf	45
Begroting 2026 - geconsolideerde staat van baten en lasten	48
Verantwoordingsverklaring goed bestuur	55
Jaarrekening 2025	57
Geconsolideerde balans (na bestemming saldo) per 31 december 2025	61
Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2025	63
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2025	65
Toelichting op de geconsolideerde balans	69
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2025	77
Specifi atie en verdeling kosten naar bestemming	81
Enkelvoudige balans (na bestemming saldo) per 31 december 2025	88
Enkelvoudige staat van baten en lasten 2025	89
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening van Stichting Het Groninger Landschap	91
Overige gegevens 2025	
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	93
Bijlage 1	
Overzicht van in- en uitgaande kasstromen	96

Alle in dit verslag vermelde bedragen zijn te lezen in veelvoud van 1.000 euro, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld.

Foto voorkant: Medewerkers van Het Groninger Landschap in het Reitdiepgebied (foto: Marleen Annema)



Lepelaars in Polder Breebaart bij Termunten

'Meters maken' is de titel van dit jaarverslag. In 2025 hebben we meerdere aankopen kunnen realiseren, waaronder het Ambonezenbosje bij Hongerige Wolf, een terrein bij Wolfsbarge en een perceel langs de oude Hunzeloop in de stad Groningen. Het verwerven van natuurgronden en cultureel erfgoed is voor ons de sleutel tot blijvende bescherming. Na jaren van relatieve stilstand lukte het in 2025 weer om ons areaal beschermde natuur uit te breiden. Enerzijds hebben we dit te danken aan de vele schenkingen aan onder meer het Groninger Natuurfonds, anderzijds doordat we actiever zijn geworden op de grondmarkt. Een medewerker is volledig vrijgemaakt voor aankoopzaken. Ondanks de fors gestegen grondprijzen betaalt de hulp en inzet zich uit.

Notarisbosje

We nemen alleen terreinen en objecten over waar we daadwerkelijk een verschil kunnen maken. Het terrein in Wolfsbarge is een uitzonderlijke aankoop. Het perceel vormde lange tijd een ontbrekende schakel rond het Zuidlaardermeer. Dankzij deze aankoop kunnen we hier moerasnatuur in het Hunzedal ontwikkelen en een fietspad doortrekken. Ook in de stad Groningen werken we aan het herstel van de Hunze. Bij de wijk Ulgersmaborg konden we een perceel verwerven. Stap voor stap, vierkante meter voor vierkante meter, komt het doel van een stromende Hunze door de stad dichterbij. Bijzonder is ook de schenking door Cees de Ranitz van het Notarisbosje ten noorden van Aduarderzijl. Hij is de zoon van Sebastiaan Matheus Sigismund de Ranitz, aan wie Het Groninger Landschap veel te danken heeft. Vanaf de beginperiode maakte hij meer dan veertig jaar deel uit van het bestuur en droeg hij de organisatie in een tijd zonder medewerkers. Als kind plantte Cees de Ranitz het bosje samen met zijn vader. Het raakt ons dat hij dit bosje aan ons heeft overgedragen. Het Notarisbosje is nauw verbonden aan de geschiedenis van Het Groninger Landschap.



Veldonderzoek Midwolder Bouwten bij Landgoed Ennemaborg in Midwolda

Belangenbehartiging

In Groningen behartigen wij actief de belangen van natuur en landschap. Dat doen we niet alleen door onze eigen natuur- en erfgoedparels veilig te stellen, maar ook daarbuiten. Zo leveren we op onze grond een bijdrage aan onderzoek naar natuurinclusieve landbouw. Op ruim zestig hectare bij Landgoed Ennemaborg in Midwolda vond de afgelopen vijf jaar een experiment plaats met natuurinclusieve akkerbouw. Diverse maatregelen, zoals bloemrijke akkerranden, niet-kerende grondbewerking en vaste stalmest in plaats van drijfmest, zijn getest. Onderzoekers en agrarische partners keken mee. De biodiversiteit nam sterk toe, met name door de sensationele ontwikkeling van loopkeverpopulaties. Ook functionele loopkeversoorten, die bijdragen aan de bestrijding van plaaginsecten, namen in aantal toe. De opbrengsten lieten een wisselend beeld zien. De pilot laat een hoopvolle eerste stap zien, maar vervolgonderzoek is nodig. Ook in de Eems-Dollard kijken we verder dan onze eigen terreinen. De natuur in dit estuarium verkeert in een slechte staat. De Eems-Dollard is in de Waddenzee een voorbeeld hoe alle betrokken partijen constructief samenwerken aan natuurherstel. Dat maakt deze regio uniek en waardevol. In november 2025 zijn we gezamenlijk het programma Mee-groeiende Kust gestart. Met de provincie, gemeenten, het waterschap, Groningen Seaports, de landbouwsector en de rijksoverheid werken we tien jaar aan de realisatie van honderdvijftig tot tweehonderd hectare binnendijkse estuariene natuur. Daarnaast wordt met slib uit de Eems-Dollard drie- tot vijfhonderd hectare landbouwgrond opgehoogd en wordt met lokaal slib vijftien kilometer Dollarddijk versterkt. Met dit programma benutten we kansen voor natuur, maar ook voor landbouw, recreatie, leefbaarheid en waterveiligheid.

Sfeer van Thies Dijkhuis

In 2025 besloten we te verhuizen naar de Media-centrale in de stad Groningen. Dit nieuwe onderkomen is tijdelijk. Naar verwachting verhuizen we over een paar jaar naar de Euvelgunnerheem in Groningen, de boerderij die we hebben verkregen

uit een nalatenschap van Thies Dijkhuis. De oude boerderij kampte met achterstallig onderhoud, onder andere een slechte kapconstructie en fundering. Begin 2025 startte de restauratie van het casco, waarbij de boerderij weer in haar kracht wordt gezet. Fré en Teun Dijkhuis, de zus en broer van Thies, waren hierbij aanwezig en verrichtten de starthandeling. De oude grupstal en andere karakteristieke elementen blijven behouden. Het blijft de plek en sfeer van Thies, alsof hij net de deur achter zich dichttrok. Na de restauratie van het casco starten we met de herbesteding tot kantoor. Bij deze bouwprojecten worden we geconfronteerd met sterk stijgende kosten.

Postcode Loterij

We hebben veel te danken aan de deelnemers van de Postcode Loterij. Jaarlijks ontvangen we via LandschappenNL, een samenwerkingsverband van twintig landschapsorganisaties, een substantiële bijdrage. Deze bijdrage fungeert als vliegwiel voor grote projecten. Subsidies, zoals die van het Waddenfonds, vereisen vaak een eigen bijdrage, waarvoor we deze middelen inzetten. Projecten zoals natuurherstel in Polder Breebaart en de inrichting van de Kleine Polder bij Termunten zijn financieel mogelijk gemaakt dankzij de Postcode Loterij. Vorig jaar is de bijdrage voor de komende vijf jaar verlengd. Naast de reguliere jaarlijkse bijdrage ont-

vangen we extra gelden voor bijzondere projecten. In 2025 ondersteunde de Postcode Loterij bijvoorbeeld het project 'Omhoog met het Veen' van LandschappenNL, gericht op het herstel van veenvorming en vastlegging van CO2, ook in onze provincie.

Nalatenschappen

Voor het beschermen van natuur en erfgoed zijn we afhankelijk van steun van anderen. Naast bijdragen van de Postcode Loterij ontvingen we in 2025 in totaal 1,66 miljoen euro aan schenkingen en nalatenschappen. Voor schenkers en mensen die Het Groninger Landschap in hun testament hebben opgenomen, organiseerden we een vaartocht over het Zuidlaardermeer. Steeds meer mensen nemen ons op als begunstigde in hun testament, waarbij we vaak in gesprek gaan over hun wensen en ideeën voor een bestemming.

Het boekjaar 2025 begonnen we met lage continuïteits- en aankoopreserves als gevolg van de schikking in 2024 tussen dertien Nederlandse natuurorganisaties en de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG). Het verheugt ons dat we, ondanks de lage reserves, toch slagvaardig hebben kunnen aankopen en grote projecten konden uitvoeren. Vooral dankzij de nalatenschappen sluiten we het boekjaar 2025 af met een licht tekort van 175.000 euro. Wat betreft de exploitatie is de organisatie nog altijd gezond. Structurele kosten en baten zijn min of meer in evenwicht.

Marco Glastra

Directeur-bestuurder



Restauratie casco van Euvelgunnerheem in Groningen

Verslag Raad van Toezicht

Het Groninger Landschap viert in 2026 zijn negentigjarig bestaan, een respectabele mijlpaal. De stichting werd in 1936 opgericht met als doel natuur en erfgoed te beschermen. Inmiddels is meer dan 8.000 hectare natuurgebied veiliggesteld en bezit de organisatie zestig gebouwde monumenten en meer dan dertig archeologische monumenten. Continuïteit is van essentieel belang om deze eigendommen duurzaam te beschermen. De organisatie voelt een grote verantwoordelijkheid om natuurterreinen en erfgoed in goede staat over te dragen aan toekomstige generaties. In 2024 is de schikking met de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) afgewikkeld. Daarmee is een claim, op grond van Europese mededingingsregels, op de 12 Landschappen en Natuurmonumenten, van tafel. De Raad van Toezicht is verheugd dat deze schikking niet ten koste is gegaan van de financiële continuïteit en slagkracht van de organisatie. Het afgelopen jaar kenmerkte zich door een groot aantal aankopen en een stabiele financiële positie. Door de verkoop van landbouwgronden bij Pieterburen, waartoe in 2025 is besloten, wordt de aankoopreserve weer op peil gebracht.

Goedgekeurde beleidsdocumenten

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het door de directeur-bestuurder gevoerde beleid. De directie is belast met het bestuur van de stichting en neemt besluiten op het gebied van beleidsvorming, grondaankopen, begroting, jaarverslag en jaarrekening. De Raad van Toezicht adviseert gevraagd en ongevraagd en houdt toezicht op basis van schriftelijke stukken, die periodiek in vergaderingen worden besproken in aanwezigheid van de directeur-bestuurder. In 2025 keurde de Raad van Toezicht het jaarverslag 2024, de jaarrekening 2024 en de begroting 2026 goed. Voor de jaarrekening en het jaarverslag is de directeur-bestuurder decharge verleend. De remuneratiecommissie, bestaande uit twee leden van de Raad van Toezicht, voert jaarlijks een functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder. In juni 2025 is de beloning van de directeur-bestuurder getoetst aan de Basis Score voor Directiefuncties (BSD) en aan de normen van het CBF-keurmerk voor Erkende Goede Doelen. De uitkomst was positief.

Overdrachten

Aankoop- en verkoopbesluiten van de directeur-bestuurder voor erfgoed en voor natuur buiten het Natuurnetwerk Nederland behoeven goedkeuring van de Raad van Toezicht. In maart 2025 betrof dit de aankoop van een perceel bij Petgaten Osdijk in Noordlaren, de aankoop van percelen bij het Harense Bos in Zevenhuizen en de verkoop van landbouwgronden bij Pieterbu-

ren. Het perceel bij Petgaten Osdijk was 3,7 hectare binnen het Natura 2000-gebied. Het perceel bestaat uit oude petgaten en legakkers uit de eerste helft van de twintigste eeuw. In juni 2025 is goedkeuring verleend voor een verkenning naar de verwerving van de begraafplaats Uniken, een particuliere familiebegraafplaats in Stadskanaal die in 1857 is gesticht door Jan Uniken. Het perceel heeft de status van rijksmonument. Bijzondere aankoop in juni 2025 was het Ambonezenbosje in de Carel Coenraadpolder, een bosperceel van 2,25 hectare waarin de wereldgeschiedenis haar sporen heeft achtergelaten: de werkverschaffing in de jaren dertig, de Duitsers tijdens de Tweede Wereldoorlog, de geïnterneerde NSB'ers na de oorlog en de huisvesting van Molukkers. Voor Het Groninger Landschap ligt een belangrijke taak om dit bijzondere verhaal te vertellen. In oktober 2025 is de aankoop van een weidevogelperceel in het Reitdiepgebied besproken.

Klankbord voor directie

Naast haar toezichthoudende rol fungeert de Raad van Toezicht als klankbord voor de directie. In 2025 is de Raad van Toezicht over diverse dossiers geïnformeerd. Zo zijn het beheerplan van het Reitdiepgebied en de beheerevaluatie van het Hunzedal besproken. Voor elk terrein van Het Groninger Landschap wordt een eigen beheerplan opgesteld voor een periode van achttien jaar. Om de zes jaar vindt een evaluatie plaats. Tijdens de vergaderingen verzorgden medewerkers van Het Groninger Landschap meerdere presentaties. In juni 2025 vertelde Oscar Borsen, beleidsmedewerker natuur en landschap, over de Landschapsagenda Zuidelijk Westerkwartier. De provincie Groningen telt zeven landschappen, zoals Oldambt en Westerwolde. Voor elke regio stelt Het Groninger Landschap een specifieke landschapsagenda op. Het Zuidelijk Westerkwartier kenmerkt zich bijvoorbeeld door een coulisselandschap met houtsingels. In oktober 2025 zette Petra van der Meer, hoofd Publiek & Relatie, de resultaten uiteen van de enquête onder Beschermers en lezers van de nieuwsbrief. In december lichtte hoofd erfgoed Hugo Dokter

samen met architect Omar Smids het voorlopig ontwerp toe van boerderij Euvelgunnerheem in Groningen voor de beoogde herbesteding als kantoorlocatie van Het Groninger Landschap. Voor deze boerderij in de Hunzezone is in 2025 het casco gerenoveerd.

Vergaderingen

De Raad van Toezicht vergaderde in 2025 zes keer. Die vergaderingen vonden plaats in locaties van Het Groninger Landschap. Tijdens het jaarlijks tweedaags werkbezoek gingen de leden op 9 en 10 mei 2025 naar Brabant, waar ze werden ontvangen door collega's van Brabants Landschap. De directeur-bestuurder en het managementteam van Het Groninger Landschap waren hierbij aanwezig. Tijdens het bezoek werden diverse terreinen bezocht, waaronder een voormalige boerderij waar kunstenaar Leon Adriaans (1944-2004) woonde. Zijn atelier is behouden gebleven.

Zelfevaluatie en integriteitsbeleid

Het functioneren van (de leden van) de Raad van Toezicht wordt jaarlijks geëvalueerd. De zelfevaluatie vond eind november 2025 plaats in het Koets-huis op Landgoed Ennemaborg in Midwolda. Met de evaluatie houdt de Raad van Toezicht zichzelf een spiegel voor en stelt ze haar eigen functioneren ter discussie. Om het jaar gebeurt dat onder

externe begeleiding. In 2025 vond de zelfevaluatie intern plaats, waarbij onder meer de voortgang van het meerjarenprogramma van de Raad van Toezicht aan bod kwam. Als onderdeel van het integriteitsbeleid van Het Groninger Landschap overleggen alle leden van de Raad van Toezicht een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) en ondertekenen ze een integriteitsverklaring. In de verklaring geven de leden onder meer aan dat ze geen andere (neven)functies bekleden die tot een belangenconflict met hun taak als toezichthouder zouden kunnen leiden. Dit is in lijn met de richtlijnen van het CBF en de Code Wiffels.

Leden van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit zeven leden en is zodanig samengesteld dat verschillende deskundigheden en aandachtsgebieden zijn vertegenwoordigd, om daarmee op relevante aspecten van de organisatie toezicht te kunnen houden. Sinds het najaar van 2025 haakt Andoël Linger vanuit het ATANA-programma als trainee aan bij de Raad van Toezicht. Het ATANA-programma is een initiatief om de diversiteit in besturen en raden van toezicht te vergroten. Het programma bereidt ambitieuze professionals met diverse achtergronden klaar voor op een toezichthoudende rol.

Leden van de Raad van Toezicht worden door de Raad benoemd. Voor de leden is statutair een zittingsduur bepaald van vier jaar, met een mogelijkheid voor een tweede termijn van eveneens vier jaar. De leden treden af conform een rooster van aftreden. Op 1 januari 2025 traden twee nieuwe leden aan, namelijk Theo Spek en Bart Koolhaas. Het besluit hiervoor is in 2024 genomen. Eind 2025 nam Raymond Klaassen afscheid als lid van de Raad van Toe-

zicht vanwege het reglementair verstrijken van zijn tweede termijn. Klaassen is verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen en Grauwe Kieken-dief - Kenniscentrum Akkervogels. De Raad van Toezicht is hem veel dank verschuldigd voor zijn jarenlange deskundige inbreng en betrokkenheid bij het werk van de organisatie. Voor de benoeming van een nieuw lid is gekozen voor een open procedure, waarin iedereen de mogelijkheid werd geboden om zich aan te melden. Op onder meer de website van Het Groninger Landschap verscheen een vacature. Gezien het afscheid van Klaassen zochten we specifieke deskundigheid op het gebied van wetenschappelijk ecologisch onderzoek. Die vonden we in Laura Govers, die per 1 januari 2026 is benoemd als lid van de Raad van Toezicht. Govers is werkzaam als senior onderzoeker bij het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) en ver-

bonden aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Haar expertise op het gebied van kustecologie en natuurherstel komt gelegen: het grootste terrein van Het Groninger Landschap ligt immers buitendijks in de Dollard.

Besluit goedkeuring jaarrekening en jaarverslag

Groningen, 27 mei 2026

Hieronder volgt de samenstelling van de Raad van Toezicht. Daarbij is tevens de eventuele functie en deelname aan de Financiële Audit Commissie vermeld.

William Moorlag (voorzitter)

Rutger Dijsselhof (Financiële Audit Commissie en vicevoorzitter)

Bart Koolhaas (Financiële Audit Commissie)

Saskia van Gessel

Gerdien Postma

Theo Spek

Laura Govers



Raad van Toezicht met directeur-bestuurder en het managementteam op bezoek bij Het Brabants Landschap

Jaaroverzicht 2025

Januari

- 21** Start herstel rietoevers Zuidlaardermeer door Waterschap Hunze en Aa's
- 21** Start casco restauratie Euvelgunnerheem in Hunzezone
- 24** Molen De Lelie in Eenrum draait door met één roede

Februari

- 3** Nieuwe boekweit- en roggeakkers bij Kropswolde bieden wintervoedsel aan vogels
- 5** Klimtoestellen Kleine Polder uit veiligheidsoverwegingen verwijderd
- 20** Start natuurherstelproject natte heide op Landgoed Coendersborg
- 25** 1,5 miljoen provinciale subsidie voor laagveenherstel Harener Wildernis en Oosterpolder
- 27** Start herstel van nat schraalland langs oevers Leekstermeer

Maart

- 3** Aankoop van historische Viskenij op Landgoed Coendersborg in Nuis
- 14** Oprichtingsdatum Het Groninger Landschap: stichting 89 jaar oud.

April

- 8** Illustratie Willem Kolvoort op Groninger Landschap T-shirt 'Mooi laand' voor nieuwe Beschermers
- 10** Aankoop 2,3 hectare bij Harens Bos in Zuidelijk Westerkwartier dankzij donaties uit het Groninger Natuurfonds
- 15** Hunzedag voor professionals en liefhebbers 30 jaar na de eerste Hunzevisie
- 17** Aankoop 3,9 hectare Hunzeboord in Groningen Stad dankzij donaties uit het Groninger Natuurfonds
- 28** Feestelijke afronding van restauratie boerenerf Occo Reintiesheerd in Stedum

Mei

- 15** Villa de Vennen, het hoofdkantoor van Het Groninger Landschap in Haren, te koop
- 15** Wierde Feerwerd natuurvriendelijker en toegankelijk gemaakt voor publiek

Juni

- 4** Mulder Retail BV welkom als vijftigste Bedrijfsvriend
- 12** Petitie voor een natuurvriendelijke oplossing voor de aanlanding van stroomkabels door de Waddenzee
- 27** Vriendenbijeenkomst naar Occo Reintiesheerd in Stedum en Plaats Melkema in Huizinge

Juli

- 24** Aankoop 9.000 vierkante meter in Reitdiepgebied dankzij donaties uit het Groninger Natuurfonds

Augustus

- 27** Aankoop Ambonezenbosje in Finsterwolde

September

- 7** Uitzending Vroege Vogels op NPO2 over het Groningse Hunzedal en Zuidlaardermeer
- 23** Eerste Landschapscafé in dorps huis Noordlaren over ontwikkelingen in het Hunzedal

- 25** In het kader van Wij&Wadvogels: extra maatregelen om broedsucces in Klutenplas te verhogen

Oktober

- 2** Het Groninger Landschap ontvangt cheque van € 2.562,11 van de RaboClub Support-actie van de Rabobank Stad en Midden-Groningen

November

- 11** Start verbeteren broedgebied voor de bruine kiekendief in het Hunzedal
- 18** Aanleg opvangplek met wolfwerend raster voor kudde landgeiten in Wolfsbarge en Leinwijk

December

- 3** Afronding van herstelwerkzaamheden aan de Reitdiepdijk bij Heksum
- 10** 27 hectare aangekocht bij Wolfsbarge, de laatste ontbrekende schakel van Natura2000-gebied Hunzedal
- 19** Bijzondere schenking: zoon oud-voorzitter De Ranitz schenkt Notarisbosje aan Het Groninger Landschap



Wierde Feerwerd



Heksum

Impact Het Groninger Landschap

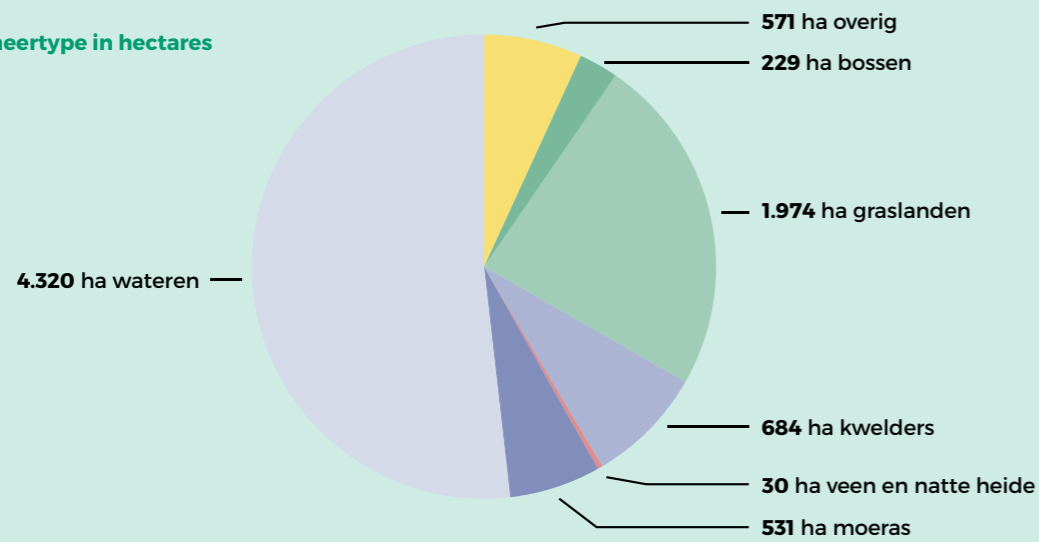
Het Groninger Landschap werkt vanuit haar statutaire doelstellingen en streeft van daaruit een zo groot mogelijke impact na. De impact heeft betrekking op het blijvend beschermen van natuur, landschap en erfgoed in de provincie Groningen en het versterken van het maatschappelijk draagvlak daarvoor.

Beschermde natuur, landschap en erfgoed

Totaal natuur in bezit/beheer:



Natuurbeheertype in hectares



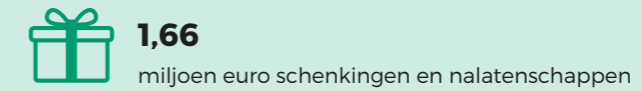
Erfgoed



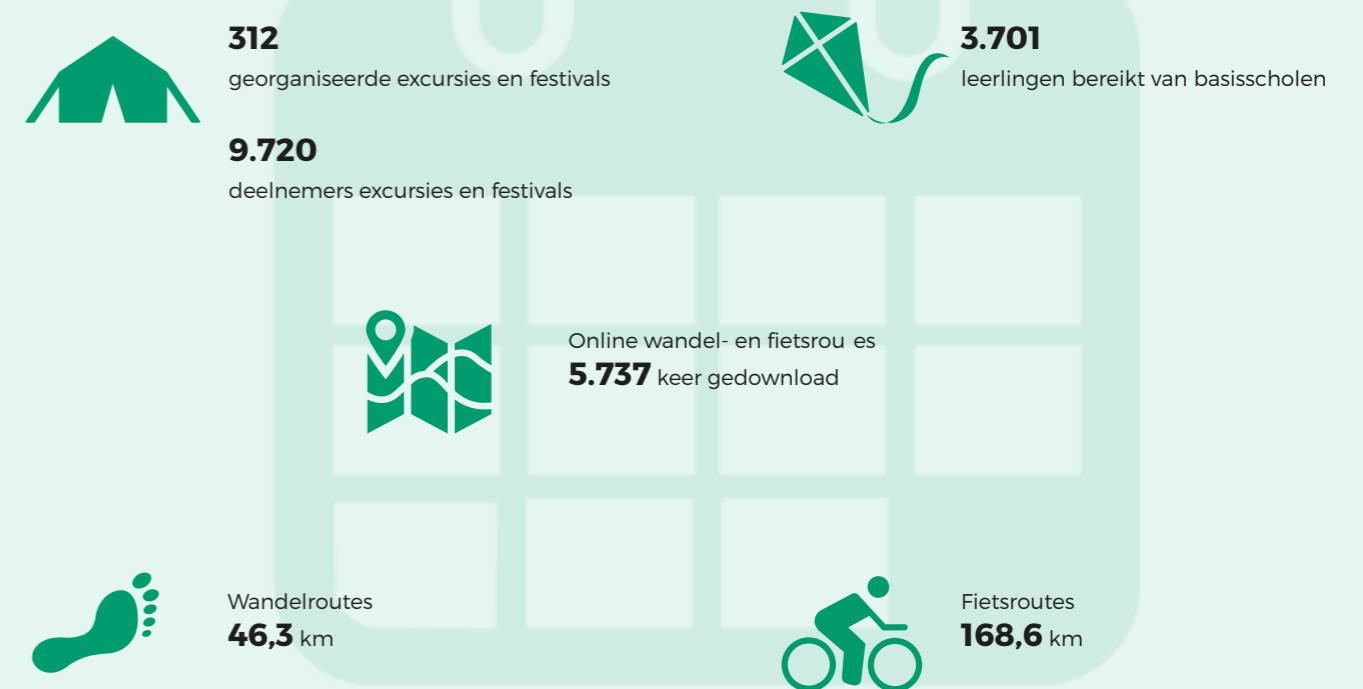
Betrokkenheid & vrijwilligers



In 2025: **4.211 m²** gedoneerd



Activiteiten





Uitbreiding van Harense-Bos dankzij donaties uit het Groninger Natuurfonds

Eigendom biedt de beste garantie voor bescherming. Door eigenaar te worden, stellen we natuur en erfgoed voor altijd veilig. In 2025 hebben we ons bezit uitgebreid met zeven nieuwe terreinen, waaronder het Ambonezenbosje in de Carel Coenraadpolder, een terrein bij Wolfsbarge en een perceel langs de oude Hunzelooop in de stad Groningen. Het Groninger Natuurfonds maakte meerdere aankopen mogelijk.

André van Schaik, hoofd Natuur en Landschap bij Het Groninger Landschap, kijkt terug op een zeer productief jaar. Maar liefst zeven verwervingen schreef hij bij, waaronder het Ambonezenbosje in de Carel Coenraadpolder bij het buurtschap Hongerige Wolf. Het bosperceel van slechts 2,25 hectare is niet zomaar een bosje. "Met het bosje beschermen we natuur – het biedt een rustplek voor vogels – maar vooral een bijzonder cultuurhistorisch verhaal. In de jaren dertig van de vorige eeuw verzezen er barakken. Er woonden 'werklozen' die in het kader van de werkverschaffing de Carel Coenraadpolder aanlegden." In de Tweede Wereldoorlog werd het terrein onderdeel van de Duitse kustbatterij Dollart Süd. Na de oorlog werden er NSB'ers gehuisvest en vanaf 1953 woonde er een groep van honderden Ambonezen, waaraan het bosje zijn naam dankt. "De Molukkers bleven er bijna tien jaar. Er werden kinderen geboren, een generatie groeide daar op en kende een onbezorgde jeugd. Voor anderen is de plek verbonden met een trauma, omdat ze onder druk door de Mobiele Eenheid zijn weggehaald." De aankoop bracht Het Groninger Landschap in contact met de Molukse gemeenschap. "De barakken zijn verdwenen, maar de gemeenschap liet ons zien waar de kerk en de school stonden. We kopen niet alleen een bos, maar worden ook eigenaar van een emotioneel verhaal. We bekijken hoe we die



Uitbreiding van Harense Bos in Zevenhuizen

'Bij Wolfsbarge ontbrak voor ons het laatste deel van de oeverlanden rond het Zuidlaardermeer'

André van Schaik, hoofd natuur en landschap van Het Groninger Landschap

geschiedenis weer zichtbaar kunnen maken." Voor de aankoop is een financiële bijdrage ontvangen van het Cultuurfonds, mede dankzij het Helena Vrucht Fonds.

Laatste deel

Aankopen is in deze tijd geen sinecure, gezien de concurrentie op de grondmarkt en de hoge grondprijzen. Toch is het gelukt om zeven nieuwe terreinen te verwerven. Sommige zijn groot, zoals het terrein van 27 hectare bij Wolfsbarge, andere klein, zoals de viskenij op Landgoed Coendersborg in Nuis. "Viskenij is Gronings voor visvijver. Vroeger bewaarde de pastorie van Nuis levende vissen in deze bosvijver. Lang geleden had vrijwel elk Gronings dorp, bij gebrek aan koelkasten, zo'n viskenij. We knappen de vijver op, verbeteren het wandelpad en de brug en vertellen op een informatiepaneel het verhaal van de viskenij."

Het nieuwe terrein bij Wolfsbarge was een langgekoesterde wens van Het Groninger Landschap. Al sinds 1990 maakt het deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), tegenwoordig Natuurnetwerk Nederland (NNN) geheten. "Eigenaren verkopen hun land binnen het NNN uitsluitend op vrijwillige basis," legt Van Schaik uit. Toen de kans zich voordeed, pakte de provincie Groningen die met beide handen aan en leverde de percelen tegen



Molukse gemeenschap op bezoek bij het Ambonezenbosje in Finsterwolde

natuurprijs door aan Het Groninger Landschap. "Bij Wolfsbarge ontbrak voor ons het laatste deel van de oeverlanden rond het Zuidlaardermeer. Met deze aankoop zijn we letterlijk rond. Onze Hunzenatuur sluit nu aan op die van onze collega's van Het Drentse Landschap. Met Het Drentse Landschap werken we al decennialang aan het herstel van de Hunzelooop. Wolfsbarge ligt in het Hunzedal en past naadloos binnen onze gezamenlijke Hunzevisie."

Rondje Zuidlaardermeer

Op dit moment bestaat het terrein nog uit landbouwgrond. Van Schaik schetst het toekomstbeeld: "Er liggen lagunes die in verbinding staan met het Zuidlaardermeer. Er groeit jong en vitaal riet, waar moerasvogels zoals roerdomp, bruine kiekendief en baardmannetje van profi eren." Dankzij de aankoop kan ook het rondje Zuidlaardermeer voor fietsers worden voltooid. "Het huidige fietspad loopt dood. Via het nieuwe terrein trekken we het pad door naar het zuiden." Hemelsbreed vier kilometer naar het noordoosten, aan de overzijde van het meer, wordt nog eens 3,7 hectare natuurgrond in het Hunzedal aangekocht. In 2025 is de verwerving voorbereid, de definitieve overdracht vindt begin 2026 plaats. Ook dat terrein is een ontbrekende puzzelstuk. "Het perceel met petgaten en legakkers ligt in de Oostpolder bij de Petgaten Osdijk. Het was al volledig omsloten door onze gronden. Met de aankoop kunnen we een groot gebied inrichten." De eerste aankopen van Het Groninger Landschap rond het Zuidlaardermeer date-

ren al uit de jaren zeventig. Stap voor stap koopt Het Groninger Landschap puzzelstukken aan. De tijd dat de overheid op grote schaal natuurgronden aankocht en overdroeg aan natuurorganisaties ligt achter ons. Toch is er nog een grote opgave voor de overheid. Van Schaik: "Zo'n 1.500 hectare binnen het NNN moet in Groningen nog worden verworven, onder meer in het Reitdiepgebied. Daarnaast moet nog 2.700 hectare nieuwe natuur worden ingericht. De realisatie loopt achter: de officiële deadline is 2027. Dat is al volgend jaar."

Groninger Natuurfonds

Het Groninger Natuurfonds, waarbij iedereen voor 7,50 euro bijdraagt aan één vierkante meter nieuwe natuur, maakt nieuwe aankopen mogelijk. Eind 2025 stond de teller op 85.250 vierkante meter. "Dankzij deze donaties hebben we in 2025 drie terreinen kunnen aankopen," vertelt Esmée Ronner, medewerker marketing en fondsenwerving van Het Groninger Landschap. De 2,3 hectare landbouwgrond bij Zevenhuizen kwam als geroepen. "Het perceel ligt naast het Harense Bos, dat al in ons bezit is. We breiden het bos uit en creëren een geleidelijke overgang met inheemse struiken. Nu ligt tussen het bos en de omliggende terreinen een harde grens. Zo'n geleidelijke overgang werkt als een bufferzone en trekt bovendien veel vlinders, insecten en vogels aan. In samenwerking met de directe omgeving herstellen we bovendien de oude verkaveling." Ronner doelt op de vierkante percelen van honderd bij honderd meter, die in 1908 zijn aangelegd door Gerardus Bakker. Veel houtsingels zijn inmiddels verdwenen. "We herstellen Bakkers ontwerp, met kleine percelen omringd door houtsingels."

Hunzezone in Groningen

De 2,9 hectare grond in de Hunzeboord, bij de wijk Ulgersmaborg in Groningen, ligt in het verlengde van de aankoop bij Wolfsbarge



Aankoop bij poldermolen Koningslaagte in Zuidwolde

en de Petgaten Osdijk. Beide liggen aan dezelfde oude loop van de Hunze. "Met deze aankoop herstellen we een stukje Hunze in de stad. We richten het gebied natuurvriendelijk in, met inheemse beplanting, en zorgen voor een wandel- en fietspad zodat iedereen ervan kan genieten." Voor een volgende aankoop via het Natuurfonds wordt de Hunzelooop verder gevolgd, tot aan de poldermolen Koningslaagte in Zuidwolde. "Bij die molen hebben we bijna een hectare aangekocht. Het perceel ligt langs de oude Hunzelooop in een kerngebied voor weidevogels."

Honderden donaties

Ronner benadrukt dat deze aankopen niet mogelijk waren geweest zonder het Natuurfonds. "We ontvangen veel donaties, recent meer dan honderd in één maand. Vaak zijn het inzamelingsacties, bijvoorbeeld rond een pensionering, sponsorloop, bedrijfsfeest of verjaardag. Ciel Ypma liet in 2023 een grote nala-

tenschap na aan het Natuurfonds. Dankzij haar liefde voor de Groningse natuur konden we meer dan 33.000 vierkante meter nieuwe natuur aankopen." Inclusief een eerdere aankoop in 2021, bij de Coendersborg in Nuis, was eind 2025 via het Natuurfonds in totaal circa 73.000 vierkante meter extra natuur aangekocht met giften uit het Groninger Natuurfonds. "We blijven alert op nieuwe kansen. De nieuwste aanwinst in 2026 is een weiland vlak bij het Iwema Steenhuis in Niebert."

'We ontvangen veel donaties, recent meer dan honderd in één maand'

Esmée Ronner, medewerker marketing en fondsenwerving van Het Groninger Landschap



Viskenij op Landgoed Coendersborg in Nuis

Opvallende natuurwaarnemingen

Levend archief van waterdrieblad

Waterdrieblad komt voor in onze terreinen in het Hunzedal en de Lettelberterpetten. Zoals de naam al doet vermoeden, dankt de plant zijn naam aan zijn bladeren, die bestaan uit drie deelblaadjes. Waterdrieblad bloeit in de lente en heeft opvallende witte bloemen. De waterplant is zeldzaam en is landelijk sterk achteruitgegaan. We haken aan bij het project 'Zorgen voor de natuur van morgen', een samenwerkingsverband tussen Stichting Het Levend Archief en LandschappenNL. Binnen dit project heeft ieder provinciaal landschap één kenmerkende iconsoort uitgekozen. Voor Groningen is dit waterdrieblad. Om te voorkomen dat de soort verdwijnt, leggen we samen met andere organisaties een 'levend archief' aan. We bouwen aan een 'back-up van de natuur' door het opslaan van diverse zaden van bedreigde inheemse planten in een Nationale Zadencollectie. Ook zaaien we zaden uit op andere locaties en vermeerderen we de planten door ze te stekken. De nieuwe planten lijken zich succesvol te vestigen.



Partner voor kleine valeriana

Kleine valeriana is een uiterst zeldzame en beschermde inheemse plant. De soort is in Nederland sterk achteruitgegaan en komt in het wild nog maar op enkele verspreide, vochtige locaties voor. De plant is erg kieskeurig. In het Hunzedal staat in ons terrein één exemplaar van de kleine valeriana. Het is een vrouwelijke plant. Omdat de soort zwaar onder



druk staat, lopen er in ons land diverse beschermings- en herstelprogramma's. We onderzoeken de mogelijkheid om bij de vrouwelijke plant een mannelijke plant te laten groeien, zodat er hopelijk een nieuwe populatie kan ontstaan.

Grutto, Kievit en tureluur in de lift

Al vijftien jaar op rij worden in het Reitdiepgebied de weidevogels geteld. De lente van 2025 was zacht, droog en zonnig. De ideale weersomstandigheden voor een goed weidevogelseizoen. In onze terreinen zijn 14 soorten weidevogels geteld, met in totaal 631 territoria. De top 3 bestond uit kievit (125 paar), grutto (117 paar) en tureluur (114 paar). Al deze soorten nemen in onze terreinen al jaren toe. Deze positieve ontwikkeling is te danken aan de vele maatregelen die we speciaal voor weidevogels nemen. Een aangename verrassing was ook de kempfaan. Op 3 mei 2025 zagen we drie baltende mannetjes en twee weken later vloog een vrouwtje rond de waarnemer. Nesten met eieren of jongen vonden we niet, maar het gedrag van de vogels lijkt te wijzen op een broedpaar. Er is ook verdrietig nieuws: na de veldleeuwerik lijkt ook de graspieper als broedvogel uit het Reitdiepgebied te verdwijnen.



Broedende brandganzen

Vroeger trokken alle brandganzen in het vroege voorjaar naar het noorden. Tegenwoordig blijven steeds meer ganzen in Groningen hangen om te broeden. In ons deelgebied Paddepoel, dat in het Reitdiepgebied ligt, broedden in 2025 maar liefst 263 paar brandganzen. Daarmee is de brandgans er zelfs de meest getelde broedvogel. De ganzen broeden er tussen het gras en de pitrus. Eind mei liepen er 164 donzige ganzenkuikens rond. De kuikens trekken om te eten naar grasland, waar tegelijkertijd ook de kuikens van weidevogels zijn te vinden. In 2025 vroegen we ons af of brandganzen de weidevogels in de weg zitten. Onderzoek wijst uit dat dit



mogelijk het geval is. Brandganzen grazen het gras namelijk kort, terwijl grutto-kuikens juist behoefte hebben aan langer gras om veilig tussen te scharrelen op zoek naar insecten.

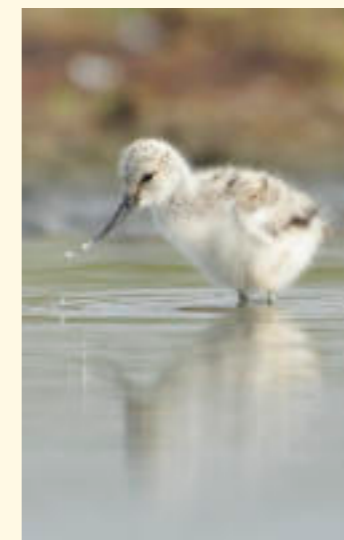
Waterteunisbloem in Hunzedal

De waterteunisbloem bloeit prachtig met felgele bloemen. In onze Zomerpolders, die deel uitmaken van het Hunzedal, breidt de soort zich razendsnel uit. De plant vormt er dichte velden. Deze uit Zuid-Amerika afkomstige soort verdringt echter andere planten, zoals krabbescheer. Als woekeraar staat hij op de Europese lijst van invasieve exoten. Handel en verkoop zijn inmiddels verboden. In 2025 zijn we samen met de provincie Groningen en Weed Free Service begonnen met een pilot om te onderzoeken hoe we de waterteunisbloem kunnen bestrijden. We testen meerdere innovatieve technieken, zoals elektrocutie en bevroering. Elke methode kent zijn eigen uitdagingen.



Kustbroedvogels krijgen hulp

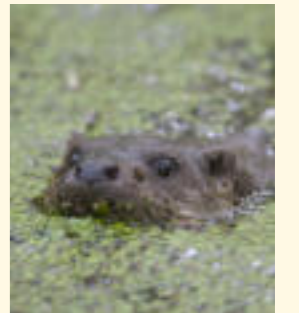
Noordse stern, visdief, kluut en bontbekplevier: al deze vogels broeden langs de kust op de grond. Dat is een uitdagende plek, met schaarse ruimte, roofdieren en verstoring door mensen en honden. Speciaal voor kustvogels hebben we in Polder Breebaart bij Termunten een broedeiland ingericht. Zo'n broedlocatie vereist intensief onderhoud. Het eiland moet kaal blijven, zonder hoge vegetatie, en wordt beschermd door een stroomraster van meer dan 7 kV. Het jarenlang optimaliseren van het raster werpt zijn vruchten af. In 2025 broedden in Polder Bree-



baart maar liefst 265 paar kluten, 1661 paar kokmeeuwen en 150 paar visdieven. Niet alleen nemen de aantallen toe, ook het broedsucces ligt fors hoger. Steeds meer kuikens weten hun eerste levensfase te overleven.

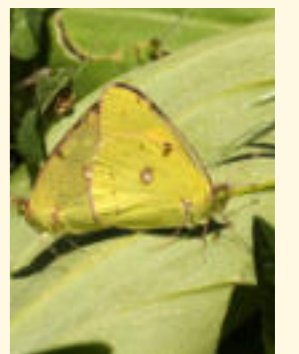
Otter op Landgoed Ennemaborg

Begin januari zag onze natuurbeheerder spraints van een otter bij de natuurplas op Landgoed Ennemaborg. Dat was een verheugende waarneming, want in de jaren 80 was de otter volledig uitgestorven in Nederland. Inmiddels is de soort terug in Groningen en komt hij onder meer voor in het Hunzedal en De Onlanden. Jammer genoeg eist het verkeer nog altijd zijn tol. Nog geen maand na de waarneming van de sporen werd aan de andere zijde van de plas een otter aangereden. Laten we hopen dat de soort zich opnieuw op het landgoed laat zien.



Bloeiende akker trekt vlinders aan

In Polder de Vries, dat deel uitmaakt van het Hunzedal, hebben we een natuurinclusieve akker ingericht, waar we landbouw en biodiversiteit combineren. Er groeit luzerne, boekweit en kruiden als akkerviooltje, korenbloem en gele ganzenbloem. In 2025 trok de akker twee bijzondere dagvlindersoorten aan, namelijk kleine parelmoervlinder en oranje luzernevlinder. De luzernevlinder – de naam zegt het al – is vaak bij luzernevelden te vinden. De kleine parelmoervlinder vliegt bij akkerranden.



Thema 2: Betrokkenheid en draagvlak



Hans Mulder (rechts), de vijftigste bedrijfsvriend van Het Groninger Landschap, ontvangt oorkonde van directeur Marco Glastra (links)

Dichtbij mensen en bedrijven

Dichtbij is voor ons een kernwaarde. Het Groninger Landschap wil Groningers graag betrekken bij haar werk. Zonder de steun van particulieren en bedrijven kunnen we onze ambities niet waarmaken. In 2025 trokken we actief de provincie in om ons verhaal breder uit te dragen. Een belangrijke mijlpaal was het verwelkomen van Mulder Retail als vijftigste bedrijfsvriend.

Onze achterban voelt zich sterk verbonden met Het Groninger Landschap. Dat blijkt uit een brede enquête onder Beschermers en lezers van onze nieuwsbrief. De respons was hoog. "Bijna drieduizend Groningers, een kwart van de benaderde groep, nam meer dan een kwartier de tijd om alle 86 vragen in te vullen. Daar zijn we erg blij mee", vertelt Thijs Meeuwissen, medewerker marketing en fondsenwerving van Het Groninger Landschap. De antwoorden stemmen hem tevreden. "Meer dan tachtig procent noemt natuur- en landschapsbescherming als belangrijkste reden om ons te steunen, gevolgd door cultureel erfgoed." De waardering is hoog: het tijdschrift Golden Raand krijgt een 8,1, de nieuwsbrief een 7,7. Meeuwissen ziet dit als een compliment voor de hele organisatie.

Belangenbehartiging

Meest opvallend vindt hij het antwoord op de vraag: wat vindt u de belangrijkste taak van Het Groninger Landschap? "Bovenaan, met 79 procent, staat belangenbehartiging van natuur en landschap. Daarmee scoort deze taak hoger dan het beschermen van natuur en erfgoed, al scoren ook deze thema's hoog." De organisatie trekt hier lering uit. "We zullen vaker opkomen voor natuur en landschap, bijvoorbeeld in onze contacten met gemeenten, provincie, waterschappen en landbouworganisaties. Actievoeren past minder bij ons; dat laten we in veel gevallen over aan anderen. Maar mocht het nodig zijn, dan staan we op de barricade." De enquête levert hem concrete aanknopingspunten op voor fondsenwerving en nalatenschappen. "Verschillende bedrijven en particulieren hebben aangegeven meer te willen weten over schenken en nalatenschappen. We gaan daarover in gesprek en zoeken samen naar een bestemming die bij hen past." Zijn voortvarende en persoonlijke aanpak werpt zijn vruchten af: in 2025 ontving de organisatie in totaal 1,66 miljoen euro aan schenkingen en nalatenschappen.

'Meer dan tachtig procent noemt natuur- en landschapsbescherming als belangrijkste reden om ons te steunen'

Thijs Meeuwissen, medewerker marketing en fondsenwerving van Het Groninger Landschap

Dichtbij Groningers

De Beschermers zijn goed verspreid over de provincie, maar de achterban vergrijsst. "De gemiddelde leeftijd ligt al ver boven de zestig. Hier kampen veel organisaties mee. Meer dan de helft van onze Beschermers is met pensioen." In 2025 steeg het aantal Beschermers weer boven de 15.000. Om deze lijn vast te houden, richt Het Groninger Landschap zich nadrukkelijker op een jongere doelgroep, met name 30-plussers. Op zoek naar steun en Beschermers trekt Het Groninger Landschap actief de provincie in. Petra van der Meer, hoofd Publiek & Relatie van Het Groninger Landschap, vindt het belangrijk om dichtbij Groningers te blijven. "Mensen steunen je eerder als ze je goed kennen. We willen duidelijker laten zien wie we zijn en wat we doen." Dat gebeurt al langer via het tijdschrift Golden Raand, nieuwsbrieven, jaarverslagen, sociale media, excursies en de jaarlijkse Beschermersavond. Vrijwilligers spelen daarbij een belangrijke rol: molenaars vertellen het verhaal van de molens, gidsen nemen jaarlijks duizenden bezoekers mee het veld in.

Landschapscafé

In 2025 startte Van der Meer een nieuw initiatief: het Landschapscafé. De première vond plaats in het dorps huis van Noordlaren. "We kiezen bewust

voor een lokale setting. De uitnodiging stond online, maar werd met name per brief huis aan huis verspreid. De zaal zat met ongeveer negentig mensen nagenoeg vol. Het gros kwam uit de directe omgeving. Het café leverde meerdere nieuwe Beschermers op." Van der Meer doet het avondvullende programma uit de doeken: "Bert Dijkstra, onze natuurbeheerder, vertelde over de dieren en onze natuurontwikkeling in hun achtertuin, het Hunzedal. Nienke Beintema, auteur van een boek over zeearenden, had een enthousiast verhaal over de zeearend als vaste bewoner van het Hunzedal. Tamara Ekamper, beleidsmedewerker van de gemeente Groningen, vertelde over het terugbrengen van de stromende Hunze door de stad Groningen." De avond werd zeer gewaardeerd. "De sfeer was positief en er kwamen veel vragen uit de zaal. Mensen willen graag geïnformeerd worden over hun eigen omgeving." Het Landschapscafé krijgt een vervolg: twee keer per jaar wordt een editie georganiseerd, telkens op een andere locatie. De

'We willen duidelijker laten zien wie we zijn en wat we doen'

Petra van der Meer, hoofd Publiek & Relatie van Het Groninger Landschap

volgende editie is inmiddels achter de rug. Deze vond plaats in april 2026 in Ezinge met lezingen over het wierdenlandschap en het weidevogel- en graslandbeheer.

Exclusieve zomerexcursies

Nieuw in 2025 waren ook de zomerexcursies exclusief voor Beschermers. De aankondiging stond in een speciale zomereditie van de Golden Raand. De belangstelling was groot: alle drie excursies waren snel volgeboekt. "Mensen waarderen het om met een natuurbeheerder of erfgoedexpert op pad te gaan. Zo verzorgde Reintje van Kranen, onze medewerker natuurbeheer, een excursie op het Bourtangerveld." Voor alle excursies, ook die van de vrijwillige gidsen, vraagt Het Groninger Landschap sinds vorig

jaar een bijdrage. "Beschermers krijgen de helft korting en kinderen tot twaalf jaar mogen gratis mee."

De derde nieuwe activiteit, namelijk de Dag van het Landschap, viel letterlijk in het water. "We moesten de dag annuleren vanwege code geel voor zware windstoten. Het evenement is verplaatst naar april 2026. Op Landgoed Coendersborg boden we toen alsnog een inspirerende dag met een informatiemarkt, lezingen, wandel- en fietsroutes en speciale kinderactiviteiten, zoals het vangen van waterdieren", vertelt Van der Meer. Met de Dag van het Landschap zet Het Groninger Landschap telkens een ander landschap in de schijnwerpers. Terugblikkend constateert Van der Meer dat Het Groninger Landschap meer naar buiten is getreden. "Net als het Landschapscafé gaan we de Dag van het Landschap jaarlijks op een andere locatie herhalen. Ook komen er in 2026 nieuwe exclusieve zomerexcursies."

Vijftig bedrijfsvrienden

Naast particulieren weet Het Groninger Landschap ook bedrijven aan zich te binden. In 2023 werd de ambitie uitgesproken om vijftig bedrijfsvrienden te werven. De teller stond destijds op 36. Tweeënhalf jaar later is het doel al bereikt: Mulder Retail sloot zich aan als vijftigste bedrijfsvriend. Directeur Hans Mulder licht toe: "We wilden lokaal een goed doel steunen. Omdat we in Veendam zitten, kwamen we uit op Het Groninger Landschap. Wat meespeelde is dat een partner van een medewerker er werkt." Het Groninger Landschap past het bedrijf als gegoten. "Met het gras en bloemzaad dat we online verkopen, vergroenen we de provincie Groningen. We zijn bezig met inheemse soorten: bloemen die van nature in een streek voorkomen en het historische karakter in stand houden."

'We wilden lokaal een goed doel steunen. Omdat we in Veendam zitten, kwamen we uit op Het Groninger Landschap'

Hans Mulder, directeur Mulder Retail

Vijfde generatie

Het bedrijf Mulder Retail is diepgeworteld in de regio. "Ik kom uit een oud molenaarsgeslacht. Mijn achternaam is een verbastering van molenaar. Mulder Retail is ontstaan vanuit het oorspronkelijke familiebedrijf, dat teruggaat tot 1890. Het bedrijf zat in de graanhandel, ik ben later begonnen als zadenhandelaar." Mulder draagt de Groninger natuur en erfgoed een warm hart toe. Toen hij zocht naar een nieuw bedrijfspand, stuitte hij op een oude zetmeelloods in Veendam. Waar de meeste bedrijven kiezen voor nieuwbouw, koos hij voor renovatie. "Hergebruik past in een circulaire maatschappij en bij ons bedrijf. Het pand is opgetrokken uit rode Groninger bakstenen." Mulder heeft nog een wens: "Het zou mooi zijn als Het Groninger Landschap actiever wordt in de Veenkoloniën. We zouden graag zien dat natuur en erfgoed ook in deze omgeving beter beschermd worden."



Vaartocht over het Zuidlaardermeer



Excursie bij Polder Breebaart in Termunten

Thema 3: Samenwerking en belangenbehartiging



Bezoek studenten aan de Tammesheerd bij Klein-Ulsda

De kracht zit in samenwerking

Het Groninger Landschap behartigt de belangen van natuur, erfgoed en landschap. Hiervoor werken we nauw samen met andere organisaties en instellingen. In het Oldambt krijgt de regio een impuls via het gezamenlijke koepelproject Graanrepubliek Oldambt. Vanuit onze twee boerderijen aan de Hamdijk in Bad Nieuweschans leveren we een bijdrage. In de Waddenzee ligt een enorme opgave voor natuurherstel. Binnen de Coalitie Wadden Natuurlijk bundelen we daarvoor de krachten met andere natuurorganisaties.

De Hamdijk vormt deels letterlijk de oostgrens van de provincie. De oude zeedijk uit 1545 staat bekend om de 'hulende bruiden': bouwvallige boerderijen uit de champagnejaren van de Groninger graanboeren. Ooit woonden er rijke herenboeren, nu is tachtig procent in verval. "Twee monumentale boerderijen aan de Hamdijk zijn in ons bezit: de Mellemmaheerd bij Bad Nieuweschans en de Tammesheerd bij Klein-Ulsda", vertelt Hugo Dokter, hoofd Erfgoed van Het Groninger Landschap. Zonder landbouwfunctie ontbreekt volgens hem een economische drager om dergelijke boerderijen in stand te houden. "Herstel en onderhoud zijn te kostbaar voor een particuliere eigenaar. Boer Mellema schonk zijn

'Zonder functie ontbreekt een economische drager om dergelijke boerderijen in stand te houden'

Hugo Dokter, hoofd erfgoed van Het Groninger Landschap

Mellemaheerd 'bij leven'. Vorig jaar is de restauratie afgerond. De villaboerderij Tammesheerd kochten we dankzij een erfenis bestemd voor behoud en



Restauratie van Mellemmaheerd bij Bad Nieuweschans

herstel van een monumentale boerderij in deze buurt. De boerderij kampt met achterstallig onderhoud, waaronder een ingezakte schuur.”

Nieuwe functie

Dokter vindt het essentieel dat de boerderijen weer een functie krijgen. “Als eerste denken we aan wonen, vaak in combinatie met werken. Maar je kunt ook denken aan een theehuis, een Bed & Breakfast, een speellocatie voor kinderen of dubbele bewoning. Voor de herbesteding kijken we breder dan alleen de boerderij. Is er wel behoefte aan meerdere bed & breakfasts en speellocaties? En is de infrastructuur daarop berekend? Er zijn in de buurt weinig voorzieningen, winkels en openbaar vervoer.” Oscar Borsen, beleidsmedewerker Natuur en Landschap van Het Groninger Landschap, zoomde uit en verkende de kansen voor de streek. “Als beheerder zorgen wij vaak voor losse objecten, zoals een boerderij, kwelder of bosperceel. Voor de Hamdijk zijn we gaan redeneren vanuit het landschap. We hebben gekeken naar de samenhang en het versterken van het landschap als geheel.”

Regeneratief landschap

Borsen spreekt van een regeneratief landschap: geen herstel naar het oude systeem, wat niet meer mogelijk is, maar het gezamenlijk creëren van iets nieuws. “Het landschap van het Oldambt verschaalt: er wonen minder mensen en boeren, er worden minder gewassen geteeld en biodiversiteit is sterk afgenomen. In deze neerwaartse spiraal zoeken we naar een weg omhoog. We willen een positieve beweging op gang brengen, een nieuw en lonkend perspectief.” Borsen ziet volop potentie op en rond de Hamdijk, maar beseft dat Het Groninger Landschap dit niet alleen kan. “We gooien een steen in de vijver en brengen het gesprek op gang. De aanpak van Hamdijk 49, de Tammesheerd, willen we als voorbeeld laten dienen voor andere boerderijen.”

Graanrepubliek Oldambt

‘Graanrepubliek Oldambt’ is het koepelproject van de gemeente Oldambt waarvan de restauratie van de villaboerderij deel uitmaakt. Het idee van een

‘We hebben gekeken naar de samenhang en het versterken van het landschap als geheel’

Oscar Borsen, beleidsmedewerker natuur en landschap van Het Groninger Landschap

regeneratief landschap klinkt Derwin Schorren, kwartiermaker en regisseur van het project, als muziek in de oren. Net als Borsen wil hij een beweging op gang brengen waarin erfgoed, landbouw, natuur en cultuur samenkomen. Hij werkt aan een nieuw elan voor de regio. “We richten ons op brede welvaart, die meer is dan alleen economie en inkomen. Het gaat ook om leefbaarheid, sociale aspecten, ecologie en kwaliteit van de leefomgeving.” Meerdere keren noemt hij het woord ‘trots’. In de voormalige strokartonfabriek De Toekomst wil hij een jaarlijks oogstfestival organiseren. “Daar kunnen partijen met trots laten zien wat zij in het Oldambt doen.”

Vijftig studenten

Graanrepubliek Oldambt draait om samenwerking en synergie. Schorren verbindt initiatieven en partijen met elkaar. Een gemeêlerd gezelschap doet mee: van landbouw- tot jongerenorganisaties, van musea tot Het Groninger Landschap. Als inspirerend voorbeeld noemt hij de ontwerpers van House of Design, die met inwoners en ondernemers producten maken van lokale grondstoffen zoals klei, karton en schapenwol. “Van gerecycled karton hebben ze bouwpakketten ontworpen van de villaboerderij en een arbeiderswoning.” Op en rond de Tammesheerd zijn veelvuldig studenten actief in het kader van het project Fieldlab Boerderijen, waarvan Het Groninger Landschap de trekker is. Schorren: “Vanuit de Hanzehogeschool werken hbo-studenten rond de boerderij aan thema’s als restauratie, verduurzaming en herbesteding. In totaal hebben vijftig studenten in groepen opdrachten uitgevoerd en onderzoek gedaan.” Een ander project binnen Graanrepubliek Oldambt is de Restauratiewerkplaats Oldambt van Afeer, een sociaal ontwikkelbedrijf. In Blijham wordt een werkplaats opgezet voor het opleiden van restaurateurs. Dokter ziet ze graag komen. “In de restauratiebranche is een groot tekort aan vaklieden”, zegt hij.

Stoplichten op rood

Samenwerken vormt in Groningen de sleutel tot succes. Dit geldt zeker voor de Waddenzee, waar zeven natuurorganisaties¹, waaronder Het Groninger Landschap, de krachten bundelen in de Coalitie Wadden Natuurlijk (CWN). Linda de Theije, secretaris en belangenbehartiger beleid van CWN, werkt op het kantoor van

Het Groninger Landschap. Als marien ecooloog, afgestudeerd op wadpieren, gaat de Waddennatuur haar aan het hart. “De Waddenzee behoort tot de rijkste en meest bijzondere natuurgebieden ter wereld. De natuur verkeert echter in slechte staat. Ondanks de beschermde status staat de Waddennatuur onder druk, vooral door menselijk gebruik.”

Twintigjarig bestaan

De coalitie vierde in 2025 haar twintigjarig bestaan, een mijlpaal. “Samen werken we op vele fronten aan natuurherstel, -beheer en -behoud. Dit doen we samen met andere beheerders, overheden en sectoren die in het gebied werkzaam zijn.” Omdat natuurherstel niet mogelijk is zonder kennisontwikkeling, zette de coalitie een grootschalig onderzoeksproject op, Waddentools genaamd.

‘We richten ons op brede welvaart, die meer is dan alleen economie en inkomen’

Derwin Schorren, kwartiermaker en regisseur van Graanrepubliek Oldambt

“Binnen Waddentools zijn kansrijke natuurmaatregelen getest, bijvoorbeeld rond vismigratie, herstel van de onderwaternatuur en de functie van de Waddenzee als tankstation en broedhabitat voor vogels. Voor deze veldexperimenten werkten we nauw samen met universiteiten en kennisinstellingen.”



De Ennemaborg in Midwolda ligt in het Oldambt

gen." Samenwerken is cruciaal, benadrukt ze. "Alleen samen met overheden, havens, toeristische sector, visserijorganisaties en andere partijen kunnen we een rijke Waddenzee bereiken. Je hebt elkaar nodig."

Natuurherstelverordening

Het momentum voor natuurherstel in de Waddenzee is aanwezig. Bovenaan haar agenda staat de Europese Natuurherstelverordening. "Met deze verordening verplicht Europa alle lidstaten, ook Nederland, maatregelen te nemen om verarmde ecosystemen te herstellen, zowel op land als in zee. Dat geldt zeker voor de Waddenzee. In 2030 moeten herstelmaatregelen voor ten minste dertig procent van het wad in gang zijn gezet. Het liefst zien we grote, aaneengesloten gebieden waar de natuur ongestoord haar gang mag gaan." In september 2026 moet Nederland een ontwerp-Natuurplan indienen bij de Europese Commissie. De Theije ziet er samen met haar collega's op toe dat de Waddennatuur daarin de aandacht krijgt die zij verdient. "Omdat we binnen CWN de krachten bundelen, kunnen we meer bereiken dan de afzonderlijke organisaties. Dankzij CWN wordt er in Den Haag en het Waddengebied beter naar ons geluisterd. We gaan door tot er weer een rijke Waddenzee is, met uitgestrekte zeegrasvelden, mossel- en oesterbanken, vissen in alle soorten en maten, gezonde vogelpopulaties en schoon water."

'Omdat we de krachten bundelen, kunnen we meer bereiken dan de afzonderlijke organisaties'

Linda de Theije, secretaris en belangenbehartiger beleid van de Coalitie Wadden Natuurlijk (CWN)

¹ *Het Groninger Landschap, Natuurmonumenten, It Fryske Gea, Landschap Noord-Holland, Vogelbescherming Nederland, Waddenvereniging en Stichting WAD*



Drooggevallen wad



Zeehondenkijkwand in Polder Breebaart in Termunten

Organisatie

Het Groninger Landschap zet zich sinds 1936 in voor behoud, beheer en ontwikkeling van natuur, landschap en erfgoed in de provincie Groningen. Het Groninger Landschap is een stichting met een Raad van Toezicht en een directeur-bestuurder. De stichting is statutair gevestigd in Groningen en houdt sinds 23 maart 2026 kantoor in Groningen, op het adres Helperpark 272-1.

In de statuten staat het doel als volgt beschreven:

Het doel van de stichting is het bevorderen van het behoud, de ontwikkeling en het scheppen van hetgeen in natuur en landschap in de provincie Groningen waardevol te achten is in natuurwetenschappelijk, geografisch, structureel, cultuurhistorisch of visueel opzicht, het verwerven, restaureren, onderhouden, beheeren en exploiteren van (rijks)monumenten, alsmede het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor het voorgaande en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Over de wijze waarop deze doelen gerealiseerd worden stelt de statuten:

De stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door:

- Het verwerven, inrichten, restaureren, beheeren, exploiteren en openstellen van gronden en (rijks)monumentale gebouwen.
- Voor het doel noodzakelijke financiële middelen te vergaren, zoals subsidies, schenkingen, nalatenschappen en opbrengsten uit de exploitatie.
- Het verrichten van onderzoek, verzamelen van gegevens en het uitgeven van publicaties.
- De belangen van natuur, landschap en erfgoed, gelegen in de provincie Groningen, actief te behartigen.
- Samen te werken met inwoners, bedrijven, overheden en organisaties, die actief zijn in de provincie Groningen.
- Het geven van voorlichting en educatie.

Onder Het Groninger Landschap vallen de juridische eenheden Stichting Beheer Borgterrein Ewsum, Stichting Weltevreden en Stichting Odd Fellow Huis Welgelegen.

Het Groninger Landschap is door het CBF erkend als goed doel op basis van toetsing van zeven punten van beoordeling: missie, middelen, activiteiten en organisatie, doelrealisatie, governance, verantwoording en belanghebbenden.

Organisatiestructuur

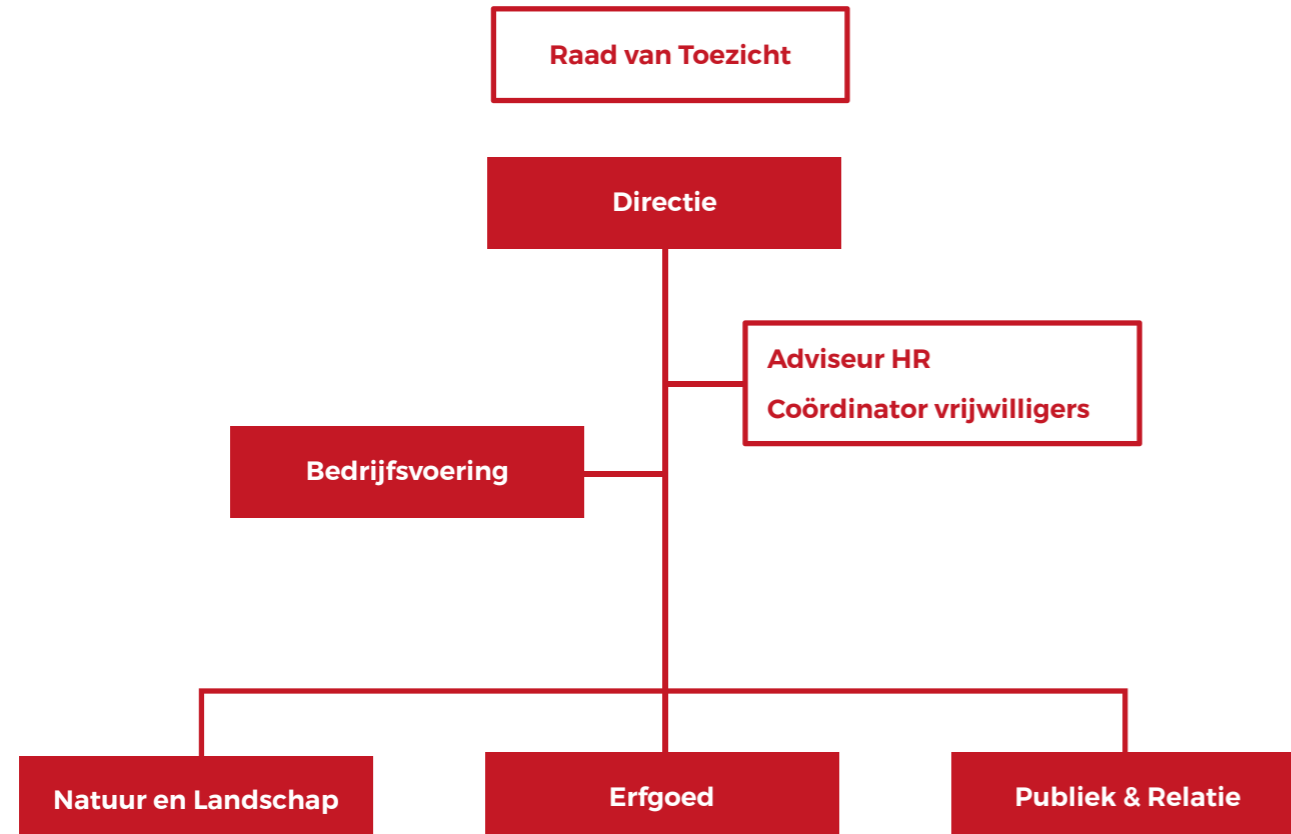
Het Groninger Landschap staat onder leiding van de directeur-bestuurder. De directie bestaat uit één persoon. De directie is belast met het bestuur van de stichting en neemt besluiten op het gebied van beleidsvorming, grondaankopen, begroting, jaarverslag en jaarrekening. De

Raad van Toezicht houdt toezicht op het door de directeur-bestuurder gevoerde beleid. De Raad van Toezicht oefent het toezicht uit op basis van schriftelijke stukken die periodiek in de vergaderingen worden besproken in aanwezigheid van de directeur-bestuurder. De begroting, aankopen, de jaarrekening, het jaarverslag en het meerjarenbeleidsplan worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht.

De werkorganisatie telt vier afdelingen, namelijk Natuur & Landschap, Erfgoed, Publiek & Relatie en Bedrijfsvoering. Aan elke afdeling staat een hoofd. De hoofden van de afdelingen en de directeur vormen samen het managementteam. Een aantal stafmedewerkers valt rechtstreeks onder de leiding van de directeur.

Bij het beheer van onze natuurgebieden werken we met drie natuurbeheerders die leiding geven aan in totaal vier medewerkers natuurbeheer.

Organogram



Molen Fram in Woltersum

Samenstelling directie, bestuur en het toezichhoudend orgaan

De directie en het bestuur van Het Groninger Landschap werd in 2025 gevormd door **M.J. (Marco) Glastra**.

Nevenfuncties:

- Lid van bestuur Stichting De Ploeg in Stad en Ommeland
- Lid van de raad van advies van Vereniging Groninger Monument Eigenaren
- Lid van de raad van advies van Stichting behoud en beheer de Rieshoek in Noordlaren

De Raad van Toezicht bestond in 2025 uit zeven leden en is zodanig samengesteld dat verschillende deskundigheids- en aandachtsgebieden zijn vertegenwoordigd om op alle relevante aspecten van de organisatie toezicht te kunnen houden. De leden zijn benoemd door de Raad van Toezicht. Voor de leden is statutair een zittingsduur bepaald van vier jaar, met een mogelijkheid voor een tweede termijn van eveneens vier jaar. In lijn met de richtlijnen van het CBF en de Code Wijffels is vastgesteld dat geen van de leden andere (neven)functies bekleden die tot een belangenconflict met hun taak als toezicht-houder zouden kunnen leiden. De leden treden af conform een rooster van aftreden.

De Raad van Toezicht had per **31 december 2025** de volgende leden:

W.J. (William) Moorlag, voorzitter Raad van Toezicht

Functie in het dagelijkse leven:

- n.v.t.

Nevenfuncties:

- Associé Publieke Zaken (public affairs) te Den Haag
- Voorzitter Pensioentafel Zorg en Welzijn te Zeist
- Voorzitter Raad van Toezicht Touripedia te Groningen
- Lid commissie rechtspositie Vereniging Oud Parlementariërs

R.H.G. (Raymond) Klaassen, lid Raad van Toezicht

Functie in het dagelijks leven:

- Onderzoeker Rijksuniversiteit Groningen
- Onderzoeker bij Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels (deeltijd)

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Ringersvereniging
- Bestuurslid Vogelringstation Schiermonnikoog
- Bestuurslid Bettie Wiegman Stichting

S. (Saskia) van Gessel, lid Raad van Toezicht

Functie in het dagelijks leven:

- Rechter

Nevenfuncties:

- n.v.t.

R. (Rutger) Dijsselhof, vice voorzitter Raad van Toezicht

Functie in het dagelijkse leven:

- Financieel directeur Abiant Holding B.V.
- Financieel directeur Coöperatie voor de Agrarische Bedrijfsverzorging Abiant U.A.

Nevenfuncties:

- n.v.t.

G.W. (Gerdien) Postma, lid Raad van Toezicht

Functie in het dagelijks leven:

- Directeur / eigenaar Postma Vastgoed Consultancy
- Register Makelaar/- Taxateur, Vastgoed Consultant, Gerechtelijk Deskundige

Nevenfuncties:

- Landelijk zittingslid Huurcommissie
- Lid Ledenraad Rabobank Noordenveld West Groningen
- Bestuurslid afd. Noord & lid Ledenraad Vastgoed Belang

B. (Bart) Koolhaas, lid Raad van Toezicht

Functie in het dagelijks leven:

- DGA Finbotx BV
- Fondsmanager stichting Roemte
- Eigenaar Erfgoed Rikkerda

Nevenfuncties:

- Penningmeester Abel Tasmanmuseum

M. (Theo) Spek, lid Raad van Toezicht

Functie in het dagelijks leven:

- Hoogleraar Landschapsgeschiedenis - Faculteit der Letteren Rijksuniversiteit Groningen

Nevenfuncties:

- Lid Adviescommissie Nationale Parken (Ministerie van LVVN)
- Voorzitter Netwerk Historisch Cultuurlandschap
- Lid Wetenschappelijke Adviesraad Waddenacademie
- Bestuurslid Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging
- Voorzitter Werkgroep Harry de Vroome (Staatsbosbeheer Drenthe)
- Lid Commissie van Aanbeveling Gebiedsfonds Nationaal Park Drentsche Aa
- Expert Cultural Heritage for the European Commission (DG Research & Innovation, Brussels)
- Lid Adviesraad Journal Rural Landscapes: Society, Environment, History (Stockholm University Press)
- Lid Adviescommissie Landscape & Heritage Series (Amsterdam University Press)
- Lid Raad van Advies Stichting Nationaal Landschap Middag-Humsterland
- Lid Gebiedsplatform Oude Riet
- Lid Adviescommissie Gronings Vuur
- Lid Committee van Aanbeveling Paard van Fryslan

Rooster van aftreden Raad van Toezicht

Naam	Functie	Benoemd	Herbenoeming	Jaar van aftreden
Dhr. R.H.G. Klaassen	lid	2018	2021	2025
Mw. S. van Gessel	lid	2020	2023	2027
Dhr. R. Dijsselhof	vice-voorzitter	2020	2023	2027
Mw. G.W. Postma	lid	2021	2024	2028
Dhr. W.J. Moorlag	voorzitter	2024	2027	2031
Dhr. B. Koolhaas	lid	2025	2028	2032
Dhr. M. Spek	lid	2025	2028	2032

Beloningsbeleid

De leden van de Raad van Toezicht verrichten hun werkzaamheden belangeloos. Het Groninger Landschap verstrekt geen leningen, voorschotten of garanties aan de leden van de Raad van Toezicht.

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het beloningsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere beloningscomponenten. Het beloningsbeleid en de vaststelling van de beloning past volledig binnen de kaders van de regeling CAO Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning voor de directie volgt Het Groninger Landschap de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij Het Groninger Landschap vindt jaarlijks plaats door de remuneratiecommissie van de Raad van Toezicht. Dit leidde in 2025 tot een zogenaamde BSD-score van 455 punten.

Voor de toetsing aan de geldende maxima worden de werkelijke jaarinkomens en totale bezoldiging van de directie uitgedrukt in 1 fte voor 12 maanden. Het jaarinkomen voor M.J. Glastra bedroeg 119.278 euro en de totale bezoldiging bedroeg 140.691 euro.

Het jaarinkomen van de heer M.J. Glastra blijft binnen het maximum van 163.473 euro (1 fte/12 mnd.) volgens de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties.

Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van 212.515 euro per jaar.

De belaste vergoedingen en de werkgeversbijdrage pensioen stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen. De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Personeel

Het personeelsbeleid richt zich op een zodanige inzet en ontwikkeling van medewerkers dat de organisatiedoelstelling van Het Groninger Landschap kan worden gerealiseerd. Daarvoor is het van belang dat de medewerkers deskundig en gemotiveerd zijn. Het Groninger Landschap wil een goede werkgever zijn. Dit betekent dat er veel aandacht is voor het ontwikkelen van talenten en individuen en dat de kwaliteit van de arbeidsomstandigheden goed moet zijn. Er wordt aandacht besteed aan thema's als scholing en competentie management.

Het Groninger Landschap had per 31 december 2025 38 medewerkers. Het gemiddeld aantal fte over 2025 is 32,8.

De medewerkers zijn als volgt verdeeld over de verschillende afdelingen:

	2025
Directie	1,0 fte
Afdeling bedrijfsvoering en staf	7,3 fte
Afdeling natuur en landschap	14,5 fte
Afdeling erfgoed	4,3 fte
Afdeling publiek en relatie	5,7 fte

In de personeelsvertegenwoordiging (PVT) zitten momenteel vier personeelsleden die door het personeel worden benoemd. De PVT zit minimaal twee keer per jaar met de directie om tafel en één keer per jaar met een afvaardiging van de Raad van Toezicht.

Het plan van aanpak volgend op de risico-inventarisatie behoeft doorlopend aandacht. Daarnaast is aandacht besteed aan duurzame inzetbaarheid en de balans tussen belasting en belastbaarheid. Een inmiddels jaarlijks terugkerend onderdeel is het onderzoek naar sporen van de ziekte van Lyme in het bloed van buitenmedewerkers. Dit onderzoek vindt jaarlijks plaats in november als het tekenseizoen is afgelopen.

Vrijwilligers

Het Groninger Landschap kan niet functioneren zonder vrijwilligers. Maar liefst 410 vrijwilligers (peildatum 31 december 2025) zetten zich met hart en ziel in om de molens draaiende te houden, mensen te ontvangen in bezoekerscentra, excursies te geven en de planten en dieren te inventariseren. De vrijwillige medewerkers werken met een grote mate van vrijheid en eigen verantwoordelijkheid. Ze opereren vanuit zelfstandige teams, elk met een eigen bestuur. De teams maken jaarplannen en vragen budgetten aan. Deze werkwijze, op basis van een eigen bestuur, is uniek en geeft een extra dimensie aan het vrijwilligerswerk voor de organisatie. De directie neemt het besluit tot het instellen van een team.

De meeste teams zijn actief in en rond één van de terreinen en (rijks)monumenten. Door de indeling van teams per gebied vervullen de vrijwilligers de functie van ambassadeur van Het Groninger Landschap in het betreffende gebied.

Vrijwilligersbeleid

Wij vinden het van wezenlijk belang dat er ten aanzien van het vrijwilligerswerk bij Het Groninger Landschap goed beleid is vastgelegd en wordt uitgevoerd. Het vrijwilligersbeleid is ontwikkeld en vastgesteld in overleg met de vrijwilligers. In het beleidsplan 'Vrijwilligersbeleid 2021-2025' zetten we de uitgangspunten van ons vrijwilligersbeleid uiteen: hoe wij het vrijwilligerswerk zien en organiseren en wat wij de vrijwilligers te bieden hebben. Wij benaderen de organisatie van het vrijwilligerswerk vanuit de volgende thema's: Binnenhalen, Begeleiden, Basisvoorwaarden, Belonen, Behouden en Beëindigen.

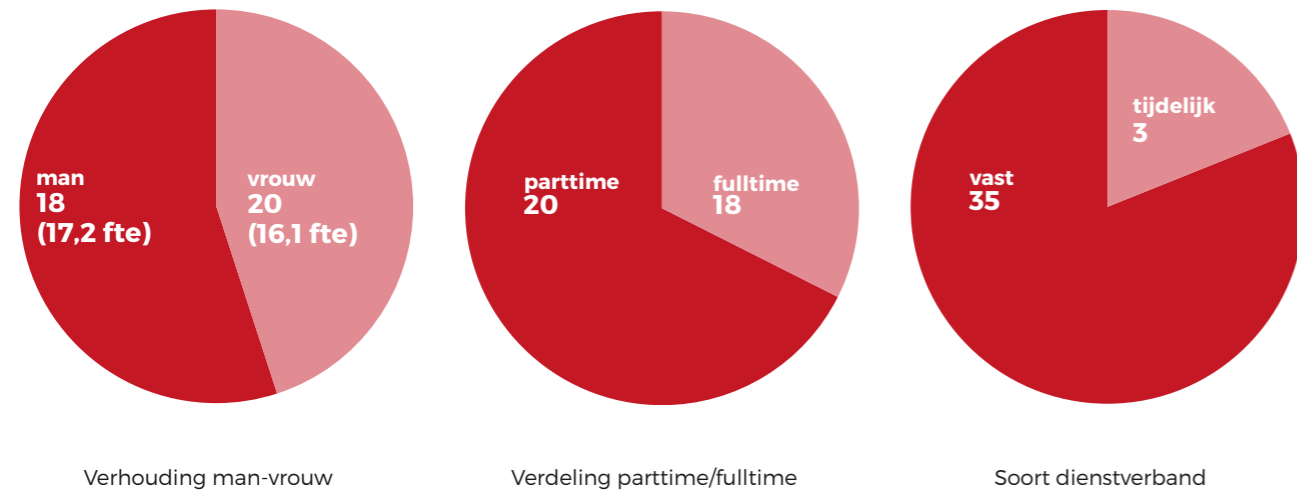
Vrijwilligerswerk binnen Het Groninger Landschap wordt gedefinieerd als werk dat onverplicht, onbetaald en met enige regelmaat wordt verricht. Voor een goede binding met het team, de organisatie en de activiteiten geldt als richtlijn dat een vrijwilli-

ger zich minimaal 40 uur per jaar voor Het Groninger Landschap inzet en geregeld de teamvergaderingen bijwoont. Vrijwilligers gaan een overeenkomst aan en voeren de activiteiten uit voor, namens en onder verantwoordelijkheid van Het Groninger Landschap. De stichting faciliteert de vrijwilligers om ze in staat te stellen hun werkzaamheden zo goed mogelijk uit te voeren.

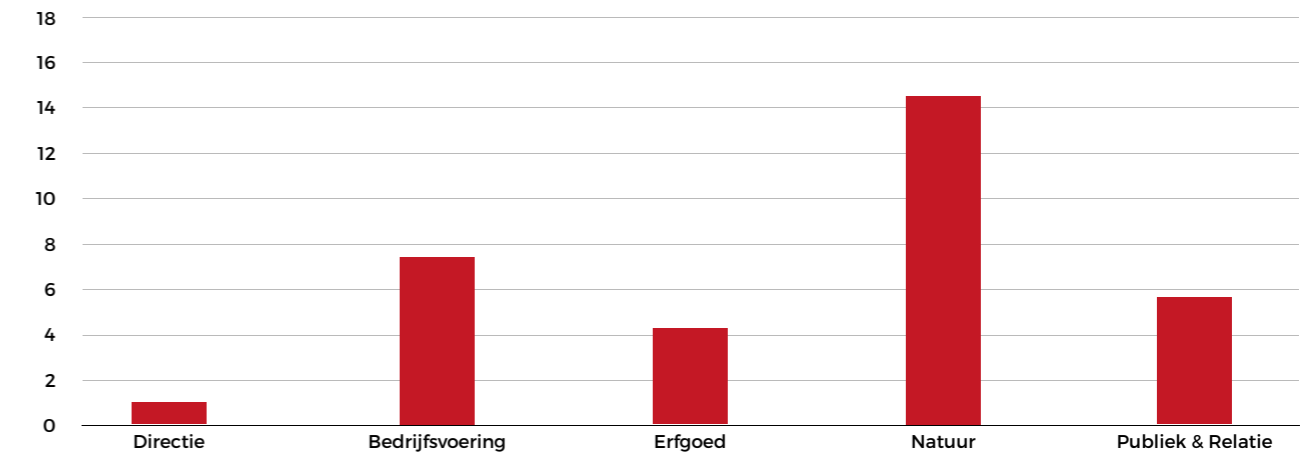
Via ons intranet DigiRaand - in eigen huis ontworpen en ontwikkeld - kunnen vrijwilligers zich aanmelden voor de bijeenkomsten en het scholingsprogramma met onder andere cursussen over flora en fauna. Ook Excursietechnieken, Goed Gastgeverschap en BHV worden aangeboden. Alle cursussen en workshops worden speciaal voor de vrijwilligers ontwikkeld en dragen bij aan de hoge kwaliteit van ons activiteiten aanbod. De Nieuwjaarsbijeenkomst en de jaarlijkse Vrijwilligersdag worden goed bezocht en zeer gewaardeerd. Veel vrijwilligers zijn vele jaren aan ons verbonden, er zijn er zelfs bij die zich al 35 jaar inzetten voor onze organisatie. Hoewel uit onderzoeken blijkt dat landelijk gezien het aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet terugloopt, blijft het aantal vrijwilligers van Het Groninger Landschap al jaren stabiel.

Organisatie in Cijfers 2025

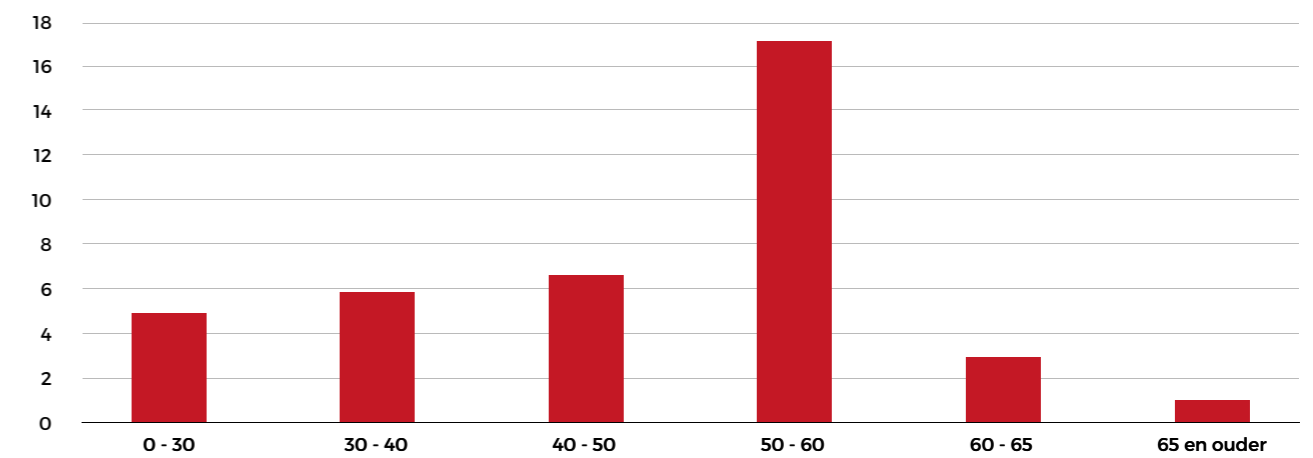
Per 31 december 2025 waren er 38 medewerkers in dienst (33,3 fte), gemiddeld over het jaar 2025 bedroeg het aantal medewerkers 38 (32,8 fte). Per 31 december 2024 waren er 40 medewerkers in dienst (34 fte), gemiddeld over 2024 bedroeg het aantal medewerkers 41 (34,9 fte). Daarmee is het aantal medewerkers licht gedaald ten opzichte van 2024.



Aantal medewerkers per afdeling in fte gemiddeld over het jaar

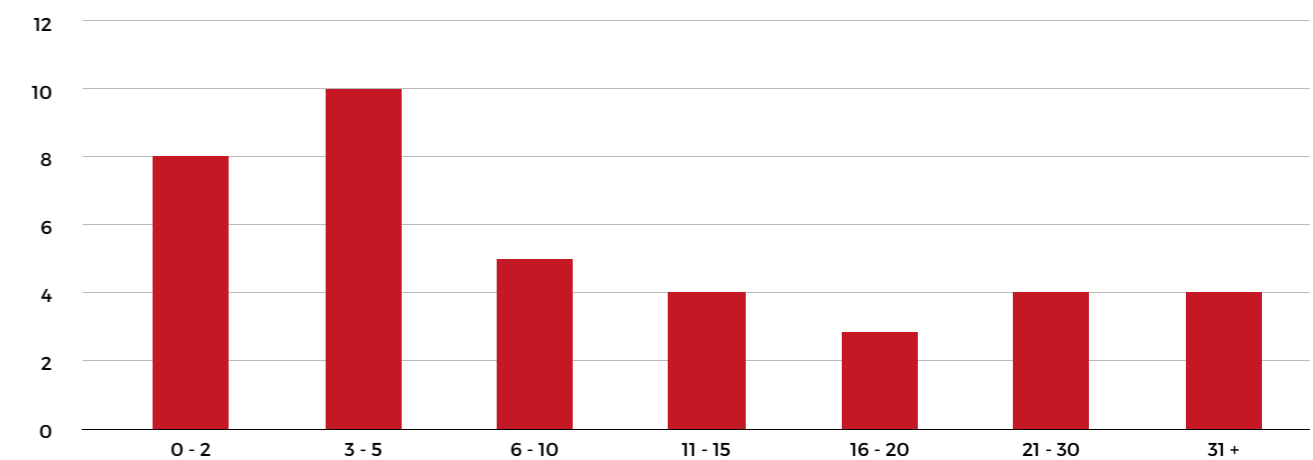


Leeftijdsopbouw



De gemiddelde leeftijd is 47 jaar

Aantal dienstjaren



Het gemiddeld aantal dienstjaren is 12 jaar

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage in 2025 was 5,3%. Het percentage is wederom gedaald t.o.v. vorig jaar, toen was het 6,7%. Gemiddeld meldde men zich 0,6 keer per jaar ziek. In 2024 was dit 1,32 keer. Voor het vierde jaar achter elkaar daalt dit cijfer. Het verzuimpercentage van 5,3 is daarmee in verhouding aan de hoge kant. Dit komt omdat het verzuimcijfer met name wordt veroorzaakt door een aantal gevallen van langdurig verzuim in 2025. De gemiddelde verzuimduur was 17 dagen. Dat is ten opzichte van vorig jaar nagenoeg gelijk gebleven.

Landelijk was het verzuimpercentage 5,4%. Voor de sector was dit 3,6%.

Uitstroom

Er zijn in 2025 4 medewerkers vertrokken, te weten

- Natuurbeheerder
- Leerling beheerder medewerker
- Trainee medewerker natuur en landschap
- Secretaresse

Instroom

Er zijn in 2025 3 medewerkers in dienst getreden, te weten:

- Medewerker grondzaken en GIS
- Projectmedewerker
- Belangenbehartiger beleid CWN

In 2025 hebben we gebruik gemaakt van 3 indirecte medewerkers (uitzendkrachten of ZZP-er).

Ook bieden we waar mogelijk stagiaires een stageplaats aan. Dit betrof af en toe een meeloopstage bij natuurbeheer. Daarnaast hebben we 3 studenten de mogelijkheid geboden om binnen onze organisatie af te studeren.

Doorstroom

Er is een medewerker intern doorgestroomd.

Opleidingen

Naast de inzet van eigen uren is door medewerkers voor ongeveer € 18.000 besteed aan het volgen van opleidingen en lesmateriaal. Dit is ongeveer een derde hoger dan vorig jaar. Toen werd er ongeveer € 11.000 besteed. Het is van belang dat we de kennis en ontwikkeling van onze medewerkers op peil houden. We zien deze stijging daarmee als een positieve ontwikkeling.

Er zijn verschillende vakinhoudelijke korte trainingen en cursussen gevolgd door medewerkers. Ook is de jaarlijkse BHV-training weer aangeboden en gevolgd door verschillende medewerkers. Door verdergaande eisen op het gebied van privacy/AVG is er ook een cursus op dit gebied gevolgd door medewerkers. De PVT heeft een gezamenlijke training gevolgd op het gebied van medezeggenschap. Er is dit jaar aandacht geweest voor individuele coaching en er is door één medewerker meer langdurige studietrajecten gevolgd. Daarnaast is een medewerker nu gediplomeerd kooiker en een andere medewerker gediplomeerd moleenaar.

Integriteitsbeleid

Het is van groot belang dat wij als organisatie integer werken. Onze medewerkers en vrijwilligers willen we een veilige en positieve werkomgeving bieden. Als erkend goed doel is het cruciaal dat we ook als organisatie integer werken.

In 2020 is het integriteitsbeleid vastgesteld door de directie.

Het integriteitsbeleid geven we vorm langs vier lijnen:

1. Gedragscode voor medewerkers en vrijwilligers
2. Integriteitsverklaring voor bestuurders en toezichthouders
3. Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)
4. Borging

Ad 1: Gedragscode

De gedragscode is gericht op het voorkomen, signaleren en melden van situaties die zich kunnen voordoen rondom integriteit.

Ad 2: Integriteitsverklaring

Er is een integriteitsverklaring opgesteld die door alle leden van de Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder is getekend.

Ad 3: Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)

Van alle huidige (vrijwillige) medewerkers wordt een VOG gevraagd. Het overleggen van een VOG is een vast onderdeel van de aanstelling van een (vrijwillig) medewerker.

Ad 4: Borging

In de gedragscode staat aangegeven dat bij een externe vertrouwenspersoon melding kan worden gemaakt van ongewenst gedrag. Dit geldt zowel voor medewerkers als vrijwilligers. De rol van externe vertrouwenspersoon is ondergebracht bij een professionele organisatie. Met ingang van 2022 is er ook een extern meldpunt voor (vermoedens van) schendingen van integriteit.

Het is belangrijk om te duiden wat het verschil is tussen een klacht en een integriteitsissue.

Aanvullend op de regeling wordt daarom zowel intern als extern toegelicht wat de verschillen zijn in het soort melding en de vertrouwelijkheid van de behandeling.

Het integriteitsbeleid wordt gepubliceerd op de website en intranet van de stichting.

Er is in het afgelopen jaar één melding binnengekomen bij de externe vertrouwenspersoon. De melding heeft niet geleid tot een vervolgactie en is afgerond. Het aantal meldingen lag vorig jaar op vijf. Daaruit kun je niet direct de conclusie trekken dat er minder sprake is van ongewenst gedrag. Als organisatie stimuleren wij de bekendheid en benaderbaarheid van de vertrouwenspersoon. Een vertrouwenspersoon kan ook een luisterend oor bieden aan medewerkers om ze verder te helpen.

Overige ontwikkelingen

Dit jaar hebben drie kwartaalbijeenkomsten plaatsgevonden op verschillende locaties. De onderwerpen werden door de mede-

werkers van de verschillende afdelingen verzorgd. De vertrouwenspersoon was bij een van deze bijeenkomsten aanwezig en heeft een inhoudelijke presentatie verzorgd over ongewenst gedrag. Dit draagt bij aan bewustwording.

In 2025 heeft er ook een Preventief Medisch Onderzoek (PMO) plaatsgevonden inclusief een vitaliteitsscan. Een groot deel van de medewerkers heeft hieraan deelgenomen. De individuele resultaten van een medewerker zijn met een deskundige besproken zodat de medewerkers op individueel niveau daarmee aan de slag kunnen. Daarnaast is er op organisatieniveau ook gerapporteerd over de resultaten, waardoor er op organisatieniveau ook acties worden ondernomen.



Klokkentoren in Hoogezand

Financiële positie

Het Groninger Landschap is een financieel gezonde organisatie.

Het boekjaar over 2025 is afgesloten met een negatief (geconsolideerd) resultaat van 175.000 euro.

In 2025 is 95 procent van de totale baten besteed aan de doelstelling. De hoge besteding van de inkomsten heeft te maken met de voortgang en realisatie van een aantal grote projecten. De uitgaven voor deze projecten zijn in eerdere boekjaren hiervoor gereserveerd in bestemde reserves en specifieke fondsen. De daadwerkelijke besteding komt pas tot uiting in het resultaat als een project wordt uitgevoerd.

In 2025 zijn zeven aankopen gedaan van in totaal 38 hectare. Aankopen worden altijd PM begroot omdat de kansen voor het doen van aankopen vooraf niet is in te schatten. De middelen voor de aankopen zijn beschikbaar vanuit het Groninger Natuurfonds en de reserve voor aankopen. Aankopen moeten bijdragen aan de doelstelling van de stichting en worden daarom niet geactiveerd en afgewaardeerd ten laste van het financiële resultaat.

De afgelopen jaren zijn de inkomsten uit nalatenschappen en schenkingen toegenomen. Ook in 2025 zijn de ontvangsten hoger dan verwacht. Deze ontvangsten dragen in belangrijke mate bij aan het behalen van onze doelstelling. Het rendement op onze beleggingen was lager dan verwacht. We hebben een defensief beleggingsbeleid dat gericht is op beleggen voor een lange termijn van 15 jaar. We gaan er met dit beleid vanuit dat het vermogen over een langere periode minimaal inflatiebestendig is. Het rendement is lager dan traditionele indexen. Dit komt doordat Het Groninger Landschap ervoor kiest om duurzaam te beleggen. Bedrijven die niet voldoen aan strenge milieu-, sociale of governance-eisen worden uitgesloten.

Ondanks het negatieve resultaat is door de vrijval van andere bestemde reserves en fondsen de continuïteitsreserve weer op niveau gebracht.

De stichting beschikt over een gezonde financiële huishouding. Er is een sterke positie in reserves en fondsen waardoor de solvabiliteit is gegarandeerd. Naast het belegde vermogen wordt een saldo voor werkkapitaal aangehouden op lopende rekeningen en spaarrekeningen. De omvang van deze liquide middelen is per 31 december 2025 toereikend op basis van de te verwachten inkomsten en uitgaven. Bijlage 1 geeft een overzicht van de in- en uitgaande kasstromen over 2025 en 2024.

Ratio's solvabiliteit en liquiditeit

		2025	2024
Solvabiliteit	Eigen / vreemd vermogen	2,61	3,05
	Eigen / totaal vermogen	0,72	0,75
	Totaal / vreemd vermogen (Debt Ratio)	3,61	4,05

Deze ratio geeft aan in welke mate de stichting in staat is om aan haar schulden te voldoen.

Liquiditeit	Current ratio	5,38	6,51
--------------------	---------------	------	------

Deze ratio geeft aan in welke mate de stichting in staat is om uit de lopende ontvangsten aan haar kortlopende verplichtingen te voldoen.

Het aanwezig zijn van reserves en voldoende weerstandsvermogen is van belang voor de continuïteit en het kunnen doen van strategische aankopen en/of projecten. Tegelijkertijd blijven wij zeer kritisch over een gezonde exploitatie van de stichting. Er is continu aandacht voor de efficiëntie van bestedingen en het optimaliseren van de inkomsten uit terreinen en gebouwen.

Broedende steltkluut in het Hunzedal

Voor de komende jaren wordt in de begroting een licht positief resultaat voorzien. Daarvoor is het noodzakelijk dat het huishoudboekje op orde blijft. De inkomsten moeten minimaal gelijke tred houden met de verwachte kostenstijging.

Kengetallen

Conform de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 nemen we in dit jaarverslag kengetallen op voor de bestedingen aan de doelstelling en de kosten voor fondsenwerving. Hoeveel van het geld besteedt Het Groninger Landschap aan de doelstelling? Aan de doelstelling is in 2025 in totaal 9,6 miljoen euro uitgegeven. Dat is maar liefst 92% van de totale lasten. Hiermee voldoet de stichting ruimschoots aan de CBF-norm die stelt dat het percentage besteed aan doelstellingen ten opzichte van de totale lasten minimaal 70% moet bedragen. De bereikte 92% was meer dan in 2024 (65%). Over de periode 2022 tot en met 2025 was het bestedingspercentage doelstelling ten opzichte van de totale lasten 82%.

Onderstaande tabel geeft de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstelling(en) in relatie tot de totale baten weer (bedragen x €1000).

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Totaal bestedingen aan de doelstelling	9.586	6.517	7.659
Som der baten	10.128	7.016	8.519
Som der lasten	10.408	7.323	11.779
Bestedingspercentage doelstelling t.o.v. som der baten	95%	93%	89%
Bestedingspercentage doelstelling t.o.v. som der lasten	92%	89%	65%

De geworven baten zijn de bijdragen van particulieren, bedrijven, loterijorganisaties, overheden en fondsen. Onderstaande tabel geeft de verhouding weer van de kosten van fondsenwerving in relatie tot de totale geworven baten.

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Som van de geworven baten	8.418	5.725	6.903
Wervingskosten	332	319	301
Kostenpercentage fondsenwerving	4%	6%	4%

Crowdfunding, giften en nalatenschappen

Het Groninger Landschap investeert in fondsenwerving. Persoonlijk contact met potentiële gevers is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Beschermers en andere particulieren dragen Het Groninger Landschap een warm hart toe door financieel bij te dragen of Het Groninger Landschap op te nemen in hun testament. Vaak worden de giften en nalatenschappen gekoppeld aan specifieke terreinen, aankopen of projecten. In 2025 is meer ontvangen uit nalatenschappen dan in 2024. De ontvangsten uit nalatenschappen zijn vooraf niet in te schatten.

Voor de werving van nieuw Beschermers is gebruik gemaakt van een mailcampagne, werving op de twee jeugdfestivals en passieve werving via de gebiedsfolder, het kwartaalblad Golden Raand en informatiepanelen in de gebieden.

Vermogensbeleid

Het Groninger Landschap heeft een vermogen van circa 12,5 miljoen euro. Het vermogen is samengesteld uit een continuïteitsreserve, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen. Het vermogensbeleid is gericht op instandhouding van het vermogen, zodat deze direct beschikbaar blijft voor besteding aan hieronder aangegeven reserves en fondsen. De continuïteitsreserve is bestemd voor dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de stichting ook in de toekomst aan de lopende verplichtingen kan voldoen. De termijn voor het ingeschatte risico is gebaseerd op lopende verplichtingen en vastgesteld op een termijn van een jaar. De continuïteitsreserve is daarom per 31 december 2025 vastgesteld op 1 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. De kosten voor de werkorganisatie betreffen kosten voor personeel, kantoor en algemene kosten en de belastingen. De bestedingsmogelijkheid uit de bestemmingsreserves is aangegeven door de directie.

Onderstaande bestemmingsreserves maken onderdeel uit van het vermogen van de stichting:

- Reserve voor projecten in het kader van de doelstelling – toegezegde eigen bijdragen voor projecten.
- Reserve voor projecten fondsenwerving – toegezegde bijdrage voor fondsenwerving.
- Reserve voor aankoop natuurterreinen en monumenten – toegezegde bijdrage voor aankopen.
- Reserve groot onderhoud gebouwen – reservering onderhoud gebouwen
- Reserve groot onderhoud terreinen – reservering onderhoud terreinen
- Reserve rente schikking – rente langlopende lening
- Reserve voor activa bedrijfsvoering/doelstelling – waarde materiële vaste activa en voorraden.
- Reserve voor waardeverschillen effecten – ongerealiseerde koersresultaten effecten in portefeuille.

Een deel van de baten die Het Groninger Landschap ontvangt bestaat uit bijdragen uit fondsen op naam. Derden kunnen middels deze fondsen zelf een specifieke bestedingsmogelijkheid bepalen. Deze bijdragen van derden zorgen hierdoor mede voor instandhouding van specifieke natuurgebieden en/of gebouwen.

Beleggingsbeleid

Het vrij belegbare vermogen van de stichting wordt beheerd door een professionele duurzame vermogensbeheerder, namelijk de Triodos Bank. In een Overeenkomst tot Beheer van vermogen is het mandaat met deze vermogensbeheerder vastgelegd conform een beleggingsstatuut. Dit beleggingsstatuut is bedoeld om een helder en eenduidig kader te scheppen voor het beheer van de beleggingen, inclusief de liquiditeiten. In het beleggingsstatuut zijn de doelstellingen voor het beleggen geformuleerd en de randvoorwaarden waaronder deze doelstellingen gerealiseerd kunnen worden.

Het Groninger Landschap kiest voor een solide en defensief beleggingsbeleid. Het beleggingsbeleid is primair gericht op beleggingen voor de lange termijn (15 jaar en langer). Onderstaande tabel geeft de verdeling aan van het te beleggen vermogen tussen de verschillende categorieën. Gemiddeld wordt 50% in aandelen belegd en 50% in vastrentende waarden (obligaties en spaarrekeningen).

Asset Allocatie (defensief)

	Weging		
	neutraal	min	max.
Obligaties	50,0%	47,5%	52,5%
Aandelen	50,0%	47,5%	52,5%
Liquiditeiten	0,0%	0,0%	5,0%
Totaal	100%		

De portefeuille is volledig duurzaam ingericht. Het Groninger Landschap hecht eraan dat de criteria die voor de duurzame selectie worden gehanteerd onderling consequent zijn en worden aangepast aan maatschappelijke ontwikkelingen. Het Groninger Landschap heeft daarom besloten zich aan te sluiten bij de duurzame criteria van Triodos Bank. Een overzicht van de actuele criteria worden gepubliceerd op de website van de Triodos Bank.





Lammetjes in het Reitdiep

Toekomstparagraaf

Begin 2024 is de Toekomstagenda 2024-2028 'Het verbindende landschap' vastgesteld. De Toekomstagenda geeft onze strategische koers aan voor deze periode en is de basis voor het jaarlijkse bedrijfsplan. In de Toekomstagenda geven we aan waar vanuit onze statutaire doelstellingen de toegevoegde waarde ligt van onze organisatie en vertalen dit naar een strategie voor verwerving, beheer en onderhoud, belangenbehartiging, maatschappelijk draagvlak en samenwerking. In 2026 zijn we halverwege de looptijd van onze Toekomstagenda en maken we een tussenbalans op of bijstelling gewenst is. In 2026 staan we stil bij ons 90-jarig jubileum. Met zo'n lange historie weten wij als geen ander het belang van continuïteit en daar hoort ook een gezonde financiële positie bij. Bij alle keuzes die we maken, speelt dit op de achtergrond een rol: kunnen we het ook op de lange termijn waarmaken.

Algemeen

Het Groninger Landschap zet zich in voor bescherming van natuur, landschap en erfgoed in Groningen en het versterken van het maatschappelijk draagvlak daarvoor. Deze missie is nog net zo actueel als in het jaar van onze oprichting 1936 en zal ook altijd actueel blijven. Elke tijd heeft zijn eigen ontwikkelingen die van invloed zijn op de zaken waar wij voor staan. Op dit moment zijn dat onder andere ontwikkelingen op het vlak van landbouw, energietransitie, kustverdediging en mijnbouwschade. Samen met andere organisaties proberen wij in dit speelveld de belangen van natuur, landschap en erfgoed zo goed mogelijk te behartigen. We kiezen daarbij voor een constructieve en oplossingsgerichte benadering.

De meest concrete bijdrage die wij daaraan kunnen leveren is het in eigendom verwerven van natuur, landschap of erfgoed. In de loop der jaren hebben we op die manier 8.339 hectare natuur blijvend beschermd, evenals tientallen rijksmonumenten en landschappelijk waardevolle objecten als wierden en oude dijken. We bieden ruimte om onze natuurgebieden en monumenten te beleven en organiseren – dankzij onze vrijwilligers – tal van activiteiten voor het publiek.

Het Groninger Landschap is een compacte organisatie die het beheer en onderhoud in belangrijke mate uitbesteedt. Publieksactiviteiten drijven voor een belangrijk deel op inzet van vrijwilligers. Naarmate het bezit groeit zal de organisatie zich mee ontwikkelen. De komende jaren verwachten we een geleidelijke toename van bezit en een beperkte uitbreiding van de organisatie.

Natuur en Landschap

Aankoop blijft een belangrijk middel om natuurgebieden te versterken, cultuurhistorische landschapselementen te beschermen of nieuwe kansen voor natuur te verzilveren. Dat laatste speelt onder andere in combinatie met een integrale kustontwikkeling en bij herstel van de Hunze in de stad Groningen. Via het Groninger Natuurfonds kunnen ook particulieren direct bijdragen aan de aankoop van natuur in de provincie Groningen.

In 2025 hebben we de eerste 'landschapsagenda' opgesteld voor het Westerkwartier. De andere zes landschappelijke regio's van Groningen volgen in 2026 en 2027. In deze landschapsagenda's willen we met het landschap als vertrekpunt aangeven wat de komende vijf jaar de ambities zijn van Het Groninger Landschap, onder andere op het vlak van verwerving, inrichting, openstelling en belangenbehartiging.

Bij onze bestaande natuurgebieden is er veel aandacht voor verbetering van de landschappelijke en ecologische kwaliteit (waaronder biodiversiteit). Beheer en inrichting spelen daarin een sleutelrol. In het kader van het Programma Natuur worden in 2026 natuurherstelmaatregelen uitgevoerd op Landgoed Coendersborg en in en rond de Harener Wildernis (Hunzedal). Een ander speerpunt is het weidevogelbeheer. Dat lukt niet zonder samenwerking met de collectieven voor agrarisch natuurbeheer. Om tot levensvatbare weidevogelkernen te komen, is deelname aan het Aanvalsplan Grutto cruciaal. In provincie Groningen gaat het hierbij om het Reitdiepgebied en het Hunzedal. De uitbreiding van de weidevogelgebieden vindt vooral plaats via agrarisch natuurbeheer. Het Groninger Landschap probeert het broedsucces in haar weidevogelgebieden te verhogen door een combinatie van peilbeheer, extensief agrarisch gebruik en predatiebeheer. Op een ander schaalniveau speelt de optimalisatie van de Medenertilsterpolder in Middag-Humsterland als weidevogelgebied. Na een lange voorbereiding heeft de provincie het inrichtingsplan onder druk van omliggende boeren ingetrokken en is in 2023 een pilot gestart om toch maatregelen uit te

voeren ter verbetering van de situatie voor weidevogels. In 2026 worden in de weidevogelkern van Het Groninger Landschap maatregelen uitgevoerd voor optimalisatie van het waterbeheer. Na het broedseizoen van 2026 zal deze pilot geëvalueerd worden. Andere opgaven zijn ecologisch herstel van het Eems-Dollard estuarium en herstel van de Hunze in de oostelijke stadsrand van Groningen.

Het Groninger Landschap wil zich ook inspannen voor de kwaliteit van natuur en landschap in het agrarisch gebied, die ernstig onder druk staat. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij de landbouw, maar Het Groninger Landschap wil daar graag een actieve bijdrage aan leveren. De afgelopen zes jaar hebben we ruimte geboden aan een pilot voor natuurinclusieve landbouw op de Midwolder Bouwten bij de Ennemaborg. Deze pilot is afgerond en heeft nieuwe inzichten opgeleverd over de effectiviteit van natuurinclusieve maatregelen die toepasbaar zijn bij de gangbare akkerbouw. Daarnaast hebben we een actieve bijdrage geleverd aan de Transitie Landelijk Gebied, zowel in de deelgebieden als aan de Landbouw- en Natuurtafel die het College van GS adviseert. We willen hier graag mee aan de slag, maar het proces is gestagneerd door het wegvallen van het transitiefonds. Met het aantreden van een nieuwe regering is dit fonds hersteld en hopen we op een voortvarende en integrale aanpak van de grote opgaven in het landelijke gebied op het vlak van natuur, landbouw, klimaat en water.

Erfgoed

Het Groninger Landschap heeft zich ontwikkeld tot een volwaardige erfgoedorganisatie met de status van een 'professionele organisatie voor monumentenbehoud' (POM). Het Groninger Landschap is niet gericht op zoek naar nieuwe aankopen, maar stelt zich wel actief op als vangnet voor landschapsgerelateerd monumentaal erfgoed. De focus ligt hierbij op Rijksmonumenten. Belangrijk criterium bij verwerving van erfgoed is dat er zicht is op een neutrale tot positieve financiële exploitatie. We geven hier invulling aan door te zoeken naar een passende bestemming voor het erfgoed die een zekere mate van inkomsten genereert. Bij overdracht van monumenten door particulieren is sprake van een 'gunfactor': ze vertrouwen hun monument graag toe aan Het Groninger Landschap. Daar waar geen sprake is van een positieve exploitatie, vraagt Het Groninger Landschap om een bruidsschat. Dit is bijvoorbeeld

aan de orde bij molens en bij monumenten in het aardbevingsgebied die van de NAM zijn overgenomen. Voor de toekomstige ontwikkeling van de organisatie is een zorgvuldig verwervingsbeleid, met een goede balans tussen doelstelling en exploitatie, van groot belang.

De restauratie en herbestemming van de vier monumenten die door NAM zijn overgedragen, is begin 2024 volledig afgerond. Ook de restauratie en verduurzaming van Villa Barmerhoek is in 2024 afgerond. Lopende projecten zijn restauratie en herbestemming van een boerderij aan de Hamdijk bij Klein-Ulsda en de Euvelgunnerheem in de Hunzezone. In 2026 maken we een start met de verduurzaming van huis Weltevreden in Glimmen.

Versterking draagvlak

Het Groninger Landschap streeft naar versterking van de betrokkenheid in de streek en versterking van het draagvlak voor onze activiteiten. Het kwartaalblad Golden Raand en de website vormen het belangrijkste communicatiemiddel om de achterban te informeren over ons werk. Aanvullend spelen sociale media als facebook en instagram een rol. Onze vrijwilligers zijn belangrijke ambassadeurs van onze organisatie en zorgen voor een lokale inbedding op plekken waar we als eigenaar van natuur of erfgoed aanwezig zijn. Bezoekerscentra vormen een 'poort' naar de achterliggende gebieden: Reitdiep, Dollard, Waddenkust en Ennemaborg. In de centra vertellen we het verhaal van het betreffende landschap en is er ruimte voor persoonlijk contact tussen bezoekers en onze vrijwilligers. De teams organiseren tal van activiteiten, waaronder excursies en doe-activiteiten voor de jeugd. In Bourtange speelt bezoekerscentrum Terra Mora een vergelijkbare rol. Na een verkenning in 2023 hebben we in 2024 succesvol fondsen geworven voor een 'veldstation' met beleefpad op de overgang van de vesting Bourtange naar het Bourtangerveld. In 2025 is er overeenstemming bereikt over een bijdrage aan het onderhoud door gemeente Westerwolde en kan het project definitief van start gaan. Voor het terrein van het voormalige Klooster Yesse hebben we een plan ontwikkeld om de contouren van het klooster weer beleefbaar te maken en een ontvangstruimte voor bezoekers te realiseren. We wachten op groen licht vanuit de gemeente Groningen. Na een lange procedure lijkt er ook beweging te komen in de realisatie van een theehuis aan de binnenzijde van de waddendijk van de Westpolder. Vrijwilligers van Het Groninger Landschap kunnen hiervan gebruik maken als startpunt van excursies naar eendekooi Nieuw Onrust.

Organisatie

We streven naar een compacte organisatie die het uitvoerende werk grotendeels uitbesteedt aan ondernemers en bedrijven in de regio. Mede op basis van de uitkomsten van een medewerkerstevredenheidsonderzoek in 2023 hebben we aandacht voor de werkdruk en het begeleiden van nieuwe medewerkers. Eind 2025

is het kantoor in Haren verkocht. Begin 2026 zijn we verhuisd naar de Mediacentrale in Groningen, een tijdelijk onderkomen. Het streven is om het kantoor rond 2028 te vestigen in de Euvelgunnerheem, de boerderij van de familie Dijkhuis aan de Hunze in de stad Groningen. In 2026 verwachten we de benodigde vergunningen te verkrijgen en kan de investeringsbeslissing genomen worden.

We geven actief invulling aan ons integriteitsbeleid voor alle onderdelen van de organisatie (medewerkers, vrijwilligers en toezichthouders). In 2026 gaan we ook aan de slag met diversiteitsbeleid voor onze organisatie, zowel medewerkers als vrijwilligers; we willen een goede afspiegeling vormen van de samenleving. We proberen te werken vanuit onze kernwaarden beziel, daadkrachtig en dichtbij. Vrijwilligers zijn een onmisbare schil rond de werkorganisatie die we optimaal willen ondersteunen. Een vitale vrijwilligersorganisatie is geen vanzelfsprekendheid gelet op ontwikkelingen in de maatschappij, waarbij mensen langer doorwerken en er een steeds groter beroep op ze wordt gedaan om een actieve bijdrage te leveren aan mantelzorg of wijk- of dorpsleven.

Voor de langere termijn zetten we de lijnen uit om als organisatie aantrekkelijk en relevant te blijven voor vrijwilligers.

In 2025 heeft Het Groninger Landschap samen met collega-organisaties Het Drentse Landschap en It Fryske Gea het Koploperproject afgerond. Het Koploperproject helpt vooruitstrevende organisaties om op een inspirerende, praktische en structurele manier duurzamer te gaan ondernemen. Het resultaat hiervan is een op maat gemaakt duurzaamheidsprofiel waarin allerlei huidige scores staan op de duurzaamheidsthema's proces, behoorlijk bestuur, people, planet en profit, en (algemene en specifieke) aanbevelingen om de scores te verbeteren en meer verantwoordelijk te ondernemen. Voor 2026 is hier een plan van aanpak uit voortgekomen waarbij vooral aandacht is voor de interne organisatie en externe communicatie over het onderwerp.



Blaarkoppen bij Bezoekerscentrum Reitdiep in Noorderhoogebrug

Begroting 2026 - geconsolideerde staat van baten en lasten

(x 1.000 euro)

Baten:		
Baten van particulieren		1.075
Baten van bedrijven		591
Baten van loterijorganisaties		962
Baten van subsidies van overheden		2.940
Baten van andere organisaties zonder winststreven		332
		<hr/>
Som van de geworven baten		5.900
		<hr/>
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten		1.300
		<hr/>
Overige baten		-
		<hr/>
Som van de baten		7.200
		<hr/>
Lasten:		
Besteed aan doelstellingen		
Aankopen	74	
Projecten	1.062	
		1.136
		<hr/>
<u>Uitvoeringskosten</u>		
Natuurterreinen	3.025	
Cultuurhistorisch erfgoed	1.323	
Voorlichting en educatie	1.172	
		5.520
		<hr/>
Wervingskosten		340
		<hr/>
Kosten beheer en administratie		506
		<hr/>
Som van de lasten		7.502
		<hr/>
Saldo voor financiële ba en en lasten		- 302
		<hr/>
Saldo financiële ba en en lasten		314
		<hr/>
Resultaat		12

Risicoparagraaf

Met het oog op de continuïteit van Het Groninger Landschap onderscheiden we vijf categorieën risico's:

- 1 Externe ontwikkelingen
- 2 Realisatie doelstellingen door eigen organisatie
- 3 Compliance
- 4 Operationeel
- 5 Financieel

De risico's zijn weergegeven in de risicomatrix. De risicomatrix heeft als doel om alle risico's te identificeren en zorgt ervoor dat Raad van Toezicht, directie en medewerkers zich van deze risico's bewust zijn. Tevens worden de daarbij horende beheersmaatregelen benoemd en ingebed in de organisatie. Hieronder volgt een korte toelichting bij de risicomatrix.

Externe ontwikkelingen

Hierbij gaat het om ontwikkelingen buiten de eigen organisatie, waar we slechts zeer beperkt invloed op hebben, maar wel mee geconfronteerd (kunnen) worden. Naast bedreigingen kunnen deze externe ontwikkelingen ook kansen met zich meebrengen. Een externe bedreiging is de mogelijke financiële impact van geopolitieke ontwikkelingen, bijvoorbeeld via vermindering van subsidies of inkomsten uit vermogensbeheer. Een externe kans is de ontwikkeling van een brede, dynamische kustzone als antwoord op klimaatverandering en zeespiegelstijging.

Realisatie doelstellingen door eigen organisatie

Het is van groot belang dat we als organisatie concreet bijdragen aan het realiseren van onze statutaire doelen. Op het moment dat dit stagneert, worden we als organisatie minder relevant en komt de continuïteit in gevaar. Belangrijke mechanismen om deze risico's te beheersen zijn de certificering als natuurbeheerder en als monumentenorganisatie en de toezichthoudende rol van de Raad van Toezicht.

Compliance

De organisatie werkt niet alleen binnen wet- en regelgeving, maar ook binnen de kaders van het CBF-keurmerk voor Erkende Goede Doelen. Daar komen de voorwaarden voor een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI), de eigen reglementen voor Raad van Toezicht en directeur-bestuurder bij. Daarnaast moet men zich houden aan het vastge-

legde integriteitsbeleid en interne werkprocessen voor onder andere opdrachtverlening en tekenbevoegdheid.

Operationeel

Het Groninger Landschap loopt in de bedrijfsvoering, net als elk ander bedrijf, operationele risico's op het vlak van onder andere personeel, ICT en aansprakelijkheid. Een kleine organisatie is relatief kwetsbaar bij langdurige ziekte van één of enkele medewerkers. De organisatie is nu weer vrijwel op sterkte, maar ziekteverzuim blijft een belangrijk aandachtspunt.

Financieel

Voor het realiseren van onze doelstellingen is de beschikbaarheid van financiële middelen cruciaal. Het Groninger Landschap heeft een brede financiering waarbij drie bronnen onderscheiden kunnen worden:

- 1 Charitas (donaties, nalatenschappen, fondsen)
- 2 Eigen inkomsten uit exploitatie (huur, pacht)
- 3 Subsidies

In de risicomatrix worden voor elk van deze bronnen de mogelijke risico's benoemd, evenals de acties die worden uitgevoerd om de continuïteit te borgen.

Wat betreft de subsidies zien we een stabilisatie tot lichte groei. Bij de charitas blijven de inkomsten uit donaties stabiel en zien we een stijgende trend bij nalatenschappen. Het is een hele opgave om de eigen inkomsten gelijk op te laten lopen met de stijging van kosten.

Financiële instrumenten

Algemeen

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de instelling blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. De stichting handelt niet in financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van een aan de stichting verschuldigde betaling blijft een eventueel daaruit voortvloeiend verlies beperkt tot de marktwaarde van het desbetreffende instrument. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of markt- risico's.

Kredietrisico

De vorderingen zijn veelal vorderingen op subsidieverstrekkingen op provincie Groningen, gemeenten en andere overheden. Bij deze instellingen is het risico dat deze posities niet zullen worden betaald gering. De vorderingen inzake legaten zijn opgenomen op basis van de ontvangen beschikkingen van de notaris.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De instelling heeft derhalve als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen. Op basis van te verwachten inkomsten en uitgaven wordt periodiek een liquiditeitsprognose opgesteld. Indien op basis van de kasstromen een tekort wordt verwacht

moeten middelen aan de beleggingsportefeuille worden onttrokken.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, effecten, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.



Scholeksters



Strandleeuwerik

Risicomatrix

Categorie	Risico	Impact	Beheersing
Externe ontwikkelingen	Biodiversiteitsverlies	- Verdwijnen soorten, functioneren ecosystemen, wegvallen ecosysteemdiensten + Groeiend maatschappelijk bewustzijn	Versterken kwaliteit en omvang natuurgebieden, aanjagen biodiversiteitsherstel agrarisch gebied
	Slechte milieukwaliteit (o.a. stikstof, waterkwaliteit)	- Niet halen van natuurdoelen, afname biodiversiteit + Koppeling aan thema's gezondheid en leefbaarheid	Belangenbehartiging bij Rijk, provincie en waterschappen, samenwerking met milieuorganisaties
	Klimaatverandering	- Verdrinken Waddenzee, extreme droogte en hitte met impact op biodiversiteit + Toenemend gevoel van urgentie	Ontwikkeling klimaatadaptieve kustzone, ontwikkeling robuuste natuur, vastlegging CO ₂
	Energietransitie	- Aantasting landschap, effect op vogels en vleermuizen + Afremmen klimaatverandering + Meer aandacht voor landschap	Actieve en constructieve belangenbehartiging
	Aardbevingen	- Aantasting erfgoed	Actieve invulling vangnetfunctie, herbestemming
	Afname politiek draagvlak	- Verslechteren samenwerken overheid, wegvallen financierin + Meer steun van burgers	Versterken maatschappelijk draagvlak, investeren in extern netwerk
	(Inter)nationale politieke en economische ontwikkelingen	- Afnemende overheidssubsidies - Gevolgen voor vermogensbeheer - Kostenstijging door inflati + Toenemend belang van de regio	Verminderen van afhankelijkheid, versterken van de basis
	Realisatie doelstellingen door eigen organisatie	Ontbreken consistente strategie en positionering	- Divergeren in eigendommen en activiteiten; onduidelijke positie; slechte herkenbaarheid; exploitatierisico's
Stagnatie verwervingen natuur en erfgoed		- Verminderde relevantie; stagnerende organisatieontwikkeling	Ontwikkelen meerdere aankoopstrategieën (bijv. Groninger Natuurfonds)
Stagnatie inrichting natuur / restauratie erfgoed		- Teruglopen kwaliteit natuur en erfgoed; verminderde exploitatie	Actieve fondsenwerving; verschuiving naar 'instandhoudingsbeheer'
Te laag niveau van beheer en onderhoud		- Teruglopen kwaliteit natuur en erfgoed; wegvallen voorbeeldfunctie; afnemend draagvlak	Bewaken functionaliteit; goede balans tussen doelen en exploitatie
Afnemend draagvlak		- Verkleinen achterban; verzwakken maatschappelijke positie; verminderde inkomsten uit donaties en nalatenschappen	Actieve relatie met achterban; goede communicatiestrategie

Categorie	Risico	Impact	Beheersing
Compliance	Niet naleven voorschriften goede doelen organisaties - CBF/ANBI	- Vermindering inkomsten fondsenwerving; verlies draagvlak	Bewaken voorschriften; juiste interne- en externe controle
	Functioneren Raad van Toezicht	- Onvoldoende toetsing beleidskaders; ontbreken extern toezicht op financieel beleid	Gekwalificeerde toezichhouders; selectieprocedure en profielschets leden RvT; zelfevaluatie RvT
	Toezicht op directeur/bestuurder	- Besluitvorming bestuurder buiten mandaat; afbraakrisico waardering organisatie door optreden in media	Jaarlijkse evaluatie functioneren directie; vast agendapunt vergadering RvT in aanwezigheid directie
	Schending integriteitsbeleid door medewerkers en RvT	- Reputatieschade; onveilige werkvloer	Inbedden integriteitsbeleid in organisatie; verplicht stellen VOG; instellen vertrouwenspersoon en extern meldpunt integriteit
	Onvoldoende functiescheiding door beperkte omvang organisatie	- Ongewenste uitgaande geldstromen door niet geaccordeerde opdracht-verlening en betalingen	Opstellen regeling opdrachtverlening en accordering facturen en continue toetsing op naleving hiervan
Operationeel	Tekort gekwalificeerde vrijwilligers	- Beperkte openstelling bezoekerscentra; minder activiteiten; afname draagvlak door minder zichtbaarheid	Formuleren toekomstgericht vrijwilligersbeleid; actieve werving van nieuwe vrijwilligers; betrekken en waarderen vrijwilligers; zorgen voor voldoende aanbod in scholing
	Tekort gekwalificeerde betaalde medewerkers	- Onvoldoende kwaliteit in beheer en onderhoud; onvoldoende externe communicatie; beperkte financiële controle	Aantrekkelijk werkgeverschap; Persoonlijk ontwikkelingsplan; ruimte voor training en opleiding; prettige werkomgeving
	Reputatieschade	- Verlies draagvlak; opzegging Beschermers; terugloop financiële bijdragen; afname samenwerking met derden	Tijdige externe communicatie; transparantie; voldoende intern- en extern toezicht op organisatie; instellen vertrouwenspersoon en extern meldpunt integriteit
	Verzuim en onveilige arbeidsomstandigheden werknemers	- Te weinig capaciteit voor behalen gewenste doelstelling; naam als slechte werkgever; aansprakelijkheidstelling	Prettige werkomstandigheden; Risico-inventarisatie veilig werken; onderzoek tevredenheid medewerkers; aandacht voor werk-privébalans
	IICT - dataverlies en schending privacy gevoelige gegevens	- Verlies financiële- en privacy gevoelige data aan kwaadwilligen; gijzeling soft- en hardware door derden	Werken conform ICT-beveiligingsbeleid; beleid inbedden binnen organisatie; bewustwording personeel van risico's werken met privacygevoelige gegevens
	Aansprakelijkheidstelling en verlies eigendommen door schade	- Aansprakelijkheidstelling voor gevolgen uitvoeren werkzaamheden; schade door storm, brand; diefstal aan eigendommen	Goede risico-inventarisatie; continue aandacht veilig werken; veiligheid gebruik en openstelling eigendommen; aansluiting verzekeringsportefeuille op verwachte risico's

Categorie	Risico	Impact	Beheersing	Financiële impact per jaar
Financieel	Onvoldoende weerstandsvermogen	- Continuïteit organisatie in ge- ding om in de toekomst aan de doelstelling te voldoen	Opstellen meerjarenbeleidsplan met bijbehorende begroting om tijdig op veranderende situaties te anticiperen	
	Vermogensbeheer - verlies belegd vermogen	- Eenmalig groot waardeverlies door beurscrash; langjarige teruglopende aandelen- en obligatiekoersen	Beleggingsstatuut matig defensief Langjarige termijnvisie beleggingen	
	Overschrijding budget projecten	- Verlies vermogen door extra uitgaven; lagere externe financiering door terugloop vertrouwen; reputatieschade	Besluitvormingsprocedure voor projecten en de financiering hie voor; continue budgetbewaking; aanbestedingsbeleid	
	Terugloop structurele bijdragen particulieren en bedrijven	- Minder beschikbare middelen voor aankopen, beheer en inrichting en restauratie	Zichtbaarheid organisatie; professionele werving; laten zien aan particulieren en bedrijven waarom hun bijdrage impact heeft	
	Verlaging bijdrage Postcode Loterij	- Aanpassen hoogte bijdrage door Postcode Loterij door niet nakomen voorwaarden of beschikbaar stellen (deel) gelden loterij aan andere goede doelen	Uitdragen welke impact de bijdrage van de Postcode Loterij heeft op het realiseren van de doelen door de organisatie. Handelen conform voorwaarden goede doelenorganisatie; CBF-keur; transparantie inzet middelen	
	Bezuiniging subsidies overheden	- Verlagen subsidie door overheden als gevolg van bezuinigingen; wijziging politiek speelveld; afname waardering natuur en erfgoed; niet nakomen voorwaarden door de organisatie	Goede samenwerking overheden; invulling provinciale beleidsambities; maatschappelijk draagvlak; certificering als erkend natuur- en erfgoed beheerder	
	Verslechtering economische omgeving (recessie); impact financiering lange termijn	- Terugloop externe financiering als gevolg van slechte economische omstandigheden en daarbij horende bezuinigingen bij overheden, organisaties en particulieren	Zorgen voor voldoende bewustwording voor natuur; zoek naar andere externe middelen; versterking eigen inkomsten	
	Lagere structurele inkomsten fondsen voor onderhoud erfgoed	- Afname Sim subsidie; afname bijdrage fondsen voor onderhoud erfgoed	Werken conform voorschriften Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud; fondsenwerving	
	Terugloop/negatieve exploitatie eigendommen	- Door inrichting natuurterreinen; lagere inkomsten uit pacht; hogere uitgaven beheer - Teruglopende bezetting vakantiewoningen - Kosten erfgoed stijgen sneller dan inkomsten	Rendementseis aankopen en investeringen; versterking eigen inkomsten uit verhuur en pacht; versterking en spreiding exploitatie eigendommen; vervreemden objecten die geen kern-doelstelling zijn	

Laag	< € 100.000
Middel	€ 100.000 - € 1.000.000
Hoog	> € 1.000.000

Verantwoordingsverklaring goed bestuur

Het Groninger Landschap heeft de Erkenning voor goede doelen uitgegeven door CBF. Een van de voorwaarden: een verantwoordingsverklaring, waarin we laten zien hoe we invulling geven aan de drie principes van het Reglement van de CBF-Erkenning.

- onderscheid de functies toezicht houden, besturen en uitvoeren;
- optimaliseer de effectiviteit en efficiency an bestedingen;
- optimaliseer de omgang met belanghebbenden.

Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren

Het Groninger Landschap is een stichting met een directeur/bestuurder en een Raad van Toezicht. In de consolidatie zijn begrepen Stichting Het Groninger Landschap, Stichting Weltevreden, Stichting Beheer Borgterrein Ewsum en Stichting Odd Fellow Huis Welgelegen.

De functie van toezicht ligt bij de Raad van Toezicht, de functie van bestuur bij de directeur/bestuurder en de functie van uitvoering bij de werkorganisatie, daarbij ondersteund door de vrijwilligersorganisatie.

De Raad van Toezicht bestaat uit de voorzitter en leden. Belangrijke taak is het toezicht op het door de directeur gevoerde beleid. De directie neemt besluiten op het gebied van beleidsvorming, grondaankopen, begroting, jaarverslag en jaarrekening. De Raad van Toezicht oefent het toezicht uit op basis van schriftelijke stukken, die periodiek in de vergaderingen van de Raad van Toezicht worden besproken in aanwezigheid van de directeur. Verder verstrekken de directie en medewerkers mondelinge toelichtingen en vinden werkbezoeken plaats. Daarnaast worden desgewenst externe deskundigen geraadpleegd. De begroting, de jaarrekening, het jaarverslag, het meerjarenbeleidsplan en besluiten tot verwerving worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht.

Leden van de Raad van Toezicht worden benoemd door de Raad van Toezicht. Voor leden van de Raad van Toezicht is statutair een zittingsduur bepaald van vier jaar, met een mogelijkheid voor een tweede termijn van eveneens vier jaar. De leden van de Raad van Toezicht treden af conform een rooster van aftreden. Indien één of meer vacatures openstaan, wordt een profielschets van de beoogde leden opgesteld. De Raad van Toezicht stelt een wervingsprocedure vast en benoemt vervolgens op basis van een schriftelijke voordracht het nieuwe lid van de Raad van Toezicht. Het functioneren van de medewerkers wordt door de directeur geëvalueerd conform een vastgestelde beoordelingssystematiek. Het functioneren van de directeur wordt geëvalueerd door de Raad van Toezicht. De directie legt door middel van het jaarverslag en de jaarrekening verantwoording af aan de Beschermers,

schenkers, sponsors en de diverse subsidieverstrekters. Het jaarverslag wordt tevens gepubliceerd op de website van Het Groninger Landschap. Het functioneren van (de leden van) de Raad van Toezicht, wordt elk jaar in een bijeenkomst van de Raad van Toezicht geëvalueerd.

De relevante nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht en de directie staan vermeld op pagina 33 en 34.

Effectiviteit en efficiency an bestedingen

Door het opstellen van het meerjarenbeleidsplan en de meerjarenbegroting en de daaruit voortvloeiende jaarplannen en begrotingen geeft de directie richting aan de realisatie van de doelstellingen van Het Groninger Landschap. In het meerjarenbeleidsplan staan richtinggevende doelstellingen geformuleerd. In de begroting worden de activiteiten per doelstelling opgenomen, deze worden vervolgens doorgevoerd in de werkplannen van de afzonderlijke afdelingen. Het monitoren en evalueren van de uitvoering van processen en activiteiten vindt plaats door middel van kwartaal- en jaarverslagen die tevens worden voorgelegd aan de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht wordt, op financieel vlak, ondersteund door een Financiële Audit Commissie. Deze commissie bestaat uit twee leden van de Raad van Toezicht. Het jaarverslag wordt ook getoetst aan het meerjarenbeleidsplan en de meerjarenbegroting. Beide plannen en het jaarverslag worden goedgekeurd door de Raad van Toezicht.

Directie en afdelingshoofden monitoren en evalueren de uitvoering van activiteiten en processen met behulp van de werkplannen en kwartaalrapportages van de betreffende afdeling. De financiële interne processen worden per kwartaal door middel van een managementrapportage volgens een van tevoren opgesteld schema gemonitord. De AO-IC (administratieve organisatie en interne controle) wordt jaarlijks geactualiseerd en getoetst door de externe accountant.

Het beleggingsbeleid is primair gericht op beleggingen voor de lange termijn (15 jaar en langer). Het vermogen wordt op een solide en defensieve wijze belegd.

Het bestedingspercentage doelstelling ten opzichte van de som der baten is gepresenteerd op pagina 80.

Het percentage kosten fondsenwerving in relatie tot de totale geworven baten is gepresenteerd op pagina 86.

Omgang met belanghebbenden

Het Groninger Landschap streeft naar een open dialoog met belanghebbenden die zijn onder te verdelen in medewerkers, vrijwilligers, Beschermers, schenkers, omwonenden, bezoekers, relaties, bedrijven, overheden, particulieren, pers, landbouw-, erfgoed-, natuur- en milieuorganisaties en andere betrokkenen.

De inhoud en kwaliteit van de verstrekte informatie wordt door de leidinggevenden gewaarborgd. Het persbeleid is gericht op openheid. De specifieke doelgroepen worden met diverse communicatiemiddelen, zoals het kwartaalblad, het jaarverslag, de website, sociale media, nieuwsbrieven, persberichten, gebiedsgerichte en projectgerichte informatiebijeenkomsten en door deelname aan diverse overlegorganen en samenwerkingsverbanden geïnformeerd.

Het communicatiebeleid van de stichting is vastgelegd in het meerjarenbeleidsplan. Het beleid is erop gericht om optimale relaties te hebben met belanghebbenden en belangstellenden en hen gericht te informeren, bijvoorbeeld over de betekenis van natuur, landschap en erfgoed, actuele ontwikkelingen, activiteiten van de stichting en besteding van de ontvangen gelden.

De informatieverstrekking vindt plaats via verschillende uitingen gericht op de relevante doelgroep.

zoals publicaties, informatiepanelen, bezoekerscentra, deelname aan netwerken en overlegorganen. Om daarnaast goed te kunnen voorzien in de informatiebehoeften van de belanghebbenden, zijn de diverse algemene communicatie-uitingen, zoals het kwartaalblad Golden Raand, de folders en de website, ondergebracht bij de afdeling Publiek & Relatie. Bezoekerscentra en door vrijwilligers georganiseerde excursies zijn een belangrijk communicatiemiddel voor de bezoekers van onze natuurgebieden. Genoemde middelen versterken elkaar. Belanghebbenden kunnen op één telefoonnummer en één algemeen emailadres terecht.

Het Groninger Landschap neemt deel aan verschillende structurele bestuurlijke overleggen met provincie, gemeenten, waterschappen, bedrijfsleven en natuur-, landbouw- en erfgoedorganisaties, zowel op provinciaal niveau als gebiedsgericht. Het Groninger Landschap maakt deel uit van de Coalitie Wadden Natuurlijk en is onderdeel van het Beheerders Collectief Waddenzee. Landelijk wordt onder de paraplu van LandschappenNL samengewerkt met alle provinciale landschapsorganisaties en onder de paraplu van de Nationale Monumentenorganisatie (NMo) met Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud (POM).

Het beleid met betrekking tot fondsenwerving

Het fondsenwervingsbeleid van de stichting is gericht op het werven van donateurs, bedrijfsvrienden, schenkingen en nalatenschappen. Het doel is om zoveel mogelijk Groningers Beschermers van Het Groninger Landschap te laten worden. Wervingsacties zijn daar ook specifiek op gericht. Ten behoeve van de uitvoering van specifieke projecten worden wervingsactiviteiten ontwikkeld gericht op fondsen en bedrijven.

De stichting beschikt over een vastgelegde procedure om eventuele klachten en vragen zorgvuldig af te handelen. Tevens wordt tijdens de jaarlijkse Beschermersbijeenkomst gelegenheid gegeven tot informatie-uitwisseling over het beleid van de stichting.



Polder Breebaart in Termunten

Jaarrekening 2025

(x 1.000 euro)

Stichting Het Groninger Landschap is een Erkend Goed Doel dat onder toezicht staat van het CBF.

De geconsolideerde jaarrekening is ingericht conform de in de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen opgenomen richtlijnen. Deze richtlijnen maken onderdeel uit van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, opgesteld door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Financieringsstructuur

In de financieringsstructuur van Stichting Het Groninger Landschap zijn vier belangrijke geldstromen te onderkennen, te weten: het structurele deel van de exploitatie, de aankopen, het uitvoeren van éénmalige projecten en de bijzondere inkomsten.

Het structurele deel van de exploitatie

In dit structurele deel van de exploitatie worden alle baten en lasten ten behoeve van de eigen organisatie verantwoord, die nodig zijn om de bedrijfsvoering te laten functioneren. Dit deel van de exploitatie wordt gefinancierd met structurele inkomsten zoals Beschermersbijdragen, beleggingen, beheersubsidies en inkomsten uit terreinen en gebouwen.

De aankopen

De aankopen van natuurterreinen en cultuurhistorische monumenten worden deels gefinancierd uit ontvangen subsidies van overheden. Het niet-gesubsidieerde deel van deze aankoopkosten wordt gefinancierd uit fondsen, nalatenschappen en giften en het door de directie bestemde deel van het eigen vermogen voor aankopen, via de staat van baten en lasten.

Het uitvoeren van projecten

De kosten van eenmalige projecten worden voor een groot deel gefinancierd uit de hiervoor ontvangen subsidies van overheden en ontvangsten van fondsen, waaronder het Het Cultuurfonds. Het niet-gesubsidieerde deel wordt gefinancierd uit het door de directie bestemde deel van het eigen vermogen voor de uitvoering van projecten, via de staat van baten en lasten.

De bijzondere inkomsten

De bijzondere inkomsten bestaan uit inkomsten uit nalatenschappen, giften en sponsoring. Deze inkomsten, die uit oogpunt van continuïteit een onzeker karakter hebben, worden grotendeels besteed aan aankopen en eenmalige projecten.

Reserves

De uitkomst van de staat van baten en lasten wordt bij besluit van de directie als volgt verdeeld:

- een dotatie c.q. onttrekking aan de continuïteitsreserve, voor de dekking van risico's op korte termijn, tot aan het gestelde maximum;
- een dotatie c.q. onttrekking aan de reserve projecten in het kader van de doelstelling;
- een dotatie c.q. onttrekking aan de reserve aankoop natuurterreinen.

Met deze wijze van financiering wordt getracht de continuïteit in de uitvoering van de doelstellingen van de stichting en een slagvaardige en doeltreffende inzet van de beschikbare middelen te waarborgen. Het eigen vermogen en de toegenomen activiteiten ten aanzien van fondsenwerving voor projecten maken het de stichting mogelijk haar bezittingen op een kwalitatief hoog niveau in te richten, te onderhouden en verder blijvend open te stellen.

Bestemmingsfondsen in relatie tot de reserves

Een gedeelte van de ontvangen baten die Het Groninger Landschap ontvangt bestaat uit bijdragen uit fondsen op naam. Derden kunnen via deze fondsen zelf een specifieke bestedingsmogelijkheid bepalen.

Deze bijdragen van derden zorgen hierdoor mede voor instandhouding van specifieke natuurgebieden en/of monumenten.

De bestemmingsfondsen maken deel uit van het vermogen van de stichting. Als de bijdragen aan de fondsen op naam in een verslagjaar niet direct worden besteed, neemt de omvang van deze fondsen toe.

Het financiële resultaat van een verslagjaar wordt allereerst verdeeld over de bestemde fondsen, daar waar de bestemming dat voorschrijft of toelaat en vervolgens over de andere reserves.

Uitkomst van de staat van baten en lasten

De staat van baten en lasten over 2025 sluit met een tekort 175 tegenover een tekort van 2.705 in 2024. Voor het jaar 2025 was een positief resultaat begroot van 8.

Een uitgebreide analyse vindt u hieronder.

	Uitkomst 2025	Begroting 2025	Uitkomst 2024
Totale baten	10.128	7.016	8.519
Totale lasten	10.408	7.323	11.779
Saldo voor financiële ba en en lasten	- 280	- 307	- 3.260
Financiële baten en lasten	105	315	555
Overschot c.q. tekort (-/-)	- 175	8	- 2.705

Uitkomst 2025 versus uitkomst 2024

Het verschil tussen het resultaat van 2025 en 2024 kan als volgt worden verklaard:

Resultaat 2025	- 175	
Resultaat 2024	- 2.705	
Vershil	2.530	
	Positief	Negatief
Hogere inkomsten uit schenkingen en nalatenschappen in 2025	1.268	
Hogere bijdrage Postcode Loterij in 2025	149	
Hogere inkomsten bijdrage beheer monumenten - SIM in 2025	116	
Hogere inkomsten baten uit eigen producten, natuurbegraven, ov. Inkomsten 2025	367	
Kantoor- en algemene kosten, lager in 2025	53	
Verzekeringen, lager in 2025	49	
Publiciteit en communicatie, lager in 2025	40	
Eigen bijdragen aan projecten en aankopen, hoger in 2025		2.175
Saldo financiële ba en en lasten, lager in 2025		450
Overige baten, lager in 2025		273
Bijzondere lasten, hoger in 2024 - schikking	3.337	
Overige	49	
	5.428	2.898
Vershil	2.530	

Uitkomst 2025 versus begroting 2025

Het verschil tussen het resultaat van 2025 en het begrote resultaat voor 2025, kan als volgt worden verklaard:

Resultaat 2025	- 175	
Begroting 2025	8	
Vershil	- 183	
	Positief	Negatief
Hogere inkomsten uit nalatenschappen en schenkingen	1.337	
Hogere bijdrage Postcode Loterij	153	
Hogere inkomsten beheer monumenten - SIM	47	
Hogere inkomsten baten uit eigen producten, natuurbegraven, ov. Inkomsten 2025	288	
Lagere reis, verblijf- en opleidingskosten	89	
Lagere kantoor- en algemene kosten	59	
Verzekeringen, lager dan begroot	83	
Publiciteit en communicatie, lager dan begroot, minder activiteiten	71	
Eigen bijdrage aan projecten en aankopen, hoger dan begroot		2.317
Saldo financiële ba en en lasten, lager dan begroot		210
Overige baten - teruggave omzetbelasting	131	
Overige	86	
	2.344	2.527
Vershil	- 183	

Resultaat uit beleggingen

Het bruto rendement in 2025 op de beleggingen was positief, 2,9%, het bruto rendement in 2024 was 10,6%.

Eigen bijdrage aan projecten en aankopen

De eigen bijdrage aan aankopen is nader gespecificeerd op pagina 69.

De eigen bijdrage aan projecten is nader gespecificeerd op pagina 83.

Reserves en bestemmingsfondsen

De reserves en bestemmingsfondsen worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves en bestemmingsfondsen vinden plaats na resultaatverdeling en hebben geen invloed op de hoogte van het resultaat zelf, maar op de uiteindelijke verdeling van het resultaat.

Begroting 2026

De geconsolideerde begroting is opgenomen op pagina 48.

Groningen, 27 mei 2026

Marco Glastra
directeur

Geconsolideerde balans (na bestemming saldo) per 31 december 2025

(x 1.000 euro)



De Hunzezone in Groningen

ACTIVA

Materiële vaste activa
Financiële vaste activa

Voorraden
Vorderingen en overlopende activa
Beleggingen
Liquide middelen

Totaal

PASSIVA

Reserves en fondsen

Reserves
• Continuïteitsreserve
• Bestemmingsreserves

Fondsen
• Bestemmingsfondsen

Langlopende schulden

Kortlopende schulden

Totaal

	31 december 2025	31 december 2024
ACTIVA		
Materiële vaste activa	1.064	1.161
Financiële vaste activa	445	445
	1.509	1.606
Voorraden	36	25
Vorderingen en overlopende activa	6.420	2.792
Beleggingen	7.783	7.652
Liquide middelen	1.603	4.808
	15.842	15.277
Totaal	17.351	16.883
PASSIVA		
Reserves en fondsen		
Reserves		
• Continuïteitsreserve	4.234	2.850
• Bestemmingsreserves	6.402	7.262
	10.636	10.112
Fondsen		
• Bestemmingsfondsen	1.908	2.607
	12.544	12.719
Langlopende schulden	1.863	1.819
Kortlopende schulden	2.944	2.345
Totaal	17.351	16.883

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2025

(x 1.000 euro)



Het Ambonezenbosje, gelegen aan de Dollardijk in Finsterwolde

	Resultaat 2025	Begroot 2025	Resultaat 2024
Baten:			
Baten van particulieren	2.403	1.035	1.101
Baten van bedrijven	614	590	631
Baten van loterijorganisaties	1.091	938	942
Baten van subsidies van overheden	3.792	2.873	3.789
Baten van andere organisaties zonder winststreven	518	289	440
Som van de geworven baten	8.418	5.725	6.903
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	1.579	1.291	1.212
Overige baten	131	-	404
Som van de baten	10.128	7.016	8.519
Lasten:			
Besteed aan doelstellingen			
Natuurterreinen			
- aankopen	1.049	33	134
- projecten	882	748	773
- beheer	2.780	2.997	2.761
	4.711	3.778	3.668
Cultuurhistorisch erfgoed			
- aankopen	37	37	35
- projecten	2.359	142	1.256
- beheer	1.229	1.275	1.373
	3.625	1.454	2.664
Voorlichting en educatie			
- projecten	193	169	177
- beheer	1.057	1.116	1.150
	1.250	1.285	1.327
	9.586	6.517	7.659
Wervingskosten	332	319	301
Kosten beheer en administratie	490	487	482
Bijzondere lasten	-	-	3.337
Som van de lasten	10.408	7.323	11.779
Saldo voor financiële ba en en lasten	- 280	- 307	- 3.260
Saldo financiële ba en en lasten	105	315	555
Resultaat	- 175	8	- 2.705
Resultaatbestemming			
Toevoeging/onttrekking aan:			
continuïteitsreserve	1.384		- 1.024
bestemmingsreserves	- 860		- 1.830
bestemmingsfondsen	- 699		149
	- 175		- 2.705

Subsidies en kosten voor projecten en aankopen worden PM begroot.

Het is niet mogelijk om de voortgang van de realisatie van projecten en aankopen en de daarbij horende vrijval van subsidies en kosten specifiek te plannen. In de begroting is derhalve de bijdrage van de Postcode Loterij en een deel van de begrote nalatenschappen en schenkingen als beschikbare bijdrage voor projecten opgenomen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2025



Appels plukken

Algemeen

Grondslagen

Als houder van het keurmerk van het Centraal Bureau Fondsenwerving (Erkend Goed Doel) is de jaarrekening van Stichting Het Groninger Landschap opgesteld en ingericht volgens de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen. De jaarrekening 2025 is opgesteld overeenkomstig de richtlijn RJ 650.

Algemene gegevens en groepsverhoudingen

Stichting Het Groninger Landschap is statutair gevestigd in Groningen en houdt kantoor te Groningen, op het adres Helperpark 272-1. Het Kamer van Koophandel nummer van de stichting is 41009551.

De belangrijkste activiteiten zijn beheer en instandhouding van natuur en cultuurhistorische gebouwen en objecten in de provincie Groningen en het geven van voorlichting hierover.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Verslaggevingperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslagperiode van een jaar. Het boekjaar valt samen met het kalenderjaar.

Verbonden rechtspersonen

Alle verbonden rechtspersonen zijn toegelicht bij de consolidatiekring.

Consolidatie

Consolidatie heeft voor 100% plaatsgevonden en er zijn geen minderheidsbelangen. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen.

In de consolidatie zijn de drie hieronder vermelde stichtingen opgenomen. De cijfers van de stichtingen zijn volgens genoemde richtlijnen vastgesteld. De directie van de stichtingen wordt gevoerd door de directie van Stichting Het Groninger Landschap.

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de stichting en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie

betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht.

Stichting Beheer Borgterrein Ewsum

Doelstelling: beheer en openstelling borgterrein Ewsum te Middelstum.

Stichting Weltevreden

Doelstelling: het verschaffen van huisvesting aan senioren en alleenstaanden en in het algemeen het verlenen van ondersteuning, waar en voor zover zulks mogelijk is; voor de huisvesting komen inzonderheid inwoners of oud-inwoners der gemeente Haren in aanmerking.

Stichting Odd Fellow Huis Welgelegen

Doelstelling: het verwerven, beheren en in stand houden van monumenten in de zin van de Monumentenwet en deze ten dienste stellen van ethische, culturele en maatschappelijke doeleinden.

Waarderingsgrondslagen balans

Grondslagen van waardering van activa en passiva

De algemene grondslag voor de waardering van de activa en passiva is de verkrijgingsprijs of de vervaardigingsprijs. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen voor de gemortiseerde kostprijs. De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevoelen en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen met zich meebrengen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende waarderingsgrondslag is naar de mening van het management het meest kritisch voor de weergave van de financiële positie en vereist schattingen en veronderstellingen:

- de inschatting van de reserve groot onderhoud.

Materiële vaste activa

Bedrijfsmiddelen

Kantoorgebouw

Het kantoorgebouw wordt gewaardeerd tegen verkrijging- of vervaardigingsprijs onder aftrek van jaarlijkse afschrijvingen op basis van een vast percentage van de verkrijging- of vervaardigingsprijs. Het afschrijvingspercentage bedraagt 2% per jaar

Natuurterreinen en monumentale gebouwen

Stichting Het Groninger Landschap schaft in het kader van haar doelstelling natuurterreinen en monumenten aan en houdt deze met beheer in stand. Instandhouding betekent ook dat de natuurterreinen en monumenten niet worden vervreemd. De toekomstige exploitatie van natuurgebieden en monumenten is negatief. De natuurgebieden en de monumenten worden daarom niet gewaardeerd.

Niet gesubsidieerde aankoopkosten worden, via de staat van baten en lasten, ineens ten laste van het bestemde vermogen voor aankopen natuurterreinen en monumentale gebouwen gebracht. De

stichting heeft de verwerkingswijze in de toelichting op de investeringen uiteengezet en ook de niet gesubsidieerde aankoopkosten van de investeringen in het verslagjaar vermeld.

Machines en inventarissen

Gewaardeerd tegen aanschaffingskosten onder aftrek van jaarlijkse afschrijvingen op basis van 10-33% van de verkrijging- of vervaardigingsprijs. De aanschaffingen vinden plaats in het kader van de doelstelling.

Financiële vaste activa

Hypothecaire lening

De tot financiële vaste activa behorende vorderingen (leningen) worden na de eerste waardering in beginsel opgenomen tegen de geamortiseerde kostprijs. Als er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de aflossing waarde van de vorderingen. Het betreft een verstrekte lening met een rentepercentage van 1%. Er is geen aflossings schema overeengekomen.

Participatie Zonneweide

In het kader van duurzaamheid, is in 2020 geparticipeerd in Energie Coöperatie Zonneweide te Glimmen.

De opgenomen waarde betreft de inschrijfw waarde van de participatie.

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen en overlopende activa

De eerste waardering van vorderingen is tegen reële waarde, inclusief transactiekosten. De vervolgw aarderding van vorderingen is tegen geamortiseerde kostprijs. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid. De te verwachten maar nog niet ontvangen erfstellingen en legaten zijn vastgesteld aan de hand van betrouwbare berichtgevingen over de omvang.

Effecten en overige beleggingen

De aandelen en bedrijfsobligaties worden gewaardeerd op reële waarde. Binnen het mandaat van de vermogensbeheerders kunnen liquide middelen worden aangehouden. Die liquide middelen kunnen worden aangehouden onder de overige beleggingen.

Liquide middelen

De liquide middelen betreffen vrij opneembare banktegoeden en worden gewaardeerd op nominale waarde.

Reserves

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd om de continuïteit te waarborgen ingeval van (tijdelijke) sterk tegenvallende opbrengsten. De continuïteitsreserve is door de directie bepaald op tenminste 1 maal en maximaal 1,5 maal van de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. In 2025 is de continuïteitsreserve vastgesteld op 1 maal van de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie.

Bestemmingsreserves

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door de directie bepaald. De bestedingsmogelijkheid betreft geen verplichting, de directie is bevoegd tot opheffing van de beperking.

Fondsen

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Bestemming saldo baten en lasten

De bestemming van het saldo baten en lasten geschiedt volgens het besluit van de directie en is opgenomen als toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2025.

Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar. De schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn; baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

De baten uit loterijen waarin begrepen de opbrengst uit de Postcode Loterij, worden verantwoord in het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Giften en nalatenschappen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin de omvang met een redelij-

ke mate van zekerheid kan worden vastgesteld. Bestedingen, subsidies en particuliere bijdragen met betrekking tot natuurontwikkeling-, cultuurhistorisch erfgoed- en openstellingsprojecten worden toegerekend op basis van voortgang van het project.

De overige bestedingen worden verantwoord in het jaar waarin de werkzaamheden zijn uitgevoerd.

Baten van particulieren

De baten van particulieren bevatten de ontvangsten van beschermers en niet-beschermers met donaties, nalatenschappen, legaten en schenkingen.

Baten van bedrijven

De baten van bedrijven bevatten de ontvangsten van bedrijven voor de realisatie van projecten en aankopen en het onderhoud van natuur en gebouwen.

Baten van loterijorganisaties

De baten die hieronder worden verantwoord bevatten de ontvangsten van de Postcode Loterij.

Baten van subsidies van overheden

Overheidssubsidies worden in de balans opgenomen als te vorderen subsidies zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat zal worden voldaan aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van de door de stichting gemaakte kosten worden als opbrengsten in de winst-en-verliesrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

De baten van andere organisaties zonder winststreven bevatten de baten die zijn ontvangen van stichtingen en fondsen zonder winststreven voor de realisatie van de projecten en aankopen en het onderhoud van natuur en gebouwen.

Saldo financiële baten en lasten

Het saldo financiële baten en lasten is het saldo tussen de directe baten uit beleggingen, de onge-realiseerde koersresultaten en de kosten voor beleggingen.

De baten uit beleggingen betreffen de ongerealiseerde en de gerealiseerde koersresultaten, de ontvangen dividenden, de rente-inkomsten van obligaties en de rente op banktegoeden. Voor het ongerealiseerde deel van de koersresultaten wordt een bestemmingsreserve gevormd.

Kosten beheer en administratie

De kosten voor beheer en administratie bestaan uit de kosten van de directie en de administratie. Stichting Het Groninger Landschap hanteert bij de vaststelling van deze kosten de aanbevelingen van de Vereniging Fondsenwervende Instellingen.

Personele kosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de resultatenrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De aan Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw te betalen premie wordt als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord en, voor zover de aan het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw te betalen premie nog niet is voldaan, als verplichting op de balans opgenomen.

Stichting Het Groninger Landschap heeft geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw, anders dan het voldoen van toekomstig hogere premiebijdragen. Om deze reden worden de op een periode betrekking hebbende premiebijdragen in die periode ten laste van het resultaat gebracht.



Grote Canadese ganzen

Toelichting op de geconsolideerde balans

31 december 2025

(x 1.000 euro)

Materiële vaste activa

Bedrijfsmiddelen

Kantoorgebouw

Het kantoorgebouw is in gebruik voor de bedrijfsvoering. Dit betreft het kantoorgebouw aan de Rijksstraatweg 333 te Haren.

Direct in gebruik voor de doelstelling

De machines, inventaris, natuurterreinen en erfgoed zijn in gebruik voor de doelstelling.

Natuurterreinen

Aankopen natuurgebieden en erfgoed

In 2025 is het eigendom met ruim 38 hectare toegenomen.

De volgende percelen zijn verworven:

- Viskenij, Coendersborg 1,7 hectare
- Hunzeboord 2,9 hectare
- Harense Bos 2,3 hectare
- Bosperceel Carel Coenraadpolder 2,5 hectare
- Wolddijk Groningen, 0,9 hectare
- Wolfsbarge, 27,5 hectare
- Notarisbos De Ranitz 0,3 hectare

Het verloop in 2025 is als volgt:

	Kantoorgebouw	Machines en inventarissen	Natuurterreinen en erfgoed	Totaal
Cum. aanschafwaarde 1 jan 2025	1.528	1.143	-	2.671
Cum. afschrijvingen 1 jan 2025	- 658	- 852	-	- 1.510
Boekwaarde 1 januari 2025	870	291	-	1.161
Investeringen	-	67	1.015	1.082
Ontvangen subsidies	-	-	- 50	- 50
Eigen bijdrage	-	-	- 965	- 965
Afschrijving 2025	- 30	- 134	-	- 164
Aanschafwaarde desinvesteringen 2025	-	- 128	-	- 128
Afschrijving desinvesteringen 2025	-	128	-	128
Totaal mutaties	840	224	-	- 97
Boekwaarde per 31 december 2025	840	224	-	1.064
Als volgt gespecificeerd:				
Cum. aanschafwaarde t/m 2025	1.528	1.082	-	2.610
Cum. afschrijvingen t/m 2025	- 688	- 858	-	- 1.546
Boekwaarde per 31 december 2025	840	224	-	1.064

De eigen bijdrage aan aankopen van natuurterreinen was 965.

De desinvesteringen betreft grotendeels ICT hardware en software die niet meer in gebruik is.

Financiële vaste activa

	31-12-2025	31-12-2024
Hypothecaire lening	425	425
Participatie Zonneweide Glimmen	20	20
Totaal	445	445

Hypothecaire lening

De lening is verstrekt in het kader van de doelstelling.

Om het beheer van de natte gronden in het Hunzedal mogelijk te maken, moet de uitvoering hiervan op een deskundige manier en met de inzet van het juiste materieel worden uitgevoerd. Om dit duurzaam mogelijk te maken, is in 2009 aan een agrariër een hypothecaire lening van 425 verstrekt met als onderpand een gebouw. Het betreft een lening met een rentepercentage van 1%. Er is geen aflossingsschema vereengekomen.

Participatie Zonneweide

In het kader van duurzaamheid, is in 2020 geparticipeerd in Energie Coöperatie Zonneweide te Glimmen.

Deze participatie komt overeen met ongeveer 50% van het stroomgebruik van Huize Weltevreden in Glimmen en ons kantoor in Haren.

Voorraden

Het betreft vee dat wordt ingezet bij het beheer van de terreinen en de voorraad verkoopartikelen uit de bezoekerscentra.

De voorraden worden ingezet in het kader van de doelstelling.

Vorderingen en overlopende activa

Het verloop over 2025 is als volgt:

	31-12-2025	31-12-2024
Belastingen en sociale premies	208	34
Beheerssubsidie overheid	2.100	75
Rente	76	77
Huren, pachten	14	17
Projecten in uitvoering	90	16
Projectsubsidies/bijdragen	1.005	1.098
Bijdragen aankopen	50	50
Onderhoudssubsidie gebouwen	100	50
Erfstellingen en legaten	1.686	341
Bijdragen beheervergoeding door bedrijven	38	38
Baten van loterijorganisaties	962	938
Diversen	91	58
Totaal	6.420	2.792

Projectsubsidies

	31-12-2025	31-12-2024
<i>Te vorderen subsidies projecten:</i>		
Project Kleine Polder	707	832
Project natuurverbetering Polder Breebaart	55	55
Project restauratie boerderij Euvelgunne	35	-
Project restauratie boerderij Mellemaheerd	70	-
Project Wij en Wadvogels - Klutenplas	77	-
Project Willa Barmerhoek	38	86
Project inrichting steenfabriek Rusthoven	-	25
Project erfinrichting O co Reintiesheerd	-	56
Project herstel landschapselementen Euvelgunne	-	17
Overige projecten	23	27
Totaal	1.005	1.098

De te vorderen projectsubsidies hebben betrekking op (deels) afgeronde projecten.

In het eerste kwartaal van 2026 is een voorschot van circa 80% uitgekeerd voor het project Kleine Polder en natuurverbetering Polder Breebaart.

De overige projectbijdragen betreffen bijdragen voor projecten in uitvoering en worden periodiek gedeclareerd bij de subsidieverstrekkers.

De vordering uit erfstellingen en legaten is vastgesteld op basis van de opgave van de executeur van de nalatenschappen. Voor een groot deel van de nalatenschappen wordt in het eerste halfjaar van 2026 een voorschot ontvangen. De afwikkeling zal plaats vinden in 2026.

Onder de kortlopende vorderingen staan vorderingen met een looptijd van minder dan 1 jaar verantwoord. Vorderingen die betrekking hebben op een periode gelegen na één jaar na balansdatum zijn verwerkt onder de financiële vaste activa.

Beleggingen

	31-12-2025		31-12-2024	
Spaarrekeningen	55	0,7%	41	0,5%
Obligaties	3.779	48,6%	3.828	50,0%
Aandelen	3.949	50,7%	3.783	49,5%
Totaal	7.783		7.652	

In 2025 is de verdeling van het belegde vermogen volgens het vastgestelde beleggingsbeleid uitgevoerd. Het vermogensbeheer is uitbesteed aan de Triodos Bank.

Om onnodig koersverlies te voorkomen, is met de vermogensbeheerder afgesproken dat de verdeling van het vermogen niet op dag basis in overeenstemming hoeft te zijn met het vastgestelde beleggingsbeleid.

Bovenstaande effectenportefeuille wordt volledig ingezet voor de financiering van activiteiten ten behoeve van de doelstelling.

Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid is primair gericht op beleggingen voor de lange termijn (15 jaar en langer). De belegging van het vermogen zal op solide en defensieve wijze geschieden, waarbij de verdeling van het te beleggen vermogen tussen de verschillende categorieën als volgt wordt samengesteld:

Asset Allocatie	weging		
	neutraal	min.	max.
Aandelen	50,0%	47,5%	52,5%
Obligaties	50,0%	47,5%	52,5%
Liquiditeiten	0,0 %	0,0 %	5,0%
Totaal	100,0%		

	Spaarrekening	Obligaties	Aandelen	Totaal
Stand per 1 januari 2025	41	3.828	3.783	7.652
Aankopen	14	1.112	615	1.741
Verkopen / mutaties	-	- 1.200	- 468	- 1.668
Ongerealiseerde waardeverschillen	-	39	19	58
Stand per 31 december 2025	55	3.779	3.949	7.783

Liquide middelen

	31-12-2025	31-12-2024
Banken spaarrekeningen	1.526	4.704
Banken rekening-courant	60	93
Kasmiddelen	17	11
Totaal	1.603	4.808

Eigen vermogen

Het verloop over 2025 is als volgt:

	Stand per 31-12-2024	Toegevoegd	Onttrokken	Stand per 31-12-2025
Continuïteitsreserve	2.850	1.384	-	4.234
Bestemmingsreserves	7.262	2.148	3.008	6.402
Fondsen	2.607	628	1.327	1.908
Totaal	12.719	4.160	4.335	12.544

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is bestemd voor dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de stichting ook in de toekomst aan de lopende verplichtingen kan voldoen.

De directie heeft de hoogte van de continuïteitsreserve vastgesteld op tenminste 1 maal en maximaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten voor de werkorganisatie. Per 31 december 2025 is de continuïteitsreserve vastgesteld op 1 maal van de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. De kosten voor de werkorganisatie betreffen kosten voor personeel, kantoor en algemene kosten en de belastingen.

Bestemmingsreserves

Het verloop over 2025 is als volgt:

	Stand per 31-12-2024	Toegevoegd	Onttrokken	Stand per 31-12-2025
Projecten in het kader van de doelstelling	2.674	863	2.528	1.009
Projecten fondsenwerving	30	30	30	30
Aankoop natuurterreinen en monumentale gebouwen	-	1.044	82	962
Reserve groot onderhoud gebouwen	1.553	116	54	1.615
Reserve groot onderhoud terreinen	153	17	-	170
Reserve rente schikking VGG	378	-	54	324
Reserve activa bedrijfsvoering	870	-	30	840
Reserve activa doelstelling	316	78	134	260
Reserve waardeverschillen effecten	1.288	-	96	1.192
Totaal	7.262	2.148	3.008	6.402

Op bovenstaande bestemmingsreserves berust geen verplichting. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangegeven door de directie.

Fondsen

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de fondsen is aangegeven door derden.

Het verloop over 2025 is als volgt:

	Stand per 31-12-2024	Toegevoegd	Onttrokken	Stand per 31-12-2025
C.P. Sikkemafonds	156	-	-	156
Fonds wintervoeding	2	-	-	2
Waterconvenantsfonds	979	454	775	658
Kikkomanfonds	-	20	20	-
Mulder Premie Fonds	434	-	53	381
Het Blauwe Kleifonds	140	50	-	190
Thies Dijkhuis Fonds	225	51	69	207
Groninger Natuurfonds	555	31	410	176
Paradijsfonds	73	18	-	91
Jeugdeducatiefonds	43	1	-	44
Gebiedsfonds Zuidelijk Westerkwartier	-	3	-	3
Totaal	2.607	628	1.327	1.908

Het C.P. Sikkemafonds is bestemd voor niet gesubsidieerde aankopen van kwelders.

Het fonds Wintervoeding is bestemd voor het bijvoeren van vogels in strenge winters.

Het Waterconvenantsfonds is in 1999 ingesteld naar aanleiding van het met het Waterbedrijf Groningen overeengekomen waterconvenant. De beschikbaar gestelde bedragen van 454 per jaar zijn bestemd voor verwerving, inrichting en beheer van de bezittingen in het Hunzedal. In 2025 is 775 besteed aan aankopen, projecten en onderhoud in het Hunzedal.

Voor het project Water over Wolfsbarge stelde Kikkoman Foods Europe B.V., met ingang van het jaar 2000, bijdragen ter beschikking ter dekking van de niet gesubsidieerde projectkosten en voor de onderhoudskosten. In 2023 is een nieuwe overeenkomst met Kikkoman Foods Europe B.V. overeengekomen voor een periode van 5 jaar. Kikkoman Foods Europe B.V. stelt op basis van dezelfde voorwaarden voor deze periode een bijdrage van 20 per jaar ter beschikking. In 2025 is 20 besteed aan beheerkosten.

Het Mulder Premie Fonds is bestemd voor het herstel en het behoud van cultuurhistorische waarden en landschapselementen in het landelijk Gorecht-gebied. In 2025 is 53 besteed aan beheerkosten.

Het Blauwe Kleifonds is bestemd voor de aankoop van natuurterreinen en voor projecten voor natuurherstel. In 2025 is 50 toegevoegd aan het fonds.

In 2020 is het Thies Dijkhuis Fonds ingesteld. Het fonds is bestemd voor het herstel van de boerderij van de voormalig eigenaar, Thies Dijkhuis. Ook kunnen de inkomsten worden aangewend worden voor aankopen en kleinschalige inrichting in de Hunzezone.

Het Groninger Natuurfonds is in 2021 ingesteld en bedoeld voor het aankopen en omvorming van grond in de provincie Groningen om er natuur van te maken. Het fonds wordt gevuld met donaties van particulieren. De grond die gekocht wordt ligt buiten het Natuur Netwerk Nederland waardoor de aankoop niet subsidiabel is en dus volledig met particulier geld moet worden gefinancierd. Met hun donatie kunnen particulieren zo een concrete bijdrage leveren aan het herstel van biodiversiteit. De verworven grond komt in eigendom en beheer van Het Groninger Landschap. In 2025 is voor de aankoop van grond 410 besteed.

Het Paradijsfonds is in 2021 ingesteld en bedoeld om de natuurwaarden van het perceel 't Pad 5 te versterken door inrichting en beheer van dit perceel.

Het Groninger Landschap vindt het belangrijk om jongeren in Groningen natuur en landschap te laten beleven. We willen dit bereiken door het geven van lessen op basisscholen en het organiseren van activiteiten. Om dit voor iedereen toegankelijk te maken, wordt er geen vergoeding gevraagd. In 2021 is hiervoor het Jeugdeducatiefonds ingesteld.

Het Gebiedsfonds Zuidelijk Westerkwartier is in 2025 ingesteld en bedoeld voor de aankoop, inrichting en het beheer van natuur in het Zuidelijk Westerkwartier. Het fonds wordt gevuld met bijdragen van particulieren en bedrijven en maakt het mogelijk om gericht te investeren in het versterken van natuur, landschap en biodiversiteit in dit gebied.

Langlopende schulden

Het verloop over 2025 is als volgt:

	Hypotheek		Totaal
	Schikking VGG Fonds	Stichting Nationaal Restauratiefonds	
Stand per 31 december 2024	1.650	179	1.829
Nieuwe lening	-	-	-
Rentelast, indexering 2025	54	-	54
Afgelost in 2025	-	- 10	- 10
	1.704	169	1.873
Aflossingen 2025, schulden op korte termijn	-	- 10	- 10
Stand per 31 december 2025	1.704	159	1.863

Schikking VGG Fonds

Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van de schikking circa € 77 miljoen storten in een door de VGG opgericht Fonds. Met de middelen in het Fonds zal het particulier natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen.

In het boekjaar 2024 is al € 40 miljoen gestort. Per 31 december 2024 is derhalve nog € 37 miljoen te betalen. Het deel van de stichting is 1.542. De Tweede betaling ad € 37 miljoen wordt voorafgaand aan de betaling geïndexeerd met 'CPI alle huishoudens' tegen peildatum 1 januari 2023 met een maximum indexatie van 3,5% per jaar. De jaarlijkse indexering wordt jaarlijks als rentelast verwerkt in het resultaat van het betreffende jaar en tegelijkertijd en toegevoegd aan de schuld op lange termijn. Per 31 december 2025 is het totale indexeringsdeel voor de stichting 162. De tweede betaling moet uiterlijk 1 januari 2032 zijn voldaan.

Hypotheek verstrekt door Stichting Nationaal Restauratiefonds

Betreft een in 2011 verstrekte hypothecaire lening voor de restauratie van een boerderij in Nuis. Het betreft een annuïteitenhypotheek met een looptijd van 30 jaar. De verschuldigde rente bedraagt 1,5% per jaar. De totale langlopende schuld met een looptijd langer dan 5 jaar is 119.

Schulden en overlopende passiva

Het verloop over 2025 is als volgt:

	31-12-2025	31-12-2024
Binnen één jaar vervallende aflossingen op langlopende schulde	10	10
Vooruitontvangen donaties en schenkingen	71	61
Belastingen en sociale premies	129	137
Salarissen en personeelskosten	104	103
Projecten	2.068	1.320
Crediteuren	240	405
Vooruitontvangen huren	69	76
Nog te ontvangen facturen	232	212
Diversen	21	21
Totaal	2.944	2.345

Onder de kortlopende schulden staan verplichtingen met een looptijd van minder dan één jaar verantwoord. Verplichtingen die betrekking hebben op jaren gelegen na één jaar na balansdatum zijn verwerkt onder de langlopende schulden.

Onder de kortlopende schulden voor projecten zijn de vooruit ontvangen bijdragen voor projecten opgenomen.

Financiële instrumenten

Algemeen

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de stichting blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen.

De stichting handelt niet in deze financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van de aan de stichting verschuldigde betaling blijft het eventuele daaruit voortvloeiende verlies beperkt tot de marktwaarde van het desbetreffende instrument. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's.

Kredietrisico

De vorderingen zijn veelal vorderingen op subsidieverstrekkers als Provincie Groningen, gemeenten en andere overheden. Bij deze instellingen is het risico dat deze posities niet zullen worden betaald gering. De vorderingen inzake legaten en nalatenschappen zijn opgenomen op basis van de ontvangen beschikkingen van de notaris.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden in principe aangehouden tot het einde van de looptijd. De stichting heeft daarom als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, effecten, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

Niet in Balans opgenomen activa

Niet in de balans opgenomen activa inzake de schikking VOG Fonds

Mochten de TBO's onverhoopt in de toekomst toch nog subsidies en/of de rente daarover moeten terugbetalen, dan kunnen zij onder bepaalde omstandigheden aanspraak maken op de terugbetaling van (een deel van) het door de TBO's aan het Fonds betaalde bedrag. Voor die situatie heeft het Fonds zekerheid gesteld aan de TBO's in de vorm van de toekomstige

vestiging van een pandrecht ten behoeve van de TBO's, voor maximaal 37 miljoen plus de indexering op grond van het CBD indexcijfer 'CPI alle huishoudens', reeks 2015=100. Er geldt een maximale indexering van 3,5% per jaar.

Niet in Balans opgenomen verplichtingen

Aangegane verplichtingen

Op balansdatum zijn er voor een bedrag van 968.000 euro aan contractuele verplichtingen (aanneemsommen) aangegaan met bedrijven ten aanzien van de diverse projecten, waarvan de tegenprestaties in het komende jaren gestalte zullen worden gedaan.

Huur kantoorruimte

In november 2025 is een huurovereenkomst van 3 jaar gesloten voor kantoorruimte in de Mediacentrale. De jaarlijkse huurverplichting bedraagt € 130.000. De totale huurverplichting voor de gehele looptijd is € 390.000. De verplichting met een looptijd langer dan 1 jaar is € 260.000. De verplichting met een looptijd langer dan 5 jaar is € 0. Bij het aangaan van de huurovereenkomst is een bankgarantie gesteld ter grootte van € 40.000.

Vakantiedagen

De waardering van het recht op vakantiedagen per 31 december 2025 is niet opgenomen onder de kortlopende schulden. In de CAO is bepaald dat het aantal dagen die meegenomen mogen worden naar het volgende kalenderjaar beperkt is.

De gebeurtenissen na balansdatum

In het 1e kwartaal van 2026 is het kantoorpand aan de Rijksstraatweg 333 te Haren verkocht voor een bedrag van 2.150.000 euro, de boekwinst is 1.308.000 euro.

Ook is in de periode een kavel van ruim 10 hectare bij de Noordkust verkocht, de verkoopopbrengst van deze kavel van 1.319.000 euro wordt in 2026 toegevoegd aan de reserve aankoop natuurterreinen.



Hunzefestival bij Bezoekerscentrum Reitdiep in Noorderhoogebrug

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2025

(x 1.000 euro)

Baten

Baten van particulieren

In het boekjaar zijn van particulieren de onderstaande bijdragen ontvangen:

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Donaties Beschermers	466	435	432
Giften en schenkingen	277	250	347
Nalatenschappen en legaten	1.660	350	322
Totaal	2.403	1.035	1.101

Schenkingen

Onder schenkingen is in totaal 129 opgenomen als schenkingen voor het Blauwe Kleifonds, het Thies Dijkhuisfonds, Natuurfonds en het Paradijsfonds

Voor een nadere toelichting zie pagina 73 onder Fondsen.

Baten van bedrijven

In het boekjaar zijn van bedrijven de onderstaande bijdragen ontvangen:

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Contributies Vrienden	68	80	71
Waterbedrijf Groningen - Waterconvenantsfonds	454	454	454
Kikkoman Foods Europe - Kikkomanfonds	20	20	20
Bedrijven, bijdrage beheer	72	36	39
Bedrijven, bijdragen projecten	-	-	47
Totaal	614	590	631

Baten van loterijorganisaties

In het boekjaar is de onderstaande bijdrage ontvangen:

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Postcode Loterij - bijdrage projecten	1.087	938	938
Postcode Loterij - project levend archief	4	-	4
Totaal	1.091	938	942

Postcode Loterij

In 2021 is een nieuwe overeenkomst tussen "LandschappenNL" (het samenwerkingsverband van provinciale landschapsorganisaties) en de Postcode Loterij afgesloten voor een periode van 5 jaar. LandschappenNL is door de Postcode Loterij aangewezen als partner en deelt mee in de opbrengsten uit de loterij. In het verslagjaar wordt 1.087 ontvangen.

Het aan LandschappenNL uit te keren bedrag wordt jaarlijks door de Postcode Loterij bepaald.

Voor het project 'levend archief' is in 2025, 4 van de Postcode Loterij ontvangen.

Sinds 1996 worden de provinciale landschappen gesteund door de Postcode Loterij. De bijdragen zijn van groot belang en stellen de landschappen al jarenlang in staat om talrijke natuur- en erfgoedprojecten te realiseren.

Baten van subsidies van overheden

In het boekjaar zijn door overheden de volgende subsidies verstrekt:

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Incidentele subsidies			
Projecten	897	p.m.	852
Structurele subsidies			
Subsidiestelsel Natuur en Landschap, Provincie Groningen	2.127	2.126	2.125
Beheersubsidie Kwelders, Provincie Groningen	75	67	142
Subsidie toezicht natuur, Provincie Groningen	46	38	46
Subsidie transitie Landelijk Gebied, Provincie Groningen	-	-	23
Subsidie toezicht natuur, Ministerie van Justitie en Veiligheid	10	10	9
Budgetsubsidie, Provincie Groningen	543	541	522
Subsidie uitvoeringsprogramma Cultuur, Provincie Groningen	52	49	49
Gemeentelijke onderhoudssubsidie molens	36	22	21
Beheerplan Waddenzee, Ministerie van LNV	6	20	-
	2.895	2.873	2.937
Totaal	3.792	2.873	3.789

Baten van andere organisaties zonder winststreven

In het boekjaar zijn door organisaties zonder winststreven de volgende bijdragen verstrekt:

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Structurele bijdragen			
Nationaal Restauratiefonds - SIM	286	239	170
J.B. Scholtenfonds, bijdrage onderhoud molens	50	50	60
Dinamo Fonds - levend erfgoed	5		5
	341	289	235
Bijdragen aankopen			
Cultuurfonds	50	-	50
	50	-	50
Bijdragen projecten			
Cultuurfonds	53	-	51
Hollandsche Molen	11	-	-
Stichting De Versterking	13	-	-
Dinamo Fonds	7	-	48
Nationaal Restauratiefonds	41	-	-
Fonds 1999	2	-	18
Het Fonds	-	-	35
Jaap van Duijn Vogelfonds	-	-	1
Bettie Wiegmanfonds	-	-	2
	127	-	155
Totaal	518	289	440

Bijdragen projecten

Betreft bijdragen voor projecten door stichtingen en fondsen. Voor een nadere toelichting zie pagina 84 subsidies en bijdragen projecten.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

De opbrengsten zijn als volgt te specificeren:

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Huren, pachten, natuurbegraven	1.516	1.264	1.168
en overige producten terreinbeheer en erfgoed			
Inkomsten overige activiteiten, verkoop artikelen	63	27	44
Totaal	1.579	1.291	1.212

Inkomsten uit overige activiteiten, verkoop artikelen

	Resultaat 2025	Resultaat 2024
Omzet	116	133
Kostprijs	- 53	- 89
Totaal	63	44



Villa Barmerhoek in Doodstil

Saldo financiële baten en lasten

Het saldo uit financiële baten en lasten kan als volgt worden gespecificeerd:

	Resultaat 2025	Resultaat 2024
Spaarrekeningen		
Rente	42	54
Obligaties		
Rente	46	39
Koersresultaat	7	14
Niet-gerealiseerde waardeverschillen	39	63
	92	116
Aandelen		
Dividend	60	66
Koersresultaat	4	153
Niet-gerealiseerde waardeverschillen	19	435
	83	654
Rente ontvangen overig	4	4
Rente op banktegoeden	-	-
Totaal resultaat uit beleggingen	221	828
Kosten van beleggingen		
Personeelskosten	- 13	- 11
Uitbesteed werk: beheer beleggingsportefeuille	- 45	- 48
Kantoorkosten: bewaar-, transactie en financieringskosten	- 1	- 2
Rente lening, overige betaalde rente	- 57	- 212
Totale kosten van beleggingen	- 116	- 273
Netto beleggingsresultaat	105	555

Het bruto rendement op de beleggingen was in 2025 2,9%, het rendement in 2024 was 10,6%.

Het gemiddelde bruto rendement over de jaren 2023 tot en met 2025 is 8,3%.

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstelling(en) in relatie tot de totale baten procentueel weergegeven.

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Totaal bestedingen aan de doelstelling	9.586	6.517	7.659
Som der baten	10.128	7.016	8.519
Som der lasten	10.408	7.323	11.779
Bestedingspercentage doelstelling t.o.v. som der baten	95%	93%	90%
Bestedingspercentage doelstelling t.o.v. som der lasten	92%	89%	65%

De norm voor de kosten van beheer en administratie is vastgesteld op basis van hetgeen in de branche gebruikelijk is, maximaal 10% van de totale baten.

In 2025 bedroeg het percentage 4,8%, over de jaren 2023 tot en met 2025 was het gemiddelde 5,2%.

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

(x 1.000 euro)

Bestemming	Doelstelling			Beheer en administratie	Wervingskosten	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
	Aankoop en beheer van Natuur-terreinen	Aankoop en beheer van cultureel-historisch erfgoed	Voorlichting en educatie					
Lasten								
Aankopen en verwervingen								
Directe kosten - aankoopbedragen	1.015	-	-	-	-	1.015	-	1.018
Indirecte kosten personeel aankopen natuur en gebouwen	34	37	-	-	71	70	-	61
Projecten in het kader van de doelstelling								
Directe kosten - uitbesteed werk	668	2.213	30	-	2.911	20	2.911	1.718
Directe kosten - projectmedewerkers	89	85	118	-	292	284	284	274
Indirecte kosten - personeel	125	61	45	-	231	225	225	214
Eigen bijdrage, beschikbaar voor directe kosten, aankopen en projecten	1.931	2.396	193	-	4.520	1.129	1.129	2.375
Uitvoeringskosten								
Personeelskosten	1.054	274	362	389	2.279	2.244	2.244	2.257
Uitbesteed werk	1.301	655	244	15	2.232	2.241	2.241	2.264
Reis, verblijf- en opleidingskosten	130	8	38	7	186	275	174	174
Kosten Raad van Toezicht	-	-	-	4	4	4	4	4
Kantoor- en algemene kosten	130	150	123	57	537	596	596	590
Heffingen en verzekeringen	114	132	36	11	295	378	344	344
Publiciteit en communicatie, inclusief recreatie	4	2	240	1	279	350	319	319
Afschrijving	44	7	10	6	68	93	107	107
Overige lasten	3	1	4	-	8	13	8	8
Totaal	4.711	3.625	1.250	490	5.888	6.194	7.323	8.442

Lasten

Toelichting lastenverdeling

Algemeen

De toerekening van de kosten naar bestemming geschiedt op bedrijfseconomische basis, waarbij rekening wordt gehouden met de besteding van tijd en middelen aan de onderdelen.

Aankopen en verwervingen

In 2025 is 38 hectare aan natuurgronden verworven.

Voor een nadere specificatie zie pagina 69 onder 'direct in gebruik voor de doelstelling'.

Projecten en aankopen in het kader van de doelstelling

Aankopen	Kosten	Subsidies & bijdragen	Eigen bijdrage
Directe kosten verwerving natuurterreinen	1.015	50	965
Directe kosten verwerving cultuur historisch erfgoed	-	-	-
Indirecte kosten - personeelskosten verwerving	71	-	71
Totaal aankopen natuurterreinen en erfgoed 2025	1.086	50	1.036



Knaagsporen van bevers

Projecten

	Kosten	Subsidies & bijdragen	Eigen bijdrage
Wierdenland & Waddenkust			
Wij & Wadvogels fase II deelproject Klutenplas	68	67	1
Erfinrichting O co Reintiesheerd	12	9	3
Roeden Molen de Lelie Eenrum	81	62	19
Effectenanalyse brandganzen op weidevogels Paddepoel	12	6	6
Pantry molen De Vier Winden	27	-	27
Restauratie molen De Zwaluw Zuurdijk	53	50	3
Beleef Wierde Feerwerd	10	9	1
Dijkherstel Heksum	15	13	2
Oldambt & Dollard			
Midwolder Bouwtten, natuurinclusieve landbouw	58	44	14
Boerderij Hamdijk 49	89	-	89
Boerderij Mellemaheerd	664	206	458
Ennemaborg	3	-	3
Aanpassingen recreatiedeel Kleine Polder	7	-	7
Herstel bruggen Punt van Reide	37	37	-
Vervanging vlonderpad Kiekkaaste	11	-	11
Westerwolde			
Herstel droog schraalland habitat Bourtangerveld	41	41	-
Hondsrug & Hunzedal			
Boerderij Euvelgunnerweg Dijkhuis	1.134	55	1.079
Inrichtingsplan landtong Klein Scheveningen	10	-	10
Laagveenherstel Harener Wildernis	219	219	-
Aanvalsplan Crutto	58	58	-
Beschermingsmaatregelen landgeiten Leinwijk en Wolfsbarge	13	5	8
Bezoekersfaciliteiten Klooster Yesse	5	-	5
Zuidelijk Westerkwartier			
't Pad 5 Niebert	55	-	55
Ontw. en herstel Natuur & Landschapswaarden Coendersborg	10	10	-
Iwema Steenhuis	35	-	35
Herstel natuurwaarden Leekstermeer	76	76	-
Herstel natte heide Coendersborg	8	8	-
Publiek & Relatie			
Jeugdeducatie	24	4	20
Algemeen			
Euvelgunnerheem - onderzoek herbestemming	36	-	36
Klimaatbestendige natuur	12	12	-
Overige projecten	28	4	24
Totaal projectkosten uitbesteed werk	2.911	995	1.916
Totaal projectkosten personeel			
Directe kosten - projectmedewerkers	292	29	263
Indirecte kosten - personeelskosten begeleiding projecten	231	-	231
Totaal projecten 2025	3.434	1.024	2.410
Totaal aankopen en projecten 2025	4.520	1.074	3.446
Totaal aankopen en projecten 2024	2.375	1.104	1.271

Subsidies en bijdragen projecten

	Totalen	Subsidies van overheden	Baten organisaties zonder winststreven
Wij & Wadvogels Fase 2 deelproject Klutenplas Waddenfonds / Ministerie LVVN / Provincie	67	67	
Erfinrichting O co Reintiesheerd Stedum Provincie Groningen Cultuurfonds	9	3	6
Restauratie Molen de Zwaluw Zuurdijk Provincie Groningen Hollandse Molen	50	39	11
Roeden Molen de Lelie Provincie Groningen	62	62	
Beleef Wierde Feerwerd Stichting De Versterking	9		9
Dijkherstel Heksum Provincie Groningen	13	13	
Effectenanalyse brandganzen op weidevogels Paddepoel Provincie Groningen	6	6	
Midwolder Bouwt en natuurinclusieve landbouw Nationaal Programma Groningen	44	44	
Boerderij Mellemaheerd Bad Nieuweschans Provincie Groningen Nationaal Restauratiefonds	206	165	41
Herstel bruggen Punt van Reide Provincie Groningen	37	37	
Herstel droog schraalland habitat Bourtangerveld Provincie Groningen	41	41	
Casco restauratie Boerderij Euvelgunnerheem Provincie Groningen Cultuurfonds	55	20	35
Laagveenherstel Harener Wildernis Provincie Groningen	219	219	
Aanvalsplan Grutto Provincie Groningen	58	58	
Beschermingsmaatregelen landgeiten Leinwijk en Wolfsbarge Dinamo Fonds	5		5
Ontw. en herstel Natuur&Landschapswaarden Coendersborg Provincie Groningen	10	10	
Herstel natte heide Coendersborg Provincie Groningen	8	8	
Herstel natuurwaarden Leekstermeer Provincie Groningen	76	76	
Klimaatbestendige natuur Cultuurfonds	12		12
Jeugdeducatie Stichting De Versterking	4		4
Overige projecten Dinamo Fonds Fonds 1999	4		2 2
Bijdragen projecten personeel Provincie Groningen	29	29	
Totaal	1.024	897	127
Eigen bijdragen projecten	2.410		
Totale projectkosten 2025	3.434		

Eigen bijdrage projecten

De eigen bijdragen aan projecten worden mogelijk gemaakt door de ontvangen bijdragen van de Postcode Loterij, Vrienden van Het Groninger Landschap, het Waterconvenantsfonds, nalatenschappen en legaten en particuliere schenkingen.

Personeelskosten

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Lonen en salarissen	1.941	2.023	1.932
Inhuur personeel	127	-	69
Pensioen- en werknemersverzekeringen	716	699	702
Reiskosten woon-werk, overige netto vergoedingen	59	50	59
Kleding personeel en vrijwillig medewerkers	9	40	34
Overige personeelskosten	21	11	10
Totaal	2.873	2.823	2.806

Uitbesteed werk

Het betreft voornamelijk de volgende werkzaamheden in de terreinen en aan cultuurhistorische monumenten;

- onderhoud waterlopen, bebording, paden/wegen en rasters
- onderhoud gebouwen
- maaien en klepelen
- kleinschalige inrichtingsmaatregelen

Reis-, verblijf- en opleidingskosten

Het betreft kosten voor reis, verblijf en opleidingen van de betaalde en vrijwillige medewerkers.

Kantoor- en algemene kosten

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Kantoorkosten	275	274	323
Contributie LandschappenNL	58	57	60
Huisvestingskosten	204	265	207
Totaal	537	596	590

Publiciteit en communicatie

Onder de kosten voor publiciteit en communicatie zijn de uitgaven voor het kwartaalblad "Golden Raand" opgenomen.

Wervingskosten

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Personeelskosten	200	181	174
Uitbestede werkzaamheden, directe wervingskosten	17	21	14
Kantoor- en algemene kosten	77	76	78
Publiciteit en communicatie	32	31	29
Reis, verblijf- en overige kosten	6	10	6
Totaal	332	319	301

Percentage kosten (fondsen)werving

Onderstaand is de verhouding van de kosten fondsenwerving in relatie tot de totale baten procentueel weergegeven.

	Resultaat 2025	Begroting 2025	Resultaat 2024
Som van de geworven baten	8.418	5.725	6.903
Wervingskosten	332	319	301
Kostenpercentage fondsenwerving	4%	6%	4%

De kosten betreffen activiteiten voor het werven van baten van particulieren, bedrijven, loterijorganisatie, overheden en organisaties zonder winststreven.

Personeelsbestand

Het aantal fte in 2025 bedroeg 32,8. Over 2024 bedroeg het aantal fte 34,9.

	2025	2024
Directie	1,0 fte	1,0 fte
Afdeling bedrijfsvoering en staf	7,3 fte	7,4 fte
Afdeling natuur en landschap	14,5 fte	16,2 fte
Afdeling erfgoed	4,3 fte	4,3 fte
Afdeling publiek en relatie	5,7 fte	6,0 fte

De medewerkers zijn als volgt verdeeld over de verschillende afdelingen:

Organogram

Zie pagina 32.

Beloning leden Raad van Toezicht

De leden van de Raad van Toezicht verrichten hun werkzaamheden belangeloos. Stichting Het Groninger Landschap verstrekt geen leningen, voorschotten of garanties aan de leden van de Raad van Toezicht. Het verantwoorde bedrag betreft kosten voor een verzekeringspolis tegen bestuurdersaansprakelijkheid.



Beloning Directie

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het beloningsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere beloningscomponenten. Het beloningsbeleid en de vaststelling van de beloning past volledig binnen de kaders van de regeling CAO Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen.

Stichting Het Groninger Landschap wordt geleid door één directeur, de heer M.J. Glastra. Er wordt aan de directeur geen leaseauto beschikbaar gesteld, ook worden er aan de directeur geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

functie	directeur
Dienstverband	
Aard (looptijd)	onbepaalde tijd
Uren	37,0
Parttime percentage	100%
Periode	januari 2025 t/m december 2025
Beloning (in Euro)	
Jaarinkomen	
Bruto loon	110.403
Vakantiegeld	8.875
Totaal jaarinkomen	119.278
Pensioenlasten werkgeversdeel	20.227
Belastbare km-vergoeding	116
Netto vergoedingen	1.070
Pensioenlast (wg) en vergoedingen	21.413
Totale beloning 2025	140.691
Totale beloning 2024	134.380

Het jaarinkomen van de directeur blijft binnen het maximum van 163.473 euro (1 fte/12 mnd, index 1 januari 2025) volgens de Regeling beloning directeuren van goeddoelenorganisaties.

Ook het jaarinkomen, de pensioenlast en de belaste vergoedingen (totale beloning) blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van 212.515 per jaar.

Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebeloning verwijzen we naar hoofdstuk Organisatie van het jaarverslag.



Enkelvoudige balans (na bestemming saldo) per 31 december 2025

(x 1.000 euro)

	31 december 2025	31 december 2024
ACTIVA		
Materiële vaste activa	1.063	1.159
Financiële vaste activa	435	435
	1.498	1.594
Vorraden	36	25
Vorderingen en overlopende activa	6.724	3.055
Beleggingen	7.783	7.652
Liquide middelen	1.580	4.758
	16.123	15.490
Totaal	17.621	17.084
PASSIVA		
Reserves en fondsen		
Reserves		
• Continuïteitsreserve	4.234	2.850
• Bestemmingsreserves	6.511	7.299
	10.745	10.149
Fondsen		
• Bestemmingsfondsen	1.905	2.607
	12.650	12.756
Langlopende schulden	1.863	1.819
Kortlopende schulden	3.108	2.509
Totaal	17.621	17.084

Enkelvoudige staat van baten en lasten 2025

(x 1.000 euro)

	Resultaat 2025	Resultaat 2024
Baten:		
Baten van particulieren	2.403	1.101
Baten van bedrijven	614	631
Baten van loterijorganisaties	1.091	942
Baten van subsidies van overheden	3.792	3.790
Baten van andere organisaties zonder winststreven	458	394
Som van de geworven baten	8.358	6.858
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	1.436	1.076
Overige baten	131	404
Som van de baten	9.925	8.338
Lasten:		
Besteed aan doelstellingen		
Natuurterreinen		
• aankopen	1.049	134
• projecten	882	773
• beheer	2.692	2.679
	4.623	3.586
Cultuurhistorisch erfgoed		
• aankopen	37	35
• projecten	2.359	1.256
• beheer	1.042	1.146
	3.438	2.437
Voorlichting en educatie		
• projecten	193	177
• beheer	1.057	1.150
	1.250	1.327
	9.311	7.350
Wervingskosten	332	301
Kosten beheer en administratie	490	482
Bijzondere lasten	-	3.337
Som van de lasten	10.133	11.470
Saldo voor financiële baten en lasten	- 208	- 3.132
Saldo financiële baten en lasten	102	540
Resultaat	- 106	- 2.592
Resultaatbestemming		
Toevoeging/onttrekking aan:		
continuïteitsreserve	1.384	202
bestemmingsreserves	- 788	- 2.943
bestemmingsfondsen	- 702	149
	- 106	- 2.592

* Subsidies en kosten voor projecten en aankopen worden PM begroot.

Het is niet mogelijk om de voortgang van de realisatie van projecten en aankopen en de daarbij horende vrijval van subsidies en kosten specifiek te plannen. In de begroting is derhalve de bijdragen van de Postcode Loterij en een deel van de begrote nalatenschappen en schenkingen als beschikbare bijdrage voor projecten opgenomen.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening van Stichting Het Groninger Landschap



Grutto in het Hunzedal

Algemeen

Voor de waarderingsgrondslagen wordt verwezen naar de grondslagen zoals gepresenteerd onder de geconsolideerde jaarrekening.

Grondslagen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Indien waardering tegen nettovermogenswaarde niet kan plaatsvinden doordat de hiervoor benodigde informatie niet kan worden verkregen, wordt de deelneming gewaardeerd volgens het zichtbaar eigen vermogen.

Bij de bepaling van de netto vermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de onderneming gehanteerd. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Een aandeel in de winst van de deelneming in latere jaren wordt pas verwerkt als en voor zover het cumulatieve niet verwerkte aandeel in het verlies is ingelopen. Wanneer de onderneming geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de betreffende deelneming of de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor zijn aandeel) in staat te stellen tot betaling van haar schulden. De negatieve waarde van de deelneming wordt primair ten laste van de vorderingen op de betreffende deelneming gebracht en voor het restant opgenomen onder de schulden.

Stichting Beheer Borgterrein Ewsum

Doelstelling: beheer en openstelling borgterrein Ewsum te Middelstum.

Stichting Weltevreden

Doelstelling: het verschaffen van huisvesting aan senioren en alleenstaanden en in het algemeen het verlenen van ondersteuning, waar en voor zover zulks mogelijk is; voor de huisvesting komen inzonderheid inwoners of oud-inwoners der gemeente Haren in aanmerking.

Stichting Odd Fellow Huis Welgelegen

Doelstelling: het verwerven, beheren en in stand houden van monumenten in de zin van de Monumentenwet en deze ten dienste stellen van ethische, culturele en maatschappelijke doeleinden.

	Vermogen 2024	Resultaat 2025	Vermogen 2025
Eigen vermogen Stichting Het Groninger Landschap enkelvoudig	12.756	- 106	12.650
Eigen vermogen Stichting Beheer Borgterrein Ewsum	33	4	37
Eigen vermogen Stichting Weltevreden	178	- 21	157
Eigen vermogen Stichting Odd Fellow Huis Welgelegen	- 248	- 52	- 300
Eigen vermogen geconsolideerd	12.719	- 175	12.544

Voor nadere toelichting op de balansposten alsmede de staat van baten en lasten wordt gezien het minimale aandeel van de deelneming en stichtingen verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

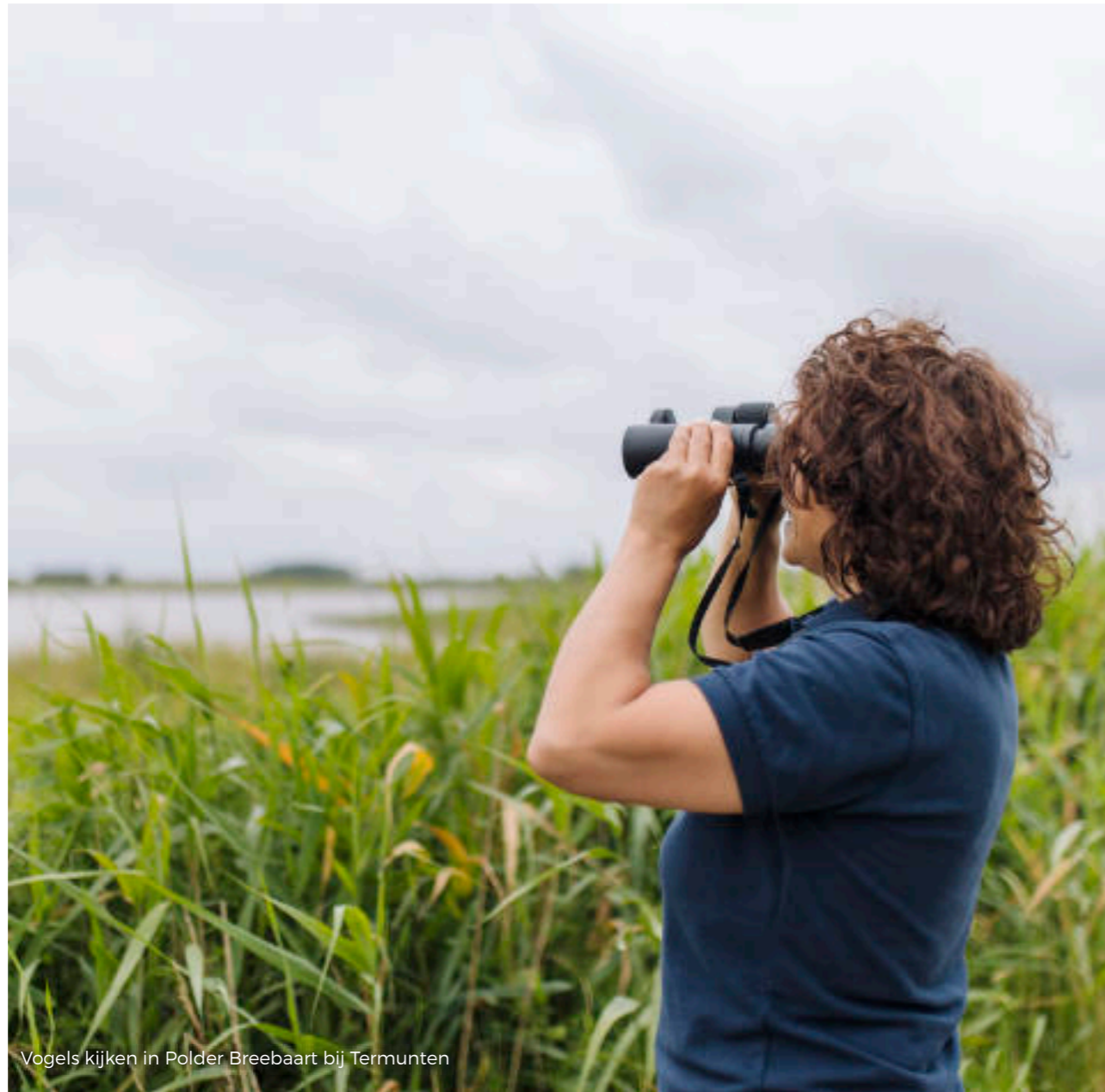
Groningen, 27 mei 2026

Directeur

Marco Glastra

Raad van Toezicht

William Moorlag, voorzitter
Rutger Dijsselhof, vice voorzitter, lid Financiële Audit Commissie
Saskia van Gessel, lid
Gerdien Postma, lid
Bart Koolhaas, lid, lid Financiële Audit Commissie
Theo Spek, lid
Laura Govers, lid



Vogels kijken in Polder Breebaart bij Termunten

Overige gegevens 2025

Afier
auditors

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de directie en de raad van toezicht van Stichting Het Groninger Landschap

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2025 van Stichting Het Groninger Landschap te gemeente Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Het Groninger Landschap per 31 december 2025 en van het resultaat over 2025 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2025;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2025; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Het Groninger Landschap zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de paragrafen onder het kopje "Jaarverslag 2025", bijlage 1 "Overzicht van in- en uitgaande geldstromen" en de overige gegevens in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fraude en fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controle-

verklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij zijn verantwoordelijk voor het plannen en uitvoeren van de groepscontrole om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen met betrekking tot de financiële informatie van de stichtingen binnen de groep als basis voor het vormen van een oordeel over de jaarrekening. Tevens zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de beoordeling van de controlewerkzaamheden die in het kader van de groepscontrole zijn uitgevoerd. Wij dragen de volledige verantwoordelijkheid voor onze controleverklaring.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Tynaarlo, 29 mei 2026

w.g.

Afieri Auditoren B.V.
F. Kroon RA

Bijlage 1: Overzicht van in- en uitgaande kasstromen

Dit overzicht geeft inzicht in het verloop van de in- en uitgaande kasstromen over 2025 en 2024.

	2025	2024
Inkomende kasstromen		
Ontvangsten van particulieren	1.068	1.650
Ontvangsten van bedrijven	613	527
Ontvangsten van loterijen	1.067	942
Ontvangsten uit subsidies van overheden	2.679	6.340
Ontvangsten van andere organisaties zonder winststreven	427	621
Ontvangsten voor tegenprestatie voor levering van producten en/of diensten	1.558	1.250
Ontvangsten uit overige baten	-	420
Onttrekking beleggingen	-	1.000
Totaal inkomend	7.412	12.750
Uitgaande kasstromen		
Betalingen in het kader van de doelstelling	10.562	8.139
Betalingen in investeringen in materiële vaste activa	67	172
Betalingen overige lasten	-	1.796
Aflossingen ypothecaire lening	10	10
Aflossingen schulde	-	-
Totaal uitgaand	10.639	10.117
Saldo financiële ba en en lasten	22	- 100
Totaal mutatie liquide middelen	- 3.205	2.533
Liquide middelen 1 januari	4.808	2.275
Liquide middelen 31 december	1.603	4.808

Colofon

Het jaarverslag 2025 'Meters maken' is een uitgave van Het Groninger Landschap.

Mei 2026

Tekst:

Addo van der Eijk en Sjoerd Vitters

Fotografie

A.C. Van Zwol (19 (jonge kluut)), 300, Aljan Scholtens (28), Andries de la Lande Cremer (19 (brandganzen)), 27), Bas Meelker (39), Geert-Job Sevink (32), Gerrit Kiekebos (4, 51), Het Groninger Landschap (5, 14, 18 (waterdrieblad, kleine valeriaan), 19 (waterteunisbloem), 20, 24, 25), Jan van der Straaten (19 (oranje luzernevlinder)), Koos Boertjens (60), Marco Glastra (6, 8, 17, 29, 43, 87), Marieke Kijk in de Vechte (23), Mark Schuurman (10, 17), Mark Zekhuis (19 (otter)), Marleen Annema (11, 16, 22, 44, 47, 56, 62, 64, 76, 82, 86, 92), Ronn-Perdok (79), Sylvia Westerhuis (40, 90), Thijs Glastra (18 (kempphaan)), 50), Thijs Meeuwissen (15), Trees Blink (68)

Grafisch Ontwerp: CorfuDesign, Henk Tuinema